

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
dla Gminy Ustka na lata 2007 -2010
z uwzględnieniem perspektywy
do roku 2014**

Autorzy:

*mgr inż. Mirosława Hałuzo
inż. Grażyna Kubicz
mgr Hanna Wojcieszuk
mgr inż. Krzysztof Wojcieszuk*

Grafika: Barbara Brokos

Współpraca: Urząd Gminy Ustka

Koordinacja: mgr inż. Krzysztof Wojcieszuk

SPIS TREŚCI

Rozdział 1

Informacje ogólne

1. Podstawa prawna opracowaniastr. 4
2. Cel opracowaniastr. 4
3. Przedmiot, zakres i metoda opracowaniastr. 4

Rozdział 2

Podstawowe uwarunkowania dla programu

1. Polityka ekologiczna państwastr. 5
2. Program ochrony środowiska dla województwa pomorskiegostr. 7
3. Program ochrony środowiska dla powiatu słupskiegostr. 8
4. Uwarunkowania wynikające z integracji europejskiejstr. 9

Rozdział 3

Diagnoza stanu środowiska gminy

1. Wstęp i ogólne informacje o gminie
- 1.1. Położenie geograficznestr. 13
- 1.2. Powierzchnia, ludność i struktura osadniczastr. 13
- 1.3. Dominujące formy gospodarowaniastr. 14
2. Charakterystyka i ocena zasobów oraz walorów środowiska przyrodniczego gminy
- 2.1. Krótka charakterystyka elementów przyrody nieożywionej gminy
- 2.1.1. Budowa geologiczna i zasoby geologicznestr. 15
- 2.1.2. Rzeźba terenustr. 15
- 2.1.3. Warunki klimatycznestr. 15
- 2.1.4. Wody powierzchniowestr. 16
- 2.1.5. Wody podziemnestr. 16
- 2.1.6. Glebystr. 17
- 2.1.7. Tereny niewykorzystywane gospodarczostr. 18
- 2.2. Charakterystyka elementów przyrody żywej gminy
- 2.2.1. Główne formy użytkowania terenustr. 18
- 2.2.2. Zbiorowiska roślinnestr. 20
- 2.2.3. Obszary leśnestr. 22
- 2.2.4. Wybrane elementy fauny i flory.....str. 22
- 2.3. Charakterystyka obszarów funkcjonalnych
- 2.3.1. Formy prawnej ochrony przyrody i ochrona gatunkowa roślin i zwierzątstr. 24
- 2.3.2. Lasy ochronnestr. 27
- 2.3.3. Zieleń urządzona i chronione walory kulturowestr. 27
3. Stan i tendencje przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy
- 3.1. Rzeźba terenu i przyczyny jej przekształceństr. 29
- 3.2. Czystość powietrza atmosferycznego i przyczyny zmian jego jakościstr. 29
- 3.3. Natężenie hałasu komunikacyjnego i pochodzącego z innych źródeł, zmiany w klimacie akustycznym *źródła emisji hałasu*str. 30
- 3.4. Źródła wibracji i promieniowania elektromagnetycznegostr. 31
- 3.5. Czystość wód powierzchniowych i jakość wód podziemnychstr. 31
- 3.6. Przyczyny zmian w ilości i jakości wód powierzchniowych i podziemnych ...str. 34
- 3.7. Przeobrażenia gleb i przyczyny ich degradacjistr. 34
- 3.8. Degradacja szaty roślinnej i jej przyczynystr. 36
- 3.9. Negatywne zjawiska zaobserwowane w fauniestr. 36
- 3.10. Tereny o obniżonych walorach estetyczno-widokowych krajobrazustr. 37
- 3.11. Inne przejawy degradacji środowiska występujące w gminiestr. 38
- 3.12. Synteza danych o stanie przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy ..str. 39

Rozdział 4

Ograniczenia i szanse rozwoju gminy wynikające z istniejących zasobów i walorów oraz stanu środowiska przyrodniczego, w tym:

1. Ograniczenia w rozwoju
 - 1.1 Osadnictwa, infrastruktury komunalnej i komunikacji.....str. 40
 - 1.2 Przemysłu, usług i rzemiosłastr. 40
 - 1.3 Rolnictwa, gospodarki leśnej i form wykorzystania biosfery.....str. 40
 - 1.4 Turystykistr. 41
2. Szanse rozwoju gminy wynikające z jej warunków przyrodniczychstr. 41

Rozdział 5

Realizacja celów i zadań Programu Ochrony Środowiska dla gminy Ustka w latach 2004-2007...str. 44

Rozdział 6

Projekt systemu działań dla poprawy stanu środowiska gminy.

1. Zadania gminy w sferze ochrony środowiska, wynikające z przepisów prawastr. 47
2. Cele ekologiczne Programu oraz zadania służące ich realizacji
 - Krótkoterminowe (priorytetowe) – do realizacji w okresie 2007 – 2010str. 55
 - Średniookresowe – do realizacji w okresie 2007 – 2014str. 57

Rozdział 7

Projekt systemu zarządzania programem

1. Instrumenty zarządzania środowiskiem
 - 1.1. Instrumenty prawnestr. 60
 - 1.2. instrumenty ekonomiczne i społecznestr. 60
2. Zasady zarządzania programem.....str. 61
3. Finansowanie realizacji Programu.....str. 62
4. Wskaźniki zaawansowania realizacji celów Programustr. 64
5. Jednostki uczestniczące w realizacji programustr. 65

Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....str. 66

Wykaz opracowań wykorzystanych przy sporządzeniu Programu

Rozdział I

Informacje ogólne

1. Podstawa prawna opracowania

Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla gminy Ustka na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2014 (zwana dalej Programem) została sporządzona jako realizacja zapisów Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), która w dziale 3, art. 16 wprowadziła obowiązek aktualizacji programów ochrony środowiska nie rzadziej niż co 4 lata.

Pierwszy program ochrony środowiska dla gminy Ustka przyjęty został przez Radę Gminy w Ustce Uchwałą Nr XVII/188/2004 z dnia 4 czerwca 2004 r.

Projekt Programu Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki odpadami udostępnia się przed uchwaleniem do wiadomości publicznej w Biuletynie Informacji Publicznej¹.

Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez zarząd powiatu (art. 17 ust. 2. p. 3).

2. Cel opracowania

Program aktualizuje cele i kierunki działań w oparciu o stopień ich wykonania w ostatnim 4-leciu oraz dostosowuje je do współczesnej polityki ekologicznej państwa, a także wskazuje do realizacji zadania zmierzające do poprawy stanu środowiska i jakości życia mieszkańców zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3. Przedmiot, zakres i metoda opracowania

Program obejmuje zaktualizowaną inwentaryzację stanu zasobów i ocenę przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy w zakresie elementów przyrody nieożywionej i ożywionej, obszarów objętych i wnioskowanych do objęcia ochroną prawną oraz analizę ograniczeń i szans rozwoju, wynikających ze środowiska przyrodniczego. W programie dokonano syntetycznej analizy realizacji celów i zadań Programu Ochrony Środowiska dla gminy Ustka 2004-2007.

W ramach bieżącej aktualizacji dokonano:

1. Przeglądu zmian w prawie, jakie miały miejsce od czasu uchwalenia Programu;
2. Analizy nowych i zaktualizowanych dokumentów powiatowej, regionalnej, krajowej i wspólnotowej polityki ekologicznej, powstałych w latach 2004-2007
3. Analizy i oceny zmian w środowisku i gospodarce gminy, jakie zaobserwowano na przestrzeni ostatnich lat;
4. Przeglądu i analizy realizacji Programu w latach 2004-2006;
5. Korekty i aktualizacji celów i zadań Programu
6. Aktualizacji materiałów źródłowych i szczegółowych zapisów Programu.

Integralną część niniejszego programu stanowi zaktualizowany Plan gospodarki odpadami dla gminy Ustka.

W programie wzięto pod uwagę uwarunkowania wynikające z przepisów prawa, polityki ekologicznej państwa oraz procesu dostosowawczego do przepisów, norm i procedur obowiązujących w Unii Europejskiej. Program jest spójny z ustaleniami Programu Ochrony Środowiska województwa pomorskiego 2007-2010, Strategii rozwoju województwa pomorskiego, Planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz Programu ochrony środowiska powiatu słupskiego 2007-2010.

¹ art. 21 ust. 2 p. 23) oraz art. 30 ustawy z dnia 03 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku, także art. 17 ust. 4 Prawa Ochrony Środowiska...

W programie wykorzystano – rozproszone i nie zawsze spójne ze sobą - przesądzenia i koncepcje zawarte w obowiązujących w gminie dokumentach strategicznych i planistycznych, a także przygotowanych koncepcjach - projektując spójny system gminnej ochrony środowiska, na który składają się: cele obowiązujące w okresie do 2010 roku oraz proponowana koordynacja zarządzania programem.

Do programu wykonano dwie mapy w skali 1 : 200 000, obrazujące obszary chronione oraz zagrożenia środowiska gminy.

Rozdział II

Podstawowe uwarunkowania dla programu

Obecna, aktualizowana wersja Programu ochrony środowiska gminy Ustka powstaje w okresie, gdy Polska jest już członkiem Unii Europejskiej, stąd należy zapewnić jej zgodność z przepisami prawa wspólnotowego. Zostanie to spowodowane poprzez zastosowanie się do opartych na wspólnotowych regulacjach w zakresie ochrony środowiska:

- ustaleń i rekomendacji „Polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2014”,
- ustaleń i rekomendacji **Programu ochrony środowiska dla województwa pomorskiego na lata 2007-10 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014;**
- ustaleń i rekomendacji **Programu ochrony środowiska dla powiatu słupskiego 2010. Aktualizacja.** (przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Słupskiego nr 21/151/2008 z dnia 24 czerwca 2008);

1. Polityka ekologiczna państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2014 (projekt)

Rządowy dokument strategiczny Polityka Ekologiczna Państwa obejmujący okres lat 2007-2010 z perspektywą do roku 2014 przyjmuje generalną zasadę obowiązującą w Unii Europejskiej, że zakładany szybki rozwój gospodarczy kraju musi respektować zasady ochrony środowiska i ochrony przyrody. Wartości ekologiczne i społeczne są bowiem w Unii stawiane na równi z wartościami ekonomicznymi, zgodnie z kardynalną zasadą zrównoważonego rozwoju.

Cele priorytetowe i ekologiczne zostały ujęte w czterech rozdziałach:

I. Priorytety polityki ekologicznej Polski w latach 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2014, w tym:

- Uwzględnianie aspektów środowiskowych w strategiach sektorowych,
- Respektowanie zasad ochrony środowiska we wszelkiej działalności inwestycyjnej poprzez wykorzystywanie OOS.
- Zasady ochrony środowiska i ochrony przyrody powinny być uwzględniane w planach zagospodarowania przestrzennego,
- Wielka wartość różnorodności biologicznej polskiej przyrody obliguje do zamknięcia w 2009 roku listy obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000,
- Przekształcanie gospodarki leśnej z dominacji celów gospodarczych na wielofunkcyjność,
- Zwiększanie lesistości kraju do 30% w 2002 r.
- Upowszechnianie stosowania dobrych praktyk rolniczych,
- Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdevastowanych przyrodniczo przez przywracanie im wartości przyrodniczej lub użytkowej,
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, poprzez:

- zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości dla potrzeb społeczeństwa, rolnictwa, przemysłu,
 - ochronę ludności i jej mienia przed skutkami zjawisk ekstremalnych,
 - ochronę wód przed zanieczyszczeniem (do 2015 r. wszystkie większe miejscowości mają być wyposażone w nowoczesne, wysokosprawne oczyszczalnie ścieków, współpracujące z szeroko rozbudowanymi sieciami kanalizacyjnymi),
 - ochronę Głównych Zbiorników Wód Podziemnych przed nadmierną i nieuzasadnioną ich eksploatacją oraz przed zanieczyszczeniem z powierzchni ziemi,
 - Ochrona powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem,
 - Intensyfikacja procesu pozyskiwania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
 - Zdecydowana poprawa skuteczności systemu zbierania i odzysku odpadów.
- II. Kierunki działań systemowych;
- III. ochrona zasobów naturalnych;
- IV. poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Pośród celów nakreślonych w polityce ekologicznej państwa znajdujemy istotne dla programu ochrony środowiska gminy Ustka cele średniookresowe, takie jak:

- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie” prowadzącej do:
 - o proekologicznych zachowań konsumenckich;
 - o prośrodowiskowych nawyków i pobudzania odpowiedzialności za stan środowiska;
 - o organizowania spontanicznych akcji lokalnych służących ochronie środowiska
 - o uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska;
- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju tak, aby wszystkie decyzje lokalizacyjne miały swoje uzasadnienie w aktualnie i starannie sporządzonych planach zagospodarowania przestrzennego na poziomie gminy;
- zachowanie różnorodności biologicznej polskiej przestrzeni na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną;
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego;
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi;
- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolniczych i leśnych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne;
- wzmocnienie niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego;
- zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM;
- eliminacja kierowania na wysypiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
- takie zorganizowanie preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiło ich więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych.

2. Program ochrony środowiska dla województwa pomorskiego na lata 2007-10 z uwzględnieniem perspektywy 2011-14

Przyjęty uchwałą nr 191/XII/07 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2007 r.) *Program ochrony środowiska dla województwa pomorskiego na lata 2007-10 z uwzględnieniem perspektywy 2011-14* zawiera szereg celów o różnym okresie ich osiągnięcia

W programie wskazano cztery **cele perspektywiczne** nawiązujące do priorytetów VI Wspólnotowego Programu Działań w zakresie środowiska naturalnego, Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-10 z perspektywą 2011-14 oraz misji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego, mają charakter stałych dążeń i perspektywę osiągnięcia poza rokiem 2014. Uszeregowano je w kolejności odpowiadającej randze problemów ekologicznych regionu:

- Środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

W obszar celów perspektywicznych, spełniających rolę osi priorytetowych wpisano **21 celów średniookresowych przewidzianych do realizacji w latach 2007-2014:**

1. Identyfikacja środowiskowych zagrożeń zdrowia, zahamowanie ich narastania oraz minimalizacja powodowanych przez nie skutków,
2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych, w tym wód przybrzeżnych,
3. Poprawa warunków zdrowotnych poprzez osiągnięcie i utrzymywanie standardów jakości powietrza,
4. Budowa systemu gospodarki odpadami, który w pełni realizuje zasadę zapobiegania i minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów, zapewnia wysoki stopień ich odzysku oraz bezpieczne dla środowiska unieszkodliwianie,
5. Ochrona mieszkańców województwa i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych,
6. Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii z udziałem substancji niebezpiecznych, a w przypadku jej wystąpienia eliminacja i ograniczenie jej skutków dla mieszkańców i środowiska,
7. Ochrona mieszkańców województwa przed hałasem zagrażającym zdrowiu lub jakości życia,
8. Ochrona mieszkańców województwa przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
9. Wykształcenie u mieszkańców województwa pomorskiego postaw i nawyków proekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska,
10. Rozwój świadomego uczestnictwa społecznego w podejmowaniu decyzji związanych z wykorzystaniem zasobów środowiska,
11. Stworzenie skutecznego systemu prawnych, ekonomicznych i finansowych instrumentów polityki ekologicznej zapewniających efektywne realizowanie jej celów,
12. Aktywizacja rynku do działań na rzecz środowiska, zwiększenie roli ekoinnowacyjności w procesie rozwoju regionu,
13. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, powstrzymanie procesu jej utraty oraz poprawa spójności systemu obszarów chronionych ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000,
14. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wód podziemnych, ochrona głównych zbiorników wód podziemnych stanowiących ważne źródło zaopatrzenia ludności w wodę,

15. Zwiększanie powierzchni i zasobów leśnych regionu oraz wzrost ich różnorodności biologicznej,
16. Zachowanie wysokich walorów ekologicznych obszarów rolniczych,
17. Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin, zminimalizowanie niekorzystnych skutków ich eksploatacji oraz eliminacja nielegalnego wydobycia,
18. Wzrost efektywności wykorzystania surowców, ze szczególnym uwzględnieniem zasobów wodnych i surowców energetycznych wykorzystywanych w gospodarce,
19. Promocja i wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
20. Zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
21. Wdrażanie zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w regionach wodnych, ograniczającego prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi i ochronę przed skutkami suszy.

Realizacja Traktatu Stowarzyszeniowego z Unią Europejską nakłada obowiązek podjęcia konkretnych działań dla osiągnięcia celów polityki wspólnotowej w sferze środowiska przyrodniczego. Konieczność wypełnienia postanowień traktatowych wymusza pilne wykonanie niektórych zadań zwłaszcza w zakresie standardów jakości wód i powietrza oraz gospodarki odpadami. Stąd też w Programie wyodrębniono **cele priorytetowe**, które należy zrealizować do roku 2010, tj.:

- Wyposażenie w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalnie ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów wszystkich aglomeracji o wielkości powyżej 15 000 RLM,
- Eliminacja zrzutów substancji priorytetowych i szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,
- Redukcja emisji z obiektów energetycznego spalania i spełnienie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa,
- Zamknięcie do końca 2009 r. wszystkich składowisk niespełniających standardów Unii Europejskiej; Zdecydowane przeciwdziałania porzucaniu odpadów w środowisku i „dzikim składowiskom”,
- Objęcie do końca 2009 r. wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania i systemem selektywnego zbierania odpadów; Skuteczne rozwiązanie problemu odpadów niebezpiecznych,
- Zapewnienie właściwego miejsca problematyce ekologicznej oraz prawidłowe formułowanie celów ekologicznych we wszystkich dokumentach planowania strategicznego i przestrzennego powstających w regionie oraz sporządzania w postępowaniu z udziałem społeczeństwa rzetelnej oceny skutków ekologicznych ich realizacji,

3. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego 2010. Aktualizacja

Program ochrony środowiska dla powiatu słupskiego formułuje dwa cele strategiczne i średniookresowe, są to:

1. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego poprzez rozwój świadomego uczestnictwa społecznego w podejmowaniu decyzji związanych z wykorzystaniem zasobów środowiska.
2. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

oraz cele priorytetowe:

1. Edukacja i informacja.
2. Ochrona przyrody.
3. Zastosowanie systemu ratowniczego chroniącego przed skażeniami środowiska.
4. Aktywizacja rynku do działań na rzecz środowiska, oraz zwiększenie roli ekoinnowacyjności w procesie rozwoju regionu;
5. Zachowanie wysokich walorów ekologicznych obszarów rolniczych;
6. Promocja i wspieranie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych;

7. Zarządzanie środowiskiem;
8. Zintegrowana gospodarka odpadami.

Przyjęte cele realizowane mają być przez szereg działań priorytetowych, w tym:

- edukację mieszkańców powiatu,
- szkolenia dla przedstawicieli administracji samorządowej,
- wsparcie informacyjne dla przedsiębiorców,
- promocja lokalnych obszarów edukacji ekologicznej w oparciu o szkoły i współpracę z WFOŚiGW,
- działania dotyczące ochrony przyrody obejmować będą wszelkie przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody na terenie powiatu, w szczególności działania związane obszarów edukacją obszarów rozpowszechnianiem informacji na temat obszarów NATURA 2000.
- współpraca z organami Państwowej Straży Pożarnej w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom
- inicjowanie działań tworzących warunki zapobiegania poważnym awariom oraz usuwania ich skutków i przywracania środowiska do stanu właściwego,
- wspieranie przedsiębiorców zainteresowanych rozwojem działań proekologicznych, w tym zasad czystszej produkcji, przetwórstwa produktów ekologicznych, agroturystyki i innych.
- propagowanie ekologicznych metod upraw płodów rolnych
- priorytetowe traktowanie wniosków na nowe instalacje energetyczne (np. elektrownie wiatrowe, produkcja biopaliw, roślin energetycznych) oraz zapobieganie szkodliwym efektom społecznym i ekologicznym takich źródeł energii.

Działania priorytetowe powinny być realizowane przez zamieszczone w Programie zadania inwestycyjne. W programie nie wskazano zadań inwestycyjnych dla gminy Ustka. Program nie zawiera też wytycznych do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska.

4. Uwarunkowania wynikające z integracji europejskiej;

W obszarze negocjacyjnym „środowisko”, obejmującym szeroko rozumianą ochronę przyrody, szczególne zagadnienia jakości wód i powietrza, zanieczyszczeń przemysłowych, gospodarki odpadami, bezpieczeństwa jądrowego i ochrony przed promieniowaniem, a także chemikaliów i organizmów zmodyfikowanych genetycznie, Polska uzyskała dziewięć okresów przejściowych na dostosowanie sytuacji faktycznej i standardów do obowiązujących w obszarze Wspólnoty. Ich rozpoczęcie zależy albo od daty wejścia w życie – dla Polski – wymienionych niej dyrektyw, albo daty obowiązywania norm, wyraźnie zaznaczonych w niektórych dyrektywach.

Dla gminy Ustka istotne są następujące okresy przejściowe:

31 grudnia 2010 roku przypada termin wykonania określonych celów pośrednich, wynikających z okresu przejściowego uzyskanego od **Dyrektywy 91/271/EWG** dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych w odniesieniu do wymogów dotyczących systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, przy czym;

- do 31 grudnia 2010 r. zgodność z dyrektywą zostanie osiągnięta dla 1069 aglomeracji, co stanowi 86% całkowitego ładunku ścieków ulegających biodegradacji;
- W drodze odstępstwa od artykułu 13 dyrektywy 91/271/EWG, nie stosuje się w Polsce wymogów ustanowionych dla ścieków przemysłowych ulegających biodegradacji;

Zgodnie z Art. 208. ust.1. Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) obowiązek wyposażenia aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2.000 powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych, zakończone oczyszczalniami ścieków w terminach określonych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych zakłada osiągnięcie efektu ekologicznego przez oczyszczalnię ścieków

w Ustce do końca 2008 r. Oczyszczalnia ścieków w Rowach osiągnęła wymagany efekt ekologiczny.

Odpady

Projekt Planu gospodarki odpadami dla gminy zakłada:

- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska tak, aby w 2010 r. nie przekraczała 75% masy odpadów wytworzonych na terenie gminy w 1995 r. tj. 345,7 tys. Mg.
- Osiągnięcie od 1 stycznia 2008 r. poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości **4 kg/mieszkańca/rok**.

Ostatecznym celem dostosowania są lepsze warunki życia i zdrowie polskiego społeczeństwa. Liczne okresy przejściowe pomogą lepszym rozłożeniem w czasie, we wdrażaniu w życie podjętych zobowiązań i rzeczywistym dostosowaniu do norm UE.

Nadrzędnym celem realizacji Programu, w perspektywie 2010 roku, jest doprowadzenie stanu środowiska w gminie Ustka do poziomu wymaganego przez Unię Europejską.

Po uchwaleniu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ustka miały miejsce liczne zmiany w przepisach prawa, mające bezpośredni i pośredni wpływ na zadania samorządu gminnego w zakresie ochrony środowiska i przyrody, a także na zakres kompetencji Wójta (Burmistrza, Prezydenta) jako organu ochrony środowiska. Oto najważniejsze z nich:

Ustawa Prawo ochrony środowiska w latach 2004-2006 zmieniana była 24 razy.

- **rozszerzono obowiązek zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa o postępowanie, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska** (dodany ust. 4 w art. 17 ustawy).
- na organ gminy nałożono obowiązek wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia, w ramach postępowania w sprawie ocen oddziaływania planowanych przedsięwzięć na środowisko,
- gmina została zobowiązana do sporządzania opracowań ekofizjograficznych dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- ustalono obowiązek analizy zagrożenia masowymi ruchami ziemi przy sporządzaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Ustawa o odpadach w latach 2004-2006 zmieniana była 12 razy. Najważniejsze zmiany dotyczące samorządu gminnego to:

- 1) zapewnienie objęcia wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym systemem odbierania wszystkich rodzajów odpadów komunalnych;
- 2) zapewnianie warunków funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, aby było możliwe:
 - a) ograniczenie składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
 - b) wydzielanie odpadów niebezpiecznych z odpadów komunalnych,
 - c) osiągnięcie poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych;
- 3) zapewnianie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami lub przedsiębiorcami instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych albo zapewnienie warunków do budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez przedsiębiorców;
- 4) zapewnianie warunków ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. do poziomu:

- a) dnia 31 grudnia 2010 r. - nie więcej niż 75% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- b) dnia 31 grudnia 2013 r. - nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- c) dnia 31 grudnia 2020 r. - nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,

Ustawa o ochronie przyrody w latach 2004-2006 zmieniana była 5 razy.

Zmiany dotyczące samorządu gminnego:

- do zadań Rady Gminy dodano obowiązek zakładania i utrzymania w należytym stanie terenów zieleni i zadrzewień,
- uzgadnianie zmian granic parków narodowych oraz zmian granic parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Rozporządzeniami z dnia 16 maja 2005 w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunki roślin i zwierząt, wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. 2005.94.1975) oraz z dnia 21 lipca 2004 w sprawie obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 pierwszy raz określono zasięg obszarów i gatunków do objęcia wspólnym systemem ochrony.

W rozporządzeniu wyznaczono następujące obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 obejmujących fragmenty gminy Ustka:

- Dolina Słupi (kod obszaru PLB220002), obejmująca obszar 37.471,8 ha położony w województwie pomorskim na terenie gmin: Borzytuchom (4.400,2 ha), Bytów (1.565,0 ha), Czarna Dąbrówka (7.281,9 ha), Kołczygłowy (7.606,4 ha), Parchowo (5,5 ha), Trzebielino (11,6 ha), Dębica Kaszubska (11.378,2 ha), Kobylnica (4.580,5 ha) i Słupsk - gmina wiejska (642,6 ha);
- Ostoja Słowińska (kod obszaru PLB220003), obejmująca obszar 21.340,6 ha położony w województwie pomorskim na terenie gmin: Łeba (368,5 ha), Wicko (2.281,8 ha), Główny (1.665,1 ha), Smołdzino (16.733,1 ha) i Ustka - gmina wiejska (292,1 ha);

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach zmieniana była 8 razy, najważniejsze zmiany to:

- obowiązek prowadzenia przez gminy ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości – ewidencja ta ma zapewnić kontrolę wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy. Ewidencję umów na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości gminy mają utworzyć w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw tj. **do 13 kwietnia 2006 r.**
- każdorazowo po zmianie gminnego planu gospodarki odpadami rada gminy ma dostosować regulamin do gminnego planu gospodarki odpadami - w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od daty uchwalenia tego planu, co ma zapewnić spójność tych dokumentów.
- rada Gminy została zobowiązana (do tej pory było to uprawnienie fakultatywne) do określenia górnej stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za pozbywanie się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych;
- w przypadku niewykonania przez właściciela nieruchomości obowiązku zawarcia umowy z odbiorcą odpadów komunalnych, zamiast, jak poprzednio, wykonania zastępczego - ustawa (dodane ust. 6-12 w art. 6) nakłada wprost na gminę obowiązek zorganizowania odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych
- udostępnianie mieszkańcom (na stronie internetowej oraz w sposób zwyczajowo przyjęty) informacji o znajdujących się na terenie gminy punktach zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych.

Ustawa Prawo wodne w latach 2004-2006 zmieniana było 16 razy. Zmiany nie dotyczyły zadań gminy. Do ustawy wydano 15 rozporządzeń, z których kilka ma ważne znaczenie dla prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej w gminach, i tak:

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984), gdzie:

- zmieniono warunki, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, w tym najwyższe dopuszczalne wartości zanieczyszczeń oraz warunki, jakie należy spełnić w celu rolniczego wykorzystania ścieków,
- określono substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, powodujące zanieczyszczenie wód, które powinny być eliminowane oraz takie, które powinny być ograniczane,

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. Nr 283, poz. 2841 z późn. zm.) gdzie określono sposób wyznaczania przez wojewodę obszaru i granic aglomeracji w gminie lub na obszarach gmin.

Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków w latach 2004-2006 zmieniana była 5 razy. W nowelizacji z 2006 r. nadano regulaminowi dostarczania wody i odprowadzania ścieków rangę prawa miejscowego.

Dnia 10 lipca 2007 r. uchwalona została nowa **Ustawa o nawozach i nawożeniu**¹⁾ (Dz. U. Nr 147, poz. 1033)

Prócz wyszczególnionych wyżej, do powyższych ustaw wydano w omawianym okresie ogółem ponad 100 nowych rozporządzeń, z których część ma bezpośredni i pośredni wpływ na wykonywanie przez samorząd gminny zadań w sferze ochrony przyrody i środowiska.

03 października 2008 Sejm RP rozpatrzył zgłoszone przez Senat poprawki do uchwalonej **Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko**. Ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji pełnego i uzgodnionego z Komisją Europejską wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

1. Dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 1, str. 248);
2. Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102);
3. Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157);
4. Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003, str. 26; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 375);
5. Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości
6. Dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003, str. 17, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 466);

7. Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli ((Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008, str. 8).

Ustawa ma skorygować błędy i dokonać niezbędnych uzupełnień w procesie dostosowywania polskiego prawa ochrony środowiska do litery i treści regulacji wspólnotowych w tym zakresie.

Rozdział III

Diagnoza stanu środowiska gminy

1. Wstęp i ogólne informacje o gminie

1.1. Położenie geograficzne

Gmina Ustka leży na północno zachodnim skraju woj. pomorskiego w ziemskim powiecie słupskim. Od wschodu graniczy z gminą Smołdzino, od południa z gminą wiejską Słupsk, a od zachodu z gminą Postomino (woj. zachodniopomorskie). Gmina Ustka posiada blisko 25-cio kilometrowy odcinek granicy morskiej z Morzem Bałtyckim, w środku tego odcinka położone jest miasto Ustka, stanowiące odrębną gminę miejską.

W podziale na regiony fizycznogeograficzne (wg J. Kondrackiego) gmina Ustka leży w podprovincji Pobrzeże Południowobałtyckich w centralnej części makroregionu Pobrzeże Koszalińskie. W granicach gminy znajdują się fragmenty trzech mezoregionów: Wybrzeże Słowińskie (na północy oraz wokół jezior Gardno i Modła), Wysoczyzna Damnicka (centrum) i Równina Sławińska nazywana również Słupską (południowy zachód).

1.2. Powierzchnia, ludność i struktura osadnicza

Gmina wiejska Ustka zajmuje obszar o powierzchni geodezyjnej 21 746 ha. Obszar ten stanowi 9,4% powierzchni powiatu słupskiego i 1,2% powierzchni województwa pomorskiego. Gmina należy do najmniejszych obszarowo gmin wiejskich w powiecie słupskim i pod względem wielkości zajmuje przedostatnie miejsce przed gminą Damnica.

We władaniu Skarbu Państwa znajduje się 11 238 ha (52% całkowitej powierzchni gminy), osób fizycznych – 6 887 ha (32%), spółek prawa handlowego – 2 125 ha (10%), gminy Ustka – 1 166 ha (5,4%) – stan w dniu 1.01.2007 r. Skarb Państwa reprezentowany jest głównie przez PGL Lasy Państwowe oraz Agencję Nieruchomości Rolnych.

W latach 2003-2007 nastąpił przyrost powierzchni gruntów we władaniu osób prywatnych (o ok. 5%) oraz spółek prawa handlowego (o ok. 12%) kosztem gruntów Skarbu Państwa (zmniejszenie powierzchni o ok. 6% stanu z 2003 r.).

Obszar gminy podzielony jest na 18 sołectw: Charnowo, Dębina, Duninowo-Duninówko, Gąbino (obejmujące także wsi Dominek i Osieki Słupskie), Grabno-Zimowiska, Lędowo-Modła (także Modlinek i Lędowo Osiedle), Machowino, Machowinko (Redwanki i Poddąbie), Niestkowo, Możdżanowo, Objazda-Bałamątek, Pęplino, Przewłoka (Orzechowo i Zapadłe), Rowy, Starkowo (Gołęcino i Krężółki), Wodnica, Wytowno (Dalimierz Przewłocki), Zaleskie (Zabłocie).

Na koniec 2006 r. liczba ludności wynosiła 7 367 osób (8,0% ludności powiatu słupskiego i 0,3% ludności województwa), w tym mężczyźni stanowili 50,3% zaś kobiety 49,7%. (wg US w Gdańsku). Na tle gmin wiejskich powiatu, gmina Ustka należy do średnio zaludnionych - 34 osoby na 1 km². Ludność ta zamieszkiwała w 33 miejscowościach należących do 18 sołectw. Do najludniejszych sołectw należą: Objazda, Przewłoka, Gąbino, Duninowo i Machowino (powyżej 500 mieszkańców) – wg UG w Ustce. W latach 2003-2007 liczba ludności ogółem zmniejszyła się o ok. 2%).

Liczba gospodarstw domowych w 2002 r.² wynosiła 2 194, w tym gospodarstw domowych bez użytkownika gospodarstwa rolnego (działki rolnej) było 1 486 (NSP, 2002). Liczba budynków mieszkalnych wynosiła 1 229, w tym w zabudowie wielorodzinnej (budynki powyżej 2 mieszkań) było 327 budynków (954 mieszkania). Zasoby mieszkaniowe liczyły 1 874 mieszkania, w tym w budynkach wybudowanych przed 1945 r. było 1 129 (60%) mieszkań.

² Dane na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2002 - brak nowszych informacji

Liczbę ludności przebywającą na terenie gminy charakteryzują znaczne wahania w ciągu roku, spowodowane sezonowym napływem turystów w miesiącach letnich. Zjawisko to jest szczególnie widoczne w miejscowościach nadmorskich (Rowy, Dębina, Poddąbie, Orzechowo).

1.3. Dominujące formy gospodarowania

Nadmorskie położenie, duży potencjał agroekologiczny a także bliskość rynków zbytu tworzą korzystne warunki do rozwijania takich form gospodarowania, jak: turystyka, obsługa nieruchomości, budownictwo, rybactwo morskie, rolnictwo oraz przetwórstwo żywności.

Po 1990 roku nastąpił spadek znaczenia branż rolniczej i rybackiej na rzecz rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej i mieszkaniowej. Koncentracja funkcji mieszkaniowych i towarzyszących usług następuje przede wszystkim w miejscowościach Przewłoka i Wodnica oraz wczasowiskach nadmorskich – Rowy, Poddąbie, Dębina. Szansę dla rozwoju stałej i sezonowej bazy turystycznej może stanowić realizacja programu inwestycyjnego w kształtującej się nowej jednostce urbanistycznej we wsi Przewłoka (planowana funkcja uzdrowiskowa).

Rozwój funkcji gospodarczych ma miejsce w sąsiedztwie drogi powiatowej nr 210 na trasie Słupsk - Ustka, w miejscowościach Grabno-Zimowiska, w miejscowości Machowino, planowany jest także w miejscowościach Charnowo i Niestkowo.

Na terenie gminy zlokalizowane są jednostki wojskowe, co może w pewien sposób ograniczać rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych w ich sąsiedztwie (np. możliwość pełnego wykorzystania akwenu morskiego dla żeglarstwa i sportów wodnych).

Na koniec 2006 r. na terenie gminy było zarejestrowanych (wg REGON) 772 podmioty gospodarki narodowej, w tym: 14 w sektorze publicznym i 758 w sektorze prywatnym (wg US w Gdańsku). W badanym okresie liczba podmiotów gospodarczych zwiększyła się o ok. 17,7% i dotyczyła głównie branży hotelarskiej i gastronomicznej.

Wśród 601 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą najliczniejszą grupę podmiotów stanowiły branże: hotele i restauracje – 152 jednostki oraz handel i naprawy – 140, stanowiąc łącznie blisko 49% całkowitej liczby podmiotów osób fizycznych.

Na 1000 mieszkańców przypadało w gminie 102,9 podmiotów sektora prywatnego (średnio w powiecie - 83,5, w województwie – 99,4). W badanym okresie nastąpił przyrost ww. wskaźnika o 20%, zaś dynamika jego przyrostu była wyższa niż średnio w powiecie (14%) i województwie (8%).

Wg Spisu Rolnego (ostatnia publikacja z 2002 r) na obszarze gminy miało swoją siedzibę 442 użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych powyżej 1 ha użytków rolnych, w tym: 1-10 ha – 285, 10-15 ha – 63, 15 ha i powyżej – 94 gospodarstwa. Średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosiła 10,6 ha użytków rolnych.

Wg stanu na dzień 1.01.2007 r. we władaniu rolników indywidualnych było 6 029 ha użytków rolnych (49%), w Zasobie WRSP – 2 613 ha (21%), spółek prawa handlowego – 2 061 ha (17% całkowitej powierzchni użytków rolnych gminy). Trwa proces prywatyzacji i zagospodarowywania gruntów rolnych Zasobu WRSP, przy czym sukcesywnie rośnie powierzchnia gruntów poddanych pełnej prywatyzacji (sprzedanych).

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słupsku według stanu na 31 grudnia 2007 r. wynosiła 467 osób, w tym 253 kobiety. Stanowiło to 4,4% liczby bezrobotnych w powiecie słupskim. Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Ustka wynosił 9,8% (średnia dla powiatu – 17,1%, dla województwa 6,1). W okresie ubiegłych 4 lat liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się o 393 osoby.

Według stanu na 31.VII.2006r. na obszarze gminy znajdowało się ogółem 51 obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania, w tym tylko 8 całorocznych³. Liczba turystycznych miejsc noclegowych wynosiła 31.VII.2007r. 6 107 (51% liczby ogółem w powiecie słupskim)⁴ i spadła o 5% w stosunku do 2001r. Z noclegów w roku 2007 skorzystało 45 669 turystów (39% całkowitej liczby turystów w powiecie).

³ Bank Danych Regionalnych <http://www.stat.gov.pl>,

⁴ Turystyka w woj. pomorskim w latach 2003-2007, US Gdańsk 2008

2. Charakterystyka i ocena zasobów oraz walorów środowiska przyrodniczego gminy

2.1. Krótka charakterystyka elementów przyrody nieożywionej gminy

2.1.1. Budowa geologiczna i zasoby geologiczne

Powierzchniową warstwę ziemi budują utwory czwartorzędowe, w tym plejstoceny osady lodowcowe i wodnolodowcowe oraz holoceny osady rzeczne, jeziorne, bagienne i eoliczne. Zalegają one na bardzo zróżnicowanej powierzchni utworów podczwartorzędowych – trzeciorzędu i kredy. Miąższość czwartorzędu waha się od 30 do 120m. Na południu i w centrum są to przeważnie słabo przepuszczalne gliny i iły polodowcowe. Osady piaszczyste wypełniają doliny rzeki Słupi i jej dopływy - Gnilnej (piaski i żwiry rzeczne). Piaski wodnolodowcowe występują miejscami w rejonie Machowino – Machowinko i wokół m. Redwanki. Na nizinach nadmorskich w podmokłych zagłębieniach, zwłaszcza wokół jezior przeważają młodsze holoceny osady organiczne. Są nimi głównie torfy i muły o zróżnicowanej miąższości. Wał mierzei wydmorew w zachodniej części gminy budują piaski eoliczno-morskie. Ten najmłodszy typ piasków przykrywa również piaski i gliny polodowcowe budujące strefę brzegową pomiędzy Ustką i m. Rowy.

W granicach gminy Ustka udokumentowano następujące złoża kopalin:

- Machowino - kruszywo naturalne (579 tys. t) - eksploatowane,
- Objazda - kruszywo naturalne (1012 tys. t) - eksploatowane,
- Możdżanowo - kruszywo naturalne (22 tys. t) - nie eksploatowane,
- Możdżanowo - bursztyn, (6,6 t) - nie eksploatowane, trudne warunki wydobycia,
- Ustka - borowina (196 tys. t) - nie eksploatowane,
- Machowinko - surowce ilaste d/p. kruszywa lekkiego (21,6 tys m³) - rozpoznane wstępnie, nie eksploatowane.

Złożo borowiny „Ustka” koło Przewłoki należy do grupy o podstawowym znaczeniu dla gospodarki kraju ze względu na jego leczniczy charakter. Pozostałe mają znaczenie lokalne.

2.1.2. Rzeźba terenu

Obszar gminy Ustka charakteryzuje znaczne zróżnicowanie rzeźby jak na warunki nizinne. Podstawowy typ rzeźby stanowią wysoczyzny morenowe o płaskiej lub falistej powierzchni, które wraz z równiną zastoiskową okolic Wytowna obejmują południowo zachodnią i centralną część gminy. Ich powierzchnię rozcina meandrująca dolina Słupi. Od północy wysoczyznę ograniczają wały wzgórz moreny czołowej tzw. gardzieńskiej, sięgające nawet 45 – 50 m n.p.m., zaznaczające ostatni postój lodowca. Na ich północnym zapleczu ukształtowały się nisko położone (1- 2 m n.p.m.) zabagnione równiny nadmorskie z płytkimi przybrzeżnymi jeziorami Modła i Gardno. Od strony morza zamykają je pola wydmorew mierzei nadmorskiej, miejscami o znacznej wysokości. Akumulacyjny odcinek brzegu na zachód od ujścia rzeki Słupi posiada dobrze wykształcone plaże o szerokości do 40 m. Wysoki klifowy, brzeg pomiędzy Ustką a Dębnią jest silnie niszczonej przez morze. Najsilniejsze procesy osuwiskowe obejmują odcinek Orzechowo – Poddąbie, a niewielki fragment brzegu (km 216,0 -217,5) po wschodniej stronie kanału portowego w Rowach objęty jest Programem ochrony brzegów morskich⁵. W ramach Programu prowadzone jest sztuczne zasilanie plaż piaskiem pochodzącym z pogłębiania toru wodnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa obiektom zlokalizowanym na zapleczu brzegu oraz dla utrzymania plaż Słowińskiego Parku Narodowego.

2.1.3. Warunki klimatyczne

Województwo pomorskie, a wraz z nim gmina Ustka należą do obszarów charakteryzujących się dużą zmiennością warunków pogodowych, co jest następstwem ścierania się wpływów klimatu morskiego i kontynentalnego. Dominacja klimatu morskiego kształtuje pogodę raczej łagodną, wilgotną, bez ostrych wahań temperatury. Lata bywają chłodne a zimy ciepłe. W okolicach Ustki najcieplejszymi miesiącami są lipiec i sierpień, a najchłodniejszymi - styczeń i luty. Średnia temperatura roczna + 7,7°C należy do najwyższych w województwie. Charakterystyczne są również: długi okres bezprzymrozkowy, najkrótsza i najpóźniej zaczynająca się zima, ale także najmniejsza liczba

⁵ Ustawa z dn.28.03.2003 o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich (Dz. U, Nr 67, poz. 621

dni gorących, którą rekompensuje najdłuższy okres rzeczywistego usłonecznienia - w miesiącach letnich do 750 godzin (wg Trappa).

Jest to rejon o wysokich rocznych sumach opadów atmosferycznych (760 mm w Objeździe, przy średniej w kraju ok. 600mm). Najobfitszym w opady atmosferyczne miesiącem jest lipiec.

W okolicach Ustki przeważają wiatry z kierunków S - SW - W, które stanowią ponad 51% (wg J. Kosińskiego). Występujące tu wiatry należą do najsilniejszych na obszarze kraju. Średnia roczna prędkość wiatru w wieloleciu 1975 - 1994 wynosiła ok. 4,1m/s; W miesiącach zimowych wiatr stosunkowo często wieje z siłą przekraczającą 10m/s.

Obszar gminy znajduje się pod wpływem bryzy morskiej i lądowej - termicznych wiatrów miejscowych, powstających na skutek nierównomiernego nagrzewania się lądu i morza w półroczu ciepłym. Ponadto strefę plaży nadmorskiej charakteryzują silnie bodźcowe warunki bioklimatyczne. Promieniowanie słoneczne w tej strefie powiększone o albedo wody i piasku, posiada działanie bakteriobójcze. Najintensywniejsze jest tu działanie aerozolu morskiego. Potencjał balneologiczny środowiska wzmacnia ponadto sąsiedztwo borów nadmorskich wytwarzających specyficzny mikroklimat, bogaty w fitoncydy i olejki eteryczne.

2.1.4. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Ustka dzieli granice czterech zlewni. W zlewni Przymorza znajduje się zachodnia część gminy odwadniana przez Kanał Potena z dopływami Pogorzeliczką (Węda) i Karwią (spod Gołęcina) oraz część środkowo wschodnia skąd odpływ powierzchniowy do Bałtyku odbywa się poprzez Orzechówkę. Centrum gminy należy do zlewni dolnej Słupi wraz z jej dopływem Gnilną. Wschodni fragment gminy odwadniają dopływy Łupawy: Bagienica i Grabownica (uchodzące do przepływowego jeziora Gardno, leżącego już poza granicą gminy) oraz ujściowy odcinek Łupawy. Niewielki południowo zachodni skraj gminy należy do zlewni Wieprzy – wody powierzchniowe odprowadzane są poprzez jej dopływ Pijawicę (Kniewka). Charakterystyczną cechą mniejszych cieków przepływających przez obszar gminy jest ich mały przepływ. Okresowo w Orzechówce i jej dopływach występuje nawet brak wody, a Grabownica staje się wodą stojącą.

Łącznie wody płynące w rzekach i kanałach posiadają długość 125,5 km, a rowy melioracyjne – 386,4 km. Jedyne jezioro Modła o powierzchni 61,9 ha i głębokości maksymalnej 1,1 m, jest płytkim zarastającym zbiornikiem przepływowym.

Charakterystyczne na zabagnionych nizinach nadmorskich systemy kanałów i rowów melioracyjnych służą regulacji stosunków wodnych i umożliwiają ochronę przed powodzią użytków rolnych. Ogółem zmeliorowane użytki rolne obejmują powierzchnię 8 649 ha. Rozległe tereny zmeliorowane to obszar Objejskich Łąk, skąd nadmiar wody przepompowywany jest do jeziora Gardno oraz Zaleskie Bagna, na których obieg wody regulują poldery „Modła I – III”. Woda przepompowywana jest do jez. Modła i do Kanału Potena, uchodzącego do morza. Szczególne niebezpieczeństwo powstania powodzi występuje w okresach nakładania się nadmiernych opadów i warunków sztormowych na morzu. Bezpośrednie zagrożenie powodziowe o prawdopodobieństwie 1% (zagrożenie tzw. wodą 100-letnią) obejmuje tereny w sąsiedztwie północno zachodnich brzegów jeziora Gardno, wokół jeziora Modła oraz nie obwałowane tereny doliny Słupi o najszerzym zasięgu w rejonie Charnowa i Wodnicy⁶. Na stan wody w rzekach i jeziorach istotny wpływ mają wiatry wiejące z kierunku północnego i północno zachodniego wciągające wody morskie do ujściowych odcinków Słupi, Poteny, Łupawy i Orzechówki oraz do jezior Modła i Gardno. Przed zalaniem chronione są: polder Modła o powierzchni 470 ha oraz polder Gardna V-VI o powierzchni 1200 ha (wg Lenckowski, Forberg). Ich ochronie służą obwałowania brzegów jezior i rzek oraz 5 stacji pomp. Istniejące wały przeciwpowodziowe miały stanowić ochronę jedynie przed wodą o prawdopodobieństwie 10% (tj. raz na 10 lat). Nie spełniały warunków dla ochrony trwałej zabudowy, której w obrębie polderów jeszcze kilka lat temu nie było. Budowano je często z organicznych utworów torfowych na osiadającym podłożu torfowym, wobec czego obecnie nie stanowią wystarczającej ochrony nawet przed wodą 10-letnią. Należy zatem liczyć się z narastaniem sytuacji grożących podtapianiem lub powodzią, zwłaszcza że wskutek globalnych zmian klimatycznych przewidywany jest wzrost poziomu morza. Prognozowany wzrost poziomu morza szacowany dla Bałtyku na 30 – 60 cm będzie powodować nasilenie erozji brzegów morskich i ich cofanie się, a powódzie odmorskie zagrażać będą ni-

⁶ Studium ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, RZGW Gdańsk 2006

sko położonym obszarom przybrzeżnego lądu, zwłaszcza do rzędnej 2,5 m n.p.m.⁷. Dla utrzymania bezpieczeństwa brzegu morskiego Urząd Morski wyznaczył wzdłuż wybrzeża pas techniczny.

2.1.5. Wody podziemne

Gmina Ustka leży na obszarze dwóch podregionów hydrogeologicznych: Przymorskiego i Słupskiego. W Podregionie Przymorskim obejmującym większość obszaru gminy główny użytkowy poziom wodonośny związany jest utworami czwartorzędowymi. Głębokość do stropu wynosi przeważnie 10 – 60 m, miąższość utworów wodonośnych w granicach 15 – 40m, wydajność studni 10 – 70m³/h. Poziom jest zazwyczaj dobrze izolowany od powierzchni terenu. Lokalnie wykorzystuje się także trzeciorzędowe piętro wodonośne (Wodnica, Osieki). Wody piętra kredowego występujące w paśmie Ustka – Machowinko - Łeba oraz w Możdżanowie nie nadają się do użytku z uwagi na zasolenie.

W 1989r MOŚiZN zatwierdził zasoby wód podziemnych dla dwóch rejonów Ustka – Wodnica i Słupsk – Rowy. Dla rejonu Ustka – Wodnica dla powierzchni 70 km² zatwierdzono zasoby eksploatacyjne z pięter czwartorzędowego i trzeciorzędowego w kat. „C” w wysokości 1820 m³/h, a w kat. „B” w wysokości 1021,6 m³/h. W ramach dokumentacji hydrogeologicznej zasobów wód podziemnych dla rejonu Słupsk – Rowy o łącznej powierzchni 270km², wydzielono strefy: Machowino – Swochowo o zasobach w kat. „B” - 1 300 m³/h i „C” - 1 400 m³/h oraz strefę nadmorską o zasobach w kat. „B” - 1 100 m³/h i „C” - 700 m³/h.

W strukturach wodonośnych na południowo wschodnim odcinku gminy udokumentowano lokalny zbiornik wód podziemnych „Dolina Kopalna Machowino” uznawany wcześniej za główny zbiornik nr 106 (Dokumentacja hydrogeologiczna, 2002). Jego powierzchnia liczy 20 km² (część w gm. Słupsk), a zasoby dyspozycyjne oszacowano na 5500 m³/d. Średnia głębokość ujęć wynosi 100 m. Przekwalifikowanie zbiornika nastąpiło w 2003 r w związku z niższymi niż pierwotnie szacowano jego zasobami.

Zgodnie z Dokumentacją hydrogeologiczną zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zlewni Słupia i Orzechowej przyjętej przez Ministra Środowiska dec. DG/kdh/ED/489-6417/2003 zasoby dyspozycyjne w jednostkach zasobowych położonych na obszarze m. i gm. Ustka są następujące: jednostka A1 - Słupia ujęcie (Ustka) o powierzchni 24,3 km² wynoszą 5 005 m³/d z utworów czwartorzędowych i 1 960 m³/d z utworów trzeciorzędowych oraz A2 – Orzechowo – Orzechowa o powierzchni 38,3 km² wynoszą 7 475 m³/d z utworów czwartorzędowych. Generalnie istnieje duża rezerwa zasobów z piętra czwartorzędowego.

Dla zachodniego fragmentu gm. Ustka leżącego w zlewni rzeki Wieprzy zasoby eksploatacyjne ustalono na 6 016,8 m³/d, przy poborze wynoszącym w 1998 roku 371,7 m³/d (Projekt warunków...1999).

W rejonie Wytowno - Machowinko – Objazda w 1999 r. rozpoznano bardzo zasobną strukturę wodonośną, której perspektywiczne zasoby mają być wykorzystywane w związku z projektowaną rozbudową nadmorskich miejscowości turystyczno-uzdrowiskowych. Jest to obniżenie w formie rynny w utworach czwartorzędowych, szerokości 500-700m, biegnące od miejscowości Smużki na zachodzie przez Wytowno - Machowinko do Objazdy. Struktura ta wypełniona jest czwartorzędowymi osadami piaszczysto-żwirowymi o znacznej miąższości.

Tabela 1. Parametry hydrogeologiczne warstwy wodonośnej ujmowanej na ujęciach w Wytownie i Objęździe

Parametr	Wytowno	Objazda
głębokość występowania poziomu wód (m.)	10 - 22	27 - 32,0
izolacja poziomu wodonośnego w (m.)	9,7 - 18,0	27 - 31,0
głębokość statycznego zwierciadła wody (m.)	+0,3 - +0,5	7,5 - 8,3
miąższość warstwy wodonośnej w (m.)	>22,0	28,0 - >45,0
współczynnik filtracji w (m/h)	0,9 - 5,2	5,5 - 8,3
przewodność w (m ² /h)	21,0 - 114,0	233,0 - 144,0
wydajność jednostkowa w (m ³ /hmS)	9,9 - 27,2	127,0 - 144,0
wydajność potencjalna z 1 otworu w (m ³ /h)	86,0 - 96,0	250,0

⁷ Podstawy przyrodnicze, techniczne i organizacyjno-prawne oraz przedsięwzięcia Strategii ochrony brzegów morskich, 2000, Instytut Morski Gdańsk

Źródło: Ocena warunków hydrogeologicznych obszaru północnej części Gm. Ustka między Wytownem – Machowinkiem - Objazdą, POLGEOL Gdańsk 1999

2.1.6. Gleby

Obszar gminy pokrywają zwarte obszary utworów czwartorzędowych, głównie w postaci glin i piasków pochodzenia lodowcowego oraz osadów holocenów – najczęściej torfów, muło-torfów i piasków wydmy. Warunki glebowe w gminie są na ogół korzystne dla produkcji rolnej, choć wysoki stopień naturalnego zakwaszenia skał macierzystych znacznie obniża wartość produkcyjną użytków rolnych i ogranicza dobór roślin uprawnych. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej należy do średnich w powiecie i wynosi 67,5 pkt.

Warunki glebowe są zróżnicowane, bardziej korzystne w środkowej i południowej części gminy (Równina Słupska i Wysoczyzna Damnicka) niż w części północnej (Wybrzeże Słowińskie).

Główny element pokrywy glebowej gminy tworzą gleby wytworzone z glin zwałowych. Wśród nich dominują gliny lekkie, rzadziej średnie i średnie pylaste, na których uformowały się dość dobre gleby brunatne, w zależności od stopnia przemycia i spiaszczenia górnych warstw zaliczane do klasy bonitacyjnej IIIa, IIIb i IVa i kompleksu glebowo - rolniczego 2 - pszenno-dobrego oraz 4 - pszenno-żytniego. Kompleksy te stanowią blisko połowę gruntów ornych gminy.

Rozległe obszarowo areale gleb brunatnych kwaśnych i wylugowanych występują w rejonie wsi Zaleskie, Duninowo, Możdżanowo, Przewłoka (kompleks 2) oraz Objazda i Grabno (kompleks 4). Gleby brunatne właściwe zalegają między Duninowem i Pępłinem (kompleks 2) oraz na południe od miejscowości Dalimierz i na wschód od Niestkowa (kompleks 8-zbożowy pastewny mocny).

Gleby bielcowe występują w rozproszeniu między Pępłinem i Niestkowem oraz w rejonie wsi Machowinko, Dobrosław i Osieki. Tworzą równie żyzne kompleksy glebowe 2 i 4.

Czarne ziemie, powstałe na skutek nadmiernego uwilgotnienia, znajdują się najczęściej na obrzeżach gleb bagiennych lub w okresowo podmokłych obniżeniach terenowych. Rozległe ich płaty występują między Starkowem i Duninowem, na wschód od Pępłina, między Łędownem a Wodnicą oraz na pn-wschód od Wytowna (kompleks 8).

Pozostałe obszary gruntów ornych wytworzyły się w większości z ubogich w składniki pokarmowe utworów piaszczysto - gliniastych i piaszczystych. Najczęściej są to lekkie gleby pseudobielcowe zaliczane do klasy IVb, V i VI, oraz do słabszych kompleksów żytnich: 5, 6, 7 i zbożowo-pastewnych: 8 i 9. Występują głównie w środkowej i wschodniej części gminy.

Do słabych gleb należą także utwory murszowo-mineralne. Gleby te zaliczono do klasy bonitacyjnej V i VI oraz kompleksu 9 - zbożowo-pastewnego słabego. Większe ich obszary znajdują się między Wodnicą a miastem Ustka, w rejonie miejscowości Redwanki i Dominek.

Znaczną grupę stanowią gleby organogeniczne. Występują w dwóch większych obszarowo arealach: w północno-zachodniej części gminy (rejon Jeziora Modła) i w części północno-wschodniej (na obrzeżu jeziora Gardno). Wytworzyły się na nich głównie torfy różnych typów: wysokie, niskie i przejściowe. W użytkowaniu rolniczym znalazły się głównie torfowiska niskie. Trwałe użytki zielone kompleksu 2z stanowią około 2/3 wszystkich użytków zielonych w gminie. Najwyższą wartość przedstawiają łąki w rejonie wsi Objazda i Zaleskie (przewaga kompleksu 2z – średniego).

Najsłabsze, wytworzone z piasków gleby, zostały w większości zalesione. Stosunkowo niewielka ilość gleb zakwalifikowanych obecnie do zalesienia (kl. VIz) znajduje się we wschodniej części gminy.

W nadbrzeżnej części Bałtyku występują utwory piaszczyste - piaski wydmy, z punktu widzenia rolniczego – nieużytki. Przeważający ich obszar pokryty jest borami.

Wg stanu na dzień 1.01.2000 r. w gminie znajdowało się:

- 31 ha gleb, tj 0,3% zaliczanych do najlepszych i bardzo dobrych (kl. I i II),
- 8 836 ha tj. 74,2% gleb dobrych i średnich (kl. III i IV),
- 3 026 ha, tj. 25,4% gleb słabych i bardzo słabych (kl. V i VI),
- 13 ha, tj. 0,1% gleb przeznaczonych do zalesienia (kl. VI z).

Udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej wynosił:

- kompleksy: 2 pszenno-dobry i 4 pszenno-żytni – 46,6%
- kompleksy: 3 pszenno-wadliwy i 5 żytni dobry - 7,3%
- kompleksy: 6 żytni słaby i 7 żytni bardzo słaby – 20,9%,

- kompleks 8 zbożowo-pastewny mocny - 17,1%,
- kompleks 9 zbożowo-pastewny słaby - 8,1%,
- użytki zielone 1 z bardzo dobre i dobre – 0,7%,
- użytki zielone 2z średnie – 68,8%,
- użytki zielone 3z słabe i bardzo słabe – 30,5% (wg Warunki przyrodnicze ... 1987).

Badania średniej zasobności gleb w przyswajalne składniki pokarmowe w gminie Ustka, przeprowadzone w 2007 r. na powierzchni 958 ha użytków rolnych wykazały, że zawartość bardzo niską i niską fosforu posiadało 52%, potasu, 40% i magnezu 39% badanych gleb. W porównaniu z okresem poprzednim nastąpiła znacząca poprawa właściwości agrochemicznych badanych gleb zaś zawartość podstawowych pierwiastków jest obecnie zbliżone do średnich wartości w powiecie słupskim (odpowiednio P – 34%, K – 41% i Mg – 41%) - wg analiz Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Koszalinie. Wzrost ten jest wynikiem zwiększonego nawożenia mineralnego na badanych polach.

2.1.7. Grunty rolne niewykorzystywane gospodarczo

Wg danych Spisu Rolnego z 2002 r. w gminie Ustka pod zasiewami znajdowało się 60% gruntów ornych będących w użytkowaniu rolniczym (w tym w gospodarstwach indywidualnych – 59%).

Minione 4 lata charakteryzuje znaczna poprawa w rolniczym zagospodarowaniu użytków rolnych. Bezpośrednią przyczyną była akcesja Polski do Unii Europejskiej oraz objęcie polskich rolników zasadami Wspólnej Polityki Rolnej, w tym systemem dopłat bezpośrednich. Zagospodarowaniem objęto zarówno wieloletnio odłogowane grunty orne, jak również przeważającą część trwałych użytków zielonych. Obecnie, większość niezagospodarowanych użytków rolnych stanowią grunty Zasobu WRSP będące w trakcie procesu prywatyzacyjnego (rejon Objazdy – ok. 80 ha), są to również grunty rolne, które w ramach mpzp uzyskały zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nie-rolnicze i nieleśne i oczekują na zabudowę (np. tereny w rejonie Gąbina, Niestkowa, Pęplina i in.).

Łąki w rejonie wsi Zaleskie leżące w sąsiedztwie rezerwatu Modła pozostają nie zagospodarowane. Są to obszary gleb pochodzenia organicznego, znajdujące się pod stałym wpływem wysokiego poziomu wód gruntowych, często o charakterze zastoiskowym, z powierzchniową warstwą gruntu okresowo lub stale zatopioną. Dawniej wykorzystywano je gospodarczo, jako trwałe użytki zielone, obecnie zaś - na skutek wieloletniego nieużytkowania - ulegają powolnej renaturyzacji. Sąsiadują z rezerwatami przyrody Jezioro Modła i Zaleskie Bagna i w większości znajdują się w obrębie projektowanego obszaru sieci Natura 2000 Przymorskie Błota. Przywracanie rolniczego zagospodarowania tych użytków wydaje się tu być niewskazane. Nadal pozostają w Zasobie WRSP.

2.2. Charakterystyka elementów przyrody ożywionej gminy

2.2.1. Główne formy użytkowania terenu

Dominującą przestrzennie formą użytkowania ziemi w gminie Ustka są użytki rolne. Zajmują one ponad połowę obszaru gminy. W tej grupie duży udział mają trwałe użytki zielone (około 28% użytków rolnych). Lesistość obszaru wynosi 30,9% i jest niższa niż średnio w powiecie słupskim (śr. powiatu 36,3%). Stosunkowo duży udział nieużytków wynika z występowania nieużytków pochodzenia naturalnego – wydmy nadmorskich oraz torfowisk.

W porównaniu do średnich wartości dla powiatu słupskiego, gmina Ustka charakteryzuje się wyższym udziałem powierzchni użytków rolnych, gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, nieużytków oraz terenów różnych, niższy jest natomiast udział powierzchni leśnej i gruntów pod wodami.

Zmiany w strukturze użytkowania, jakie zaszły w latach 2003-2007 dotyczą przede wszystkim dynamicznego wzrostu powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych – o 25,2%, przy jednoczesnym spadku powierzchni użytków rolnych – o 1,8%. Niewielki przyrost powierzchni lasów – o 0,3% świadczy o niskim tempie zalesień gruntów rolnych marginalnych.

T ab. 2. Powierzchnia geodezyjna gminy Ustka według kierunków wykorzystania (stan na 1.01.2007).

Rodzaj użytków	Powierzchnia [ha]	Udział w pow. całkowitej [%]
Ogółem	21 746	100,0
Użytki rolne	12 281	56,5
w tym: grunty orne	8 435	38,8
sady	39	0,2

łąki trwałe	2 080	9,6
pastwiska trwałe	1 417	6,5
grunty rolne zabudowane	159	0,7
grunty pod stawami	0	0,0
grunty pod rowami	151	0,7
Grunty leśne oraz gr. zadrz. i zakrzew.	6 858	31,5
w tym: lasy	6 712	30,9
Grunty zabudowane i zurbanizowane	943	4,3
Grunty pod wodami	304	1,4
Użytki ekologiczne	0*	0
Nieużytki	891	4,1
Tereny różne	469	2,2

* - niezgodne ze stanem faktycznym, jest ok. 414 ha

Źródło: Wykaz gruntów według stanu na: 2007-01-01. Urząd Marszałkowski w Gdańsku.

2.2.2. Zbiorowiska roślinne

Położenie gminy w obrębie wybrzeża morskiego, czego efektem jest znaczne zróżnicowanie stosunków geomorfologiczno-glebowych, wpłynęło na wykształcenie różnorodności siedlisk i tym samym na złożoność i charakter zbiorowisk roślinnych.

Zdecydowana większość stwierdzonych zbiorowisk należy do typowych i szeroko rozpowszechnionych na całym Pomorzu. Wśród nich wyróżniają się jednak te, które występują wyłącznie nad brzegiem Bałtyku. Ich obecność decyduje w znacznej mierze o specyfice roślinności gminy.

Na terenie gminy przeważają zbiorowiska roślinne związane z siedliskami podmokłymi lub w różnym stopniu wilgotnymi. Inną, charakterystyczną cechą roślinności gminy jest znaczący udział zbiorowisk związanych z siedliskami suchymi, a nawet skrajnie suchymi.

Roślinność wodna i przybrzeżna

Do najczęściej spotykanych zbiorowisk roślinności wodnej należą zbiorowiska hydrofitów o liściach pływających, zakorzenionych w dnie lub unoszących się w toni wodnej. Występują w wypłyconych wodach płynących o słabym nurcie: w starorzeczach Słupi, w rowach melioracyjnych oraz w wodach stojących różnej wielkości zbiorników - naturalnych i sztucznych. Reprezentują je efemeryczne ugrupowania rzęs, żabiścieku pływającego, oraz (rzadko) "lili wodnych", głównie z udziałem grążela żółtego.

W strefie brzegowej wymienionych wyżej zbiorników wód, a także w wypełnionych niskim torfem zagłębieniach o wysokim poziomie wód gruntowych, wykształcają się liczne zbiorowiska roślin błotnych (helofitów). W przypadku wód o podwyższonej żyzności zbiorowiska helofitów przybierają postać różnego typu tzw. szuwarów. Miejsca mniej wilgotne w układzie strefowym roślinności brzegowej zajmują turzycowiska. Występują one także na terenie równi zalewowych rzek oraz innych obniżów terenu w sąsiedztwie kompleksów łąkowo-pastwiskowych.

Roślinność torfowisk wysokich

Roślinność tego typu występuje w gminie głównie na dwóch stanowiskach: na zachód od jeziora Modła oraz przy południowo-zachodnich brzegach jeziora Gardno, zajmując rozległe obszary. Zbiorowiska wysokotorfowiskowe w okolicach Gardna są od dawna zdegradowane w związku z silnym osuszeniem obszarów sąsiadujących torfowisk niskich oraz sztucznym wprowadzaniem traw pastwiskowych. Pomimo to, na tzw. „Objejskich Łąkach” zachowały się fragmenty zarośli z woskownicą europejską, boru bagiennego, kwaśnego mechowiska, brzeziny z wiciokrzewem pomorskim (Jasnowski M. i inni, 1987).

Roślinność wysokotorfowiskowa w okolicach jeziora Modła zachowała się znacznie lepiej. Występują tu fragmenty mszaru wrzoścowego, boru bagiennego oraz brzeziny bagiennej.

Zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe

Większość zbiorowisk łąkowych terenu gminy należy do kręgu łąk wilgotnych. Najczęściej występującym zbiorowiskiem jest łąka rdestowo-ostrożeńiowa, która reprezentuje grupę eutroficznych łąk wilgotnych. Powstaje ono i utrzymuje się wyłącznie przez koszenie i nawożenie organiczne w warunkach tradycyjnej gospodarki łąkarskiej i posiada bogaty skład florystyczny. Największe kompleksy łąkowo-pastwiskowe znajdują się w zachodniej i południowo-zachodniej części gminy; w okolicach Pęplina, Duninowa, Charnowa, na Zaleskich Bagnach, także wokół południowo-zachodnich brzegów jeziora Gardno. Ponadto istnieją także w dolinach rzek o szerokich odcinkach równi zalewowych: np. Słupi między Niestkowem i Charnowem. Mniejsze fragmenty, użytkowane lub porzucone, występują w otoczeniu każdej wsi lub osady.

Zbiorowiska klifu oraz wydm nadmorskich

Do najbardziej interesujących, specyficznych i zarazem unikatowych zbiorowisk roślinnych, należą zbiorowiska związane z wąskim pasem wybrzeża morskiego, które tworzy północną, lądową granicę gminy.

Na odcinku od Ustki do Dębiny wybrzeże ma postać klifu, miejscami podlegającego procesom abrazji, ograniczającym rozwój roślinności na stokach. Pionierami sukcesji roślinności na nieczynnym klifie są zbiorowiska murawowe z przelotem pospolitym i koniczyną łąkową. W sprzyjających warunkach, następne stadium sukcesji tworzą zarośla z udziałem rokitnika. Od dawna utrwalone partie stoków porastają również fragmenty zbiorowisk leśnych, głównie kwaśnej, miejscami żywej buczyny niżowej. Silne wiatry hamują wzrost drzew, które przybierają także formę krzewów. Poza

górną krawędzią klifu utrzymują się niewielkie fragmenty naturalnych buczyn pomorskich oraz zmienione antropogenicznie zbiorowiska lasów bukowo-dębowych.

Na wydmach na zachód od miasta Ustki do granicy gminy oraz na odcinku między Dębiną i Rowami, na siedliskach wykształconych z piasków eolicznych pochodzenia morskiego rozwijają się specyficzne zbiorowiska roślinne. Są to zbiorowiska tzw. wydmy białych, zbudowane ze skupisk wysokich, rozłogowych traw, przede wszystkim - piaskownicy zwyczajnej, gatunku dominującego w płatach oraz wydmuchrzy cy piaskowej. Trawom tym towarzyszą inne gatunki roślin zielnych – wszystkie w odmianie nadmorskiej, a wśród nich mikołajek nadmorski.

U podstawy wału wydmowego, na granicy z plażą zimową (poza zasięgiem fal sztormowych) osiedlają się wąskim pasem rośliny znoszące niewielkie zasolenie podłoża: głównie rukwiel nadmorska, solanka kolczysta i honkenia piaskowa. Utrwalone wierzchowiny wydmy zajmują fitocenozy tzw. wydmy szarej: od murawowych, przez zaroślowe z wierzbą piaskową, do zróżnicowanych postaci leśnego zbiorowiska - nadmorskiego boru bażynowego.

Zbiorowiska leśne i zaroślowe

Na terenie gminy występuje szereg formacji zaroślowych i leśnych. Zbiorowiska krzewiaste wykształcają się albo jako naturalne "oszyki" na obrzeżach lasów, albo stanowią potencjalne stadia poprzedzające ich rozwój (fazy regeneracyjne lasów).

Zarośla

Częstym elementem roślinności gminy są łożowiska. Wykształcają się w żyznych, zabagnionych miejscach, okresowo zalewanych lub stale wilgotnych, a więc przy niskich brzegach zbiorników eutroficznych wód, na dnie dolin rzecznych, w starorzeczach i w obrębie kompleksów łąkowo-pastwiskowych. W obrębie Zaleskich Bagien występują skupiska wierzby uszatej ze znaczącym udziałem woskownicy europejskiej.

Innym zbiorowiskiem wierzbowym na terenie gminy są skupiska nadrzecznych wiklin. Jego płaty zdominowane przez wierzbę wiciową, rozciągają się na długich odcinkach wzdłuż obu brzegów Słupi, głównie w szerszych partiach jej doliny. Są bardzo cennym elementem roślinności, bowiem w sposób naturalny utrwalają linię brzegową i stabilizują koryto rzeki.

Na podłożu mineralnym, w krajobrazie rolniczym, utrzymują się przede wszystkim dwójakiego rodzaju światłolubne zbiorowiska krzewiaste - żarnowczyśka i czyżnie z dominacją tarniny. Zarośla żarnowca miotlastego zastępują acidofilne dąbrowy lub poprzedzają ich rozwój na porzuconych pastwiskach i polach uprawnych. Zarośla tarniny z udziałem innych gatunków krzewiastych - głogów, trzmieliny, róż, występują przeważnie w postaci wąskich pasów na wysokich miedzach, często także na skrajach żyzniejszych lasów, np. w okolicach Pępłina i Charnowa.

Lasy

Współczesny obraz zbiorowisk leśnych jest wypadkową wielu czynników naturalnych i antropogenicznych: budowy geologicznej i rzeźby terenu oraz uwodnienia i żyzności siedlisk. Wpływ człowieka ujawnia się jako efekt oddziaływań pośrednich - głównie poprzez kształtowanie stosunków wodnych (osuszanie), oraz bezpośrednich - czyli poprzez prowadzenie zabiegów związanych z gospodarką leśną.

W najniższej położonych nieckach i zagłębieniach, także w dolinie Słupi, a więc w miejscach, w których woda utrzymuje się na powierzchni gruntu długo lub przez cały rok, rozwijają się płaty olsów. Występują niemal wyłącznie w postaci niewielkich enklaw w obrębie innych lasów liściastych. Drzewostany tworzy wyłącznie olsza czarna, często w kępiastych formach odroślowych.

Łęgi jesionowo-olszowe są wykształcone znacznie częściej niż zbiorowiska omówione wyżej. Utrzymują się jednak w formie stosunkowo niewielkich enklaw i w ogólnej powierzchni leśnej gminy nie odgrywają roli znaczącej. Wiążą się z siedliskami hydrogenicznymi o powolnym przepływie wód gruntowych, a ich podłożem są niemal wyłącznie murszejące torfy niskie. Płaty zespołu można spotkać zarówno w podstokowych partiach doliny Słupi oraz innych rzek, jak i przy ciekach w rynnach erozyjnych oraz na terenie innych zatorfionych zagłębień. Dzięki żyzności podłoża fitocenozy łągów wyróżniają się bujnością i złożonością struktury warstwowej oraz bogactwem florystycznym. Na początku okresu wegetacyjnego w runie pojawia się charakterystyczny aspekt wiosenny w trakcie masowego kwitnienia tzw. geofitów i terofitów wiosennych.

Kwaśne buczyny niżowe są najczęstszymi zbiorowiskami z przewagą buka w drzewostanie. Ich fitocenozy pokrywają najuboższe siedliska w kompleksach lasów z udziałem dębu i buka, a więc w

szczytowych i podszczytowych partiach wyniesień morenowych oraz na ich stokach o ekspozycji północnej. W drzewostanie bukowi często towarzyszy sosna, rzadziej - dąb szypułkowy. W płatach typowych drzewostan jest czysto bukowy i brak warstwy krzewów. Runo zwykle składa się z niewielkiej liczby acidofilnych gatunków roślin.

W części północno-zachodniej gminy, na Zaleskich Bagnach, występuje specyficzna postać boru bagiennego - brzezina bagienna, z drzewostanem utworzonym przez brzozę omszoną. Zbiorowisko ma charakter atlantycki i wykształca się tylko w północno-zachodniej Polsce. W warstwie krzewów występuje miejscami woskownica europejska.

Przy brzegu morskim spotyka się charakterystyczne dla wybrzeża Bałtyku i wyłącznie z nim związane zbiorowisko boru sosnowego - nadmorski bór bażynowy. Jego naturalne fitocenozy rozwijają się poza pasem wydm przednich i stanowią końcowe, leśne stadium sukcesji roślinności na wydmych odcinkach brzegu. Drzewostan tworzy sosna, w runie rozpowszechniona jest krzewinka bażyna czarna. Fragmenty tego zbiorowiska występują na zachód od Ustki oraz miejscami na wschód od Ustki i reprezentują wszystkie postaci ekologiczne: od skrajnie suchej przez typową do średnio wilgotnej.

Zbiorowiska synantropijne

Są to zbiorowiska powstające spontanicznie, choć w warunkach skrajnej antropopresji. Na terenie gminy zbiorowiska synantropijne są rozpowszechnione, z uwagi na znaczny udział pól uprawnych oraz terenów zabudowanych i komunikacyjnych. Składa się na nie tzw. roślinność segetalna, obejmująca zbiorowiska chwastów w uprawach, zróżnicowana w zależności od typu upraw: okopowych lub zbożowych oraz tzw. roślinność ruderalna - związana z osadami, gruzowiskami, poboczami dróg, terenami składowisk, podwórz, wydepczyskami i placami, itp.

2.2.3. Obszary leśne

Lasy zajmują powierzchnię 6 712 ha, czyli blisko 31% powierzchni gminy (woj. pomorskie średnio 36,8%), w tym: lasy stanowiące własność Skarbu Państwa – 6 510 ha (zarządzane przez Lasy Państwowe: 6 237 ha, pozostałe w Zasobie WRSP lub Urzędu Morskiego), lasy stanowiące własność osób fizycznych: 120 ha, lasy stanowiące własność gminy – 29 ha, spółek prawa handlowego – 32 ha⁸.

Charakterystyczną cechą obszarów leśnych gminy jest duży udział siedlisk hydrogeniczných na glebach organicznych (borowych i lasowych), związanych z występowaniem rozległych powierzchni o wysokim poziomie wody gruntowej oraz siedlisk boru suchego, wykształconych na obszarach wydmy nadmorskich.

Znaczącą rolę pełnią wyróżniające się bardzo dużym i dużym potencjałem leśnym siedliska lasu mieszanego świeżego oraz lasu świeżego, zajmujące ok. 34 % ogólnej powierzchni siedlisk. Gatunkami panującymi lub współpanującymi w drzewostanach (często dwupiętrowych) są: buk i dąb (las świeży), buk, dąb i sosna (las mieszany świeży). Jako gatunki domieszkowe występują: grab, modrzew, brzoza, świerk.

Okolo 28% zajmują siedliska borów mieszanych (świeżego i wilgotnego). Dominują tu drzewostany mieszane z sosną, dębem i bukiem (przewaga sosny), z domieszką świerka i brzozy.

Wyróżniają się powierzchniowo siedliska hydrogeniczne: lasu wilgotnego i mieszanego wilgotnego, lasu bagiennego, olsu, boru bagiennego i mieszanego bagiennego - łącznie zajmują ok. 20% powierzchni siedlisk. Dużą powierzchnię - ok. 17% stanowią także siedliska borów: świeżego i najuboższego - suchego, z udziałem litych drzewostanów sosnowych. Stosunkowo niewielki odsetek (15%) stanowią siedliska pochodzenia porolnego.

W drzewostanach dominuje sosna – ok. 60% drzewostanów stanowią lite sośniny lub mieszane z brzozą, dębem, bukiem i świerkiem, na wszystkich typach siedlisk z wyjątkiem olsu. Drugie miejsce pod względem udziału powierzchniowego w drzewostanach zajmuje buk - 16%. Następne to: brzoza (12%), świerk (5%), olsza (4%) oraz dąb (4%).

Drzewostany całkowicie niezgodne z siedliskiem stanowią ok. 21% wszystkich drzewostanów, częściowo zgodnych jest 43%. Wiąże się to głównie z zalesianiem sosną gruntów porolnych w przeszłości.

⁸ Według Wykazu geodezyjnego gruntów według stanu na: 2007-01-01. Urząd Marszałkowski w Gdańsku.

2.2.4. Wybrane elementy fauny i flory

Północna i północno-zachodnia część gminy odgrywa szczególną rolę ornitologiczną. Wchodzi w skład terenów ważnych dla ptaków podczas migracji, wykorzystywanych jako bazy żerowe, zimowiska oraz lęgowiska wielu gatunków.

Na obszarze Możdżanowo - Zaleskie położone są żerowiska wykorzystywane podczas migracji wiosennych i jesiennych przez żurawie, siewki złote, czajki, mewy śmieszki i mewy pospolite. W różnych latach gromadzi się tam na odpoczynek i żerowanie od około 100 do około 1500 osobników każdego z wymienionych gatunków.

Na zalesionych wydmach północno-zachodniej części gminy znajduje się lęgowisko orla bielika.

Obszary wód przybrzeżnych w odległości 2 – 3 km od brzegu, w okolicach klifu pod Orzechowem, Poddąbiem, Dębinią oraz w okolicy Rowów, są wykorzystywane zimą przez liczne populacje kaczek morskich (lodówek, edredonów), lub w okresie koncentracji ich stad przed wędrówkami wzdłuż Wybrzeży Bałtyku. Z uwagi na liczebność stad, większość stanowisk ma w niektórych latach znaczenie regionalne, krajowe, a nawet międzynarodowe (koncentracja do 20 000 sztuk kaczek lodówek pod Rowami).

Dzięki wykonanym w latach 2001 - 2002 ekspertyzom dotyczącym wpływu projektowanych na terenie gminy roku siłowni wiatrowych na ptaki, zaktualizowano na terenie gminy stanowiska wielu cennych gatunków ptaków. Należą do nich min. kuropatwa, kukułka, dzięciołek, pierwiosnek, skowronek, pliszka siwa, rudzik, słowik szary, pleszka, pokląskwa, kilka gatunków sikor, myszółów, bocian biały, kruk, sówka, drozd, kos, gołąb grzywacz, dzięcioły: duży oraz czarny.

Na obszarach większych kompleksów leśnych, w północnej i północno-wschodniej części gminy bytują populacje jeleni, dzików, saren, występują obydwa gatunki kuny: domowa i leśna, borsuk, lis, na ugorach spotykane są nieliczne zające szaraki, w zaroślach i ogrodach częste są jeże.

Przedstawiciele większych ssaków spotykane są także na terenach wydm: w borach bażynowych, na wydmach białej i szarej przebywają sarna, zając, jeleń oraz drobne ssaki - gryzonie: norniki, myszy, owadożerne ryjówki. W nasłonecznionych partiach boru bażynowego, na wrzosowiskach spotykana jest jaszczurka zwinka oraz żmija zygzakowata.

Z biotopami licznych na terenie gminy, podmokłych zagłębień, oczek wodnych, systemami rowów melioracyjnych, związane jest występowanie gatunków płazów – żab: moczarowej, wodnej, śmieszki, jeziorkowej, ropuch: szarej (tereny ogrodów działkowych), paskówki. Gatunki te można spotkać także na obszarach wydm (także śródmiedziowych mokradeł), środowisku obfitującym w liczne gatunki owadów, stanowiących ich pokarm.

W środowisku wodnym Słupi spotykamy troć wędrówną, w jeziorze Gardno występuje leszcz, płoć, węgorz, sandacz, karp, szczupak, okoń, łosoś. W strefie brzegowej jeziora żyją gatunki licznych grup entomofauny wodnej: skąposzczety, mięczaki, nicienie, wieloszczety, larwy ważek i chrzączek oraz kielże.

Do roślin najbardziej charakterystycznych dla terenu gminy należą gatunki związane z siedliskami brzegu morskiego. Na piaszczystych siedliskach wydm nadmorskich występują pionierskie trawy utrwalające ruchome piaski: wydmuchrzyca piaszkowa i piaskownica zwyczajna, na plażach znoszące zasolenie honkenia piaszkowa i rukwiel nadmorska. W borze bażynowym, na utrwalonych wydmach szarych występuje charakterystyczna krzewinka - bażyna czarna.

Na gliniastych, żyznych siedliskach klifu spotyka się pionierskie murawy z przelotem pospolitym i koniczyną łąkową. Na odcinkach od dawna nieczynnych występują zarośla rokitnika, z udziałem paprotki zwyczajnej w runie.

Na obszarach torfowisk zachowały się licznie gatunki, których występowanie ograniczone jest wyłącznie do tego typu siedlisk. Większość z nich jest chroniona ściśle lub częściowo, a ponadto należą do gatunków rzadkich, zagrożonych lub ginących, umieszczonych na "czerwonych listach" Pomorza i Polski. Należą do nich przede wszystkim: rosiczka okrągłolistna i długolistna, wrzosiec bagienny, woskownica europejska, modrzewnica zwyczajna, bobrek trójlistkowy, bagno zwyczajne, borówka bagienna, przygielka biała i inne oraz wiele gatunków mszaków.

Żyzne buczyny i łągi wyróżniają się bogactwem florystycznym wśród fitocenoz leśnych gminy. Wiodące jest to szczególnie na początku wegetacji, kiedy runo tworzy aspekt wiosenny, z udziałem geofitów. Masowo występują zawilce: leśny i żółty, ziarnopłon wiosenny, kokorycz wątła, przylaszczka, łuskiwnik. Potem pojawiają się marzanka wonna, gajowiec leśny oraz liczne gatunki sze-

roślinnych traw: prosownica rozpięchła, wiechlina gajowa, perlówka zwisła i jednokwiatowa. W łąkach ponadto występuje wawrzynik wilczyko, okazałe gatunki paproci z rodzaju narecznica, byliny: podagrycznik, jaskier owłosiony, pnącza: chmiel i wiciokrzew pomorski.

2.3. Charakterystyka obszarów funkcjonalnych

2.3.1. Formy prawnej ochrony przyrody i środowiska, ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

Teren gminy znajduje się w zasięgu kilku wielkoobszarowych form ochrony przyrody, zajmujących łącznie w 2006 r. - 28,3% powierzchni gminy (województwo pomorskie średnio – 33,6%). Należą do nich:

Słowiński Park Narodowy, ustanowiony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 września 1966 r. (Dz. U. Nr 42, z dn. 8 października 1966 r., poz. 254), powiększony na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2.03.2004 (Dz.U. Nr 43, poz. 390) obejmujący północno-wschodni fragment gminy o powierzchni 288,76 ha, wraz z ujściowym odcinkiem Łupawy, łakami nad jez. Gardno, plażą nadmorską oraz kompleksem nadmorskiego boru bażynowego. Celem ochrony są dobrze zachowane formy brzegu morskiego o charakterze wydmy, wraz z zachodzącymi w ich obrębie procesami morfogenetycznymi oraz charakterystyczną szatą roślinną i fauną. SPN został włączony do światowej sieci Rezerwatów Biosfery (program UNESCO MaB) w 1977r. Został również zaliczony do najważniejszych ostoi dla awifauny wodno-błotnej, objętych ochroną w ramach Konwencji Ramsarskiej, a także włączony do międzynarodowego systemu Bałtyckich Obszarów Chronionych HELCOM (HELCOM BSPA).

Wraz z powiększeniem obszaru SPN w 2004 r. utworzona została jego otulina (Rozp. RM jw.)

Obszar Parku uznany został za **obszar specjalnej ochrony ptaków „Ostoja Słowińska”** (kod obszaru PLB220003) w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 (Rozporz. MŚ z 21.07.2004, Dz. U. Nr 229, poz. 2313 z późn. zm.). Jest także zgłoszony do Komisji Europejskiej do objęcia ochroną jako **specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000** (kod PLH220023).

Do **obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000** ze względu na masowe występowanie przelotnych i zimujących ptaków wodnych, należą również „**Przybrzeżne wody Bałtyku**” (kod PLB 990002), wyznaczone Rozporz. MŚ z 21.07.2004, Dz. U. Nr 229, poz. 2313 na podstawie Dyrektywy Ptasiej 79/409/EWG z dnia 2.04.1979 w sprawie ochrony dzikich ptaków. Obszar obejmuje zaledwie 0,4 ha brzegu morskiego oraz szeroki pas morskich wód przybrzeżnych.

Rezerwat „Jezioro Modła” - rezerwat faunistyczny o powierzchni 194,8 ha, chroniący lęgowiska ok. 40 gatunków ptaków wodno-błotnych oraz stanowiący przystanek dla następnych 30 gatunków podczas migracji wiosennych i jesiennych. Walorem obiektu jest również szata roślinna eutroficznego jeziora o powierzchni 45 ha, z charakterystycznymi zbiorowiskami roślinności wodnej, szuwarowej (utworzony w 1982 r., MP Nr 25/82, poz. 234).

Rezerwat „Zaleskie Bagna” – torfowiskowy o powierzchni 287,75 ha obejmujący naturalne i półnaturalne biocenozy torfowisk wysokich typu bałtyckiego z występującymi tu ekosystemami mszarnymi, bagiennymi, wodnymi i leśnymi. Utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pomorskiego Nr 89/06 z dnia 4.12. 2006r. (Dz. Urz. Woj. POM. Nr 128/2006, poz. 2663).

Obszar Chronionego Krajobrazu „Pas pobrzeża na wschód od Ustki”, (Uchwała nr X/42/81 z dnia 8.12.1881, Dz. Urz. Woj. Słupskiego z 1981 nr 9 poz. 23, Rozporządzenie Nr 5/05 Wojewody Pomorskiego z dnia 24.03.2005 Dz. Urz. Woj. Pom. Nr 29 p.585 ze zmianami wg Rozporządzenia Nr 23/07 z dn. 6.07.2007, Dz. Urz. Woj. Pom. Nr 117, p.2036), położony w całości na terenie gminy. Zajmuje powierzchnię 3 336 ha i wyznaczony został w celu ochrony walorów przyrodniczych kłifowego oraz wydmy odcinka wybrzeża.

Obszar Chronionego krajobrazu: „Pas pobrzeża na zachód od Ustki” (Uchwała nr X/42/81 z dnia 8.12.1881, Dz. Urz. Woj. Słupskiego z 1981 nr 9, poz. 23, Rozporządzenie Nr 5/05 Wojewody Pomorskiego z dnia 24.03.2005 Dz. Urz. Woj. Pom. Nr 29 p.585 ze zmianami wg Rozporządzenia Nr 23/07 z dn. 6.07.2007, Dz. Urz. Woj. Pom. Nr 117, p.2036). Powierzchnia obszaru 2 500 ha. Utworzono go dla ochrony walorów wydmy odcinka wybrzeża z roślinnością kserotermiczną i wydmyotwórczą oraz przylegającego od południa kryptodepresyjnego obniżenia z jeziorem Modła i rozległym obszarem Zaleskich Bagien. Wśród zbiorowisk leśnych przeważają zbiorowiska nadmorskiego boru bażynowego na siedliskach boru suchego i świeżego.

Za **użytki ekologiczne** uznano w gminie Ustka **62** obiekty o łącznej powierzchni ok. **414 ha**, w tym:

- Na mocy uchwały Rady Gminy w Ustce z dnia 07.07.1997 Nr IV/42/97, o łącznej powierzchni 229,3 ha. Należą do nich tereny w zarządzie Nadleśnictwa Ustka, leśnictwo Modlinek, obejmujące fragmenty tzw. Zaleskich Bagien - rozległego obszaru torfowisk w północno-

zachodniej części gminy – większość w/w kompleksu *użytków weszła w skład utworzonego w 2006 r. rezerwatu „Zaleskie Bagna”*,

- Rozporządzeniem nr 2/2003 Wojewody Pomorskiego z dnia 09.01.2003r, nr rejestru 273 (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2003 Nr 6, poz. 56) o łącznej powierzchni 185,56 ha (część położona po sąsiedztwie w gminie Smołdzino, obręb Retowo) położone w obrębie Rowy, w obrębie Objazda oraz w obrębie Osieki i obejmujące przyjeziorne łąki na SW od jeziora Gardno.

Stanowisko dokumentacyjne „Bursztyny Możdżanowo”, utworzone 7 listopada 2001 r. Rozporządzeniem Wojewody Pomorskiego Nr 11/01 (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2001 r. Nr 86, poz. 1121). Obiekt o powierzchni 0,34 ha stanowi pozostałość po XVIII - wiecznej kopalni bursztynu. Położony w Możdżanowie należy do Skarbu Państwa, pod zarządem AWRSP sekcja terenowa w Słupsku.

Pomniki przyrody: ochroną w formie pomników przyrody objęto łącznie 88 obiektów. Trzy z nich uznano Orzeczeniami Wojewody Słupskiego z 1980 i 1982 roku, natomiast 85 Uchwałą Rady Gminy w Ustce z 1998 r. Są to okazałe, pojedyncze drzewa (1 grupa 26 drzew w Duninowie), przeważnie dęby szypułkowe, buki zwyczajne i lipy drobnolistne. Ponadto kilka okazów jesionu wyniosłego, wierzby kruchej, olszy czarnej, wiąz górski i polny, platan klonolistny i topola biała. Największy obwód pnia osiągają: dąb szypułkowy w Dominku – 680 cm, lipa drobnolistna w Duninowie – 665 cm oraz do jesionu wyniosłego w Machowinku – 625 cm.

Pas nadbrzeżny jest obszarem lądowym przyległym do brzegu morskiego wyznaczonym wzdłuż północnej granicy gminy Ustka. W jego skład wchodzi pas techniczny i ochronny:

- **pas techniczny** stanowiący strefę wzajemnego bezpośredniego oddziaływania morza i lądu, jest obszarem przeznaczonym do utrzymania brzegu w stanie zgodnym z wymogami bezpieczeństwa i ochrony środowiska. Jego odlądową granicę określa Zarządzenie nr 2 Dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku z dn. 4.05.2006. Jest obszarem zarządzanym przez Urząd Morski w Słupsku,
- **pas ochronny** obejmuje obszar, w którym działalność człowieka wywiera bezpośredni wpływ na stan pasa technicznego.

Strefy ochrony uzdrowiskowej wyznaczono na mocy Statutu Uzdrowiska Ustka. Strefa B, oprócz obszaru miasta obejmuje niewielkie fragmenty gminy wiejskiej Ustka w okolicy Orzechowa i Wodnicy. Strefa C okala miasto Ustka od jez. Modła po Bałamątek i Dębinę. Na ich obszarze wymagane są odpowiednie zasady zagospodarowania. Planowana zmiana Statutu Uzdrowiska Ustka przewiduje nadanie statutu uzdrowiska również dla części gminy Ustka oraz weryfikację granic stref uzdrowiskowych.

Ochronie gatunkowej podlegają na terenie gminy **rośliny i zwierzęta** wymienione w następujących aktach prawnych:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237),
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9.07.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin rodzimych objętych ochroną (Dz. U. nr 168, poz. 1764).
- Rozporządzenia Wojewody Słupskiego z dnia 13 lipca 1990 r. w sprawie ustanowienia ochrony stanowisk lęgowych ptaków chronionych (DZ. Urz. Woj. Słupskiego z dn. 13 lipca 1990r.).

Na terenie gminy występuje wiele gatunków zwierząt i roślin objętych **ściśle i częściową** ochroną gatunkową.

W zachowanych, podmokłych zagłębieniach terenu gminy, w zakrzewionych oczkach wodnych oraz na obrzeżach niewielkich cieków występują gatunki płazów: żaby:- wodna, jeziorkowa, moczarowa, śmieszka, ropucha: szara oraz rzadkie gatunki ropuch: paskówka i grzebiuszka, traszka zwyczajna i grzebieniasta. Dość często na obszarze gminy występują gady: jaszczurki – zwinka i żyworodna, padalec, żmija zygzakowata. Wszystkie gatunki płazów i gadów objęte są ochroną **ściśle**.

Północne obszary gminy posiadają szczególnie wysoką rangę w skali krajowej, jako ostoja lęgowa awifauny. Tereny te skupiają liczne gatunki objęte w Polsce ochroną **ściśle**, zagrożone wyginięciem w skali globalnej lub europejskiej oraz kilkadziesiąt gatunków zmniejszających liczebność w Europie, w Polsce, czy też na Pomorzu. Należą do nich: strumieniówka, zimorodek, derkacz, dzierzba gąsiorek, przepiórka, skowronek, przepiórka, kuropatwa, kania rdzawa.

Północne fragmenty gminy należą także do najważniejszych w skali Pomorza i Europy ostoi ptasich, wykorzystywanym podczas masowych wędrówek ptaków. Okolice jezior przymorskich, min. Modły i Gardna wraz z otaczającymi je bagnami są miejscem gromadzenia się i wypoczynku dochodzących do kilku tysięcy osobników, stad ptaków wodnych: kaczek, gęsi, siewkowców, batalionów, łabędzi, biegusów, brodzieńców i bekasów. Akweny wzdłuż wybrzeża klifowego w Orzechowie, Poddąbiu i Dębinie są atrakcyjne dla kaczek morskich.

W północno-zachodniej części terenu gminy, wchodzącej w skład Koszalińsko-Słupskiego Pasa Nadmorskiego (ostoi o randze europejskiej), gniazdują liczne gatunki ptaków wodno-błotnych, drapieżnych i innych, objęte w Polsce **ściśle** ochroną prawną. Większość z nich znajduje się na liście Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej UE. Są to min.: bąk, bocian biały, bocian czarny, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, **orzeł bielik**, orlik krzykliwy, derkacz, żuraw, sieweczka obrożna, biegus zmienny, rycyk, rybitwa rzeczna, rybitwa czarna, mewa żółtonoga, puchacz, włochatka, wąsatka.

Do chronionych **ściśle** gatunków ptaków spotykanych na terenie gminy należą również: jerzyk, zimorodek, dzięcioły: czarny, średni i duży, sowy, skowronek, brzegówka, dymówka, oknówka, świergotek polny, świergotek łąkowy, świergotek drzewny, pliszka siwa i górska, strzyżyk, pokrzywnica, rudzik, słowik szary, kopciuszek, pleszka, pokląskwa, białorzytka, kos, drozd śpiewak, paszkoć, trzciniak, piegża, pierwiosnek, piecuszek, mysikrólik, muchołówka szara, muchołówka żałobna, sikora uboga, modraszka, bogatka, czubatka, sosnówka, remiz, wilga, dzieźba gąsiorek, sówka, kruk, szpak, wróbel, mazurek, zięba, grubodziób, trznadel, potrzos.

Na terenie gminy występują również gatunki ptaków objęte ochroną **częściową**: wrona, sroka, mewa srebrzysta, kaczki: krzyżówka, cyraneczka, czernica, gęsi: białoczelna, gęgawa, zbożowa - w czasie migracji.

Do chronionych **ściśle** grup gatunków ssaków należą: jeż, ryjówki: aksamitna i malutka, nietoperze, wiewiórka, wydra (z wyjątkiem stawów rybnych w rozumieniu przepisów o rybactwie śródlądowym), łasica, natomiast **częściową** ochroną objęty jest bóbr, kret.

Na terenie gminy występują także objęte ochroną **gatunki roślin**:

- objęte ochroną **ściśle** - mikołajek nadmorski, bluszcz pospolity, wiciokrzew pomorski, wrzosiec bagienny, rosiczki okrągłolistna i długolistna, woskownica europejska, gaźel żółty, grzybienie białe, liczne storczyki: podkolan biały, kukułka plamista i szerokolistna, gnieźnik leśny, kruszczyk: rdzawoczerwony, szerokolistny i błotny, wawrzynek wilczełyko, paprotka zwyczajna,
- objęte ochroną **częściową** – turzyca piaszkowa, kocanki piaskowe, kalina koralowa, kruszyna pospolita, bagno zwyczajne, porzeczka czarna, przylaszczka pospolita.

Oprócz ochrony gatunkowej, rozporządzeniem Ministra Środowiska wprowadzono **ochronę siedlisk** - siedliska przyrodnicze podlegające ochronie na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 roku (Dz. U. Nr 92, poz. 1029). Na terenie gminy można wyróżnić znaczną ich liczbę wraz z zachowanymi fragmentami płatów roślinności reprezentującymi charakterystyczne dla tych siedlisk grupy syntaksonomiczne. Należą do nich:

- klify na wybrzeżu Bałtyku,
- nadmorskie wydmy białe (Elymo-Ammophiletum),
- nadmorskie wydmy z zaroślami rokitnika i wierzy piaskowej (Hippophao-Salicetum arenaiae),
- starorzecza i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne (Nymphaeion, Potamogetonion),
- mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum),
- torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) oraz zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji (Sphagnetalia magellanici, Rhynchosporion albae),
- szuwały wielkoturzycowe,
- kwaśna buczyna niżowa (Luzulo pilosae-Fagetum),
- grąd subatlantycki (Stellario-Carpinetum),
- acidofilne dąbrowy (Fago-Quercetum),
- brzezina bagienna (Betuletum pubescentis),
- łąg olszowo-jesionowy (Circaealnetum),
- olsy i łożowiska (Alnetea glutinosae),
- nadmorski bór bażynowy (Empetro nigri-Pinetum).

proponowane formy ochrony przyrody:

Oprócz istniejących na terenie gminy obszarów i obiektów chronionych, w różnych opracowaniach postuluje się utworzenie nowych form ochrony przyrody:

W Studium gminy Ustka zaproponowano utworzenie dwóch Obszarów Chronionego Krajobrazu: „Doliny Dolnej Słupi” oraz „Słowińskiego”, a także zwiększenie powierzchni istniejącego OCHK „Pas Pobrzeża na zachód od Ustki”.

W Programie ochrony przyrody Nadleśnictwa Ustka postuluje się utworzenie: 2 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych - ZPK „Wydma Orzechowska” oraz ZPK „Babia Wydma” o łącznej powierzchni ok. 80 ha oraz 12 użytków ekologicznych.

Typy siedlisk przyrodniczych występujące na terenie gminy Ustka **wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000** (Rozp. MŚ z dnia 16.05.2005, Dz. U. Nr 94 poz. 795):

- Klify na wybrzeżu Bałtyku (kod 1230),
- Inicjalne stadia nadmorskich wydm białych (kod 2110),
- Nadmorskie wydmy białe (kod 2120),
- Nadmorskie wydmy szare (kod 2130),
- Nadmorskie wrzosowiska bażynowe Empetrion nigri (kod 2140),
- Nadmorskie wydmy z zaroślami rokitnika (kod 2160),
- Nadmorskie wydmy z zaroślami wierzy piaskowej (kod 2170),
- Lasy mieszne i i bory na wydmach nadmorskich (kod 2180),
- Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym (kod 4010),
- Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz do naturalnej regeneracji (kod 7120),
- Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamunion (kod 3150),
- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (kod 91EO),
- Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (kod 9190)

Dotychczas zgłoszono do Komisji Europejskiej do objęcia ochroną jako **specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000** (zgodnie z Dyrektywą Siedliskową UE) następujące obszary położone w granicach gminy Ustka:

- „**Ostoja Słowińska**” (kod PLH220023) obejmująca Słowiński Park Narodowy
- „**Przymorskie Błota**” (PLH220024) obejmujące rezerваты Modła i Zaleskie Bagna z otoczeniem,
- „**Dolina Słupi**” (kod PLH220052) zgłoszona do KE przez organizacje ekologiczne z tzw. Shadow List

Shadow List uzupełniona przez organizacje ekologiczne w 2008 roku przewiduje utworzenie jeszcze dwóch specjalnych obszarów ochrony siedlisk w gminie Ustka, tj.:

- **Poddębskie Klify** obejmujące pas wschodniego wybrzeża,
- **Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy** – pas zachodniego wybrzeża wydmorego (częściowo w woj. zachodniopomorskim).

2.3.2. Lasy ochronne

Na obszarach zarządzanych przez Nadleśnictwo Ustka oraz Urząd Morski, na powierzchni 5 295 hektarów ustanowiono lasy ochronne. Stanowi to ponad 80% całkowitej powierzchni lasów gminy. W poszczególnych grupach ochronności podstawowej lasy zajmują powierzchnie:

- położone w odległości 10 km od granicy administracyjnej Słupska – 1893 ha,
- wodochronne - 1 365 ha,
- mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa Państwa – 747 ha,
- glebochronne – 675 ha,
- położone wokół sanatoriów i uzdrowisk – 615 ha.

2.3.3. Zieleń urządzona i chronione walory krajobrazu kulturowego

W gminie Ustka nie zachowało się wiele przykładów zabytkowej zieleni urządzonej, także jej stan nie pozwala jednak wyobrazić sobie jej niegdysiejsze walory .

W 11 miejscowościach są to XVIII i XIX – wieczne parki krajobrazowe, będące pozostałością zespołów pałacowo – parkowych lub otaczające kościoły. Spośród nich 3 – w Zaleskich, Grabnie i

Wytownie są wpisane do rejestru zabytków, pozostałe (Dominek, Duninowo, Gąbino, Gołęcino, Machowinko, Machowino, Objazda i Osieki Słupskie) figurują w ewidencji konserwatorskiej. Jedy-
nym przykładem rehabilitacji założenia parkowego jest obiekt w Objęździe, gdzie usunięte zostały
podrosty, a drzewa poddano zabiegom leczniczym. Częściową konserwację parków prowadzono w
Machowinie i Machowinku, w bezpośrednim sąsiedztwie pałaców zajętych na cele leczenia zam-
kniętego przez Starostwo Powiatowe w Słupsku oraz przy kościele w Duninowie. Pozostałe parki
– z najwartościowszym w Zaleskich – niestety nie są otoczone właściwą opieką co sprawia, że ich
układy są w większości nieczytelne.

Do rejestru zabytków wpisano 7 cmentarzy poewangelickich – w Charnowie, Duninowie, Grabnie,
Możdżanowie, Objęździe, Wytownie i Zaleskich. W ewidencji konserwatorskiej figurują kolejne 3
obiekty - jeden w Możdżanowie i dwa w Zaleskich. Z uwagi na dewastację żaden z nich nie może
stanowić dziś przykładu stanowiącego o kształcie zieleni urządzonej na obszarze gminy.

Bardzo charakterystycznym i dobrze zachowanym elementem w krajobrazie gminy są natomiast
obsadzone alejami i szpalerami drzew liściastych drogi wiejskie i aleje prowadzące do majątków
ziemskich. W nasadzeniach przeważają klony, jawory, lipy i jesiony, można też spotkać fragmenty
alej dębowych, bukowych, akacjowych czy wierzbowych. Z uwagi na obecnie niewielki ruch na
przeważającej części tych dróg (nawierzchnie brukowane i gruntowe), nasadzenia zachowane są
w większości dobrze.

Zmiany społeczno – gospodarcze, własnościowe i migracje narodowościowe, jakie miały miejsce
na terenie całego Pomorza w 2 połowie XX wieku, przyczyniły się do utraty pierwotnego znaczenia
i w konsekwencji znacznej degradacji całej niemal zieleni komponowanej i urządzonej – również na
terenie gminy Ustka. W jej miejsce – szczególnie po roku 1990 – wracza coraz szerzej zieleń
ozdobnych i rekreacyjnych ogrodów przydomowych. Niewielka powierzchnia większości ogrodów
sprawia, iż miejsce rozłożystych lip i dębów, zajmują w nich drzewa i krzewy iglaste, żywotniki, ró-
żaneczniki i inne gatunki obce. Nie sposób jednak nie uznać, iż właśnie estetyka ogrodów przydo-
mowych – a także zagospodarowanie terenów wokół ośrodków wypoczynkowych i pensjonatów i
stosowane w nich nasadzenia - decydują dziś o obrazie zieleni urządzonej w gminie.

Pośród dobrych przykładów współczesnej zieleni urządzonej na terenach publicznych należy wy-
mienić camping przy porcie w Rowach, a także zagospodarowanie otoczenia budynków szkolnych
w Objęździe i Wytownie

Krajobraz gminy kształtuje także budownictwo historyczne. Większość spośród miejscowości nale-
żała do majątków ziemskich, gdzie w parku stał dwór właściciela, a prócz zabudowy gospodarczej i
czworacznej na folwarku, istniały również zagrody chłopskie – w znacznej części w formie skrom-
nych zabudowań kolonijnych. Stąd też najliczniej reprezentowana jest XIX – wieczna zabudowa
skupiona w kompleksach dworsko - folwarcznych, reprezentowana przez pałace, dwory, budynki
gospodarcze i zagrodowe.

Pałace - lub raczej dwory - zachowały się w różnym stopniu w 7-miu miejscowościach. Spośród
nich 3 wpisano do rejestru zabytków (Grabno, Wytowno i Zaleskie), pozostałe figurują w ewidencji
(Duninowo, Gąbino, Grabno, Machowinko, Niestkowo). Poza ewidencją pozostają obiekty w Ma-
chowinie i Objęździe. Zachowały się też zabytkowe folwarki, wpisane do ewidencji konserwator-
skiej w Duninowie, Gąbinie, Objęździe, Wytownie i Zaleskich. W znacznej części zmieniły swoje
pierwotne układy poprzez dobudowywanie nowych obiektów. Nie użytkowane lub wykorzystywane
sporadycznie, ulegają przyspieszonej dewastacji. Szczególnie dramatyczny stan przedstawiają
obiekty w Objęździe.

Historyczna zabudowa zagrodowa to głównie budynki z XIX i początków XX wieku. Liczne są w
gminie charakterystyczne dla Pomorza budynki o konstrukcji szachulcowej. Szczególnie liczne w
zachodniej części gminy, objęte zostały granicami tzw. „Krainy w kratę” (wraz z gminami Słupsk i
Postomino). Skoncentrowane przede wszystkim we wsiach: Charnowo, Pęplino, Wodnica i Zale-
skie, występują w niemal wszystkich miejscowościach gminy. Są to zarówno budynki mieszkalne,
jak też gospodarcze, w zabudowie zagrodowej. Pozytywnym zjawiskiem jest remontowanie niektó-
rych obiektów – najczęściej przez nowych właścicieli, na cele wypoczynku lub osadnictwa pod-
miejskiego. Znaczna część z nich niestety niszczeje i popada w ruinę. Zdecydowaną większość
budownictwa wiejskiego stanowią jednak proste, lecz o dobrych proporcjach budynki murowane,
czasem ze skromnym detalem architektonicznym.

Obok folwarcznych budynków gospodarczych, są też pozostałości historycznej architektury prze-
mysłowej. Należy wymienić pomiędzy nimi stacyjki kolei żelaznej - z których znaczna część stanowi

jedyny ślad po zlikwidowanych już liniach - kolejowe budynki mieszkalne, budki drożnicze i przyszłakowe mieszkania kolejarzy – tzw. koszarki. Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy są budowle ziemne, pozostałe po zlikwidowanych liniach kolejowych - w znacznej części zaadaptowane na trasy rowerowe. W większości wsi stoją stacje transformatorowe z okresu pierwszej elektryfikacji – a więc początków XX wieku. W Charnowie zachowała się mleczarnia z początku wieku, w Zaleskich i Wytownie interesujące historyczne budynki szkolne, w Machowinku leśniczówka wpisana do ewidencji konserwatorskiej.

Przykładem szczególnej zabudowy jest Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Lędowie k. Ustki wzniesione na początku XX wieku. Kompleksowe rozwiązanie, łączące funkcje reprezentacyjne, wojskowe, gospodarcze i mieszkaniowe jest doskonale wkomponowane w krajobraz lasu nadmorskiego. Mimo zniszczenia i oszpecenia kilku budynków (dominujące na szczycie wydmy kasyno – „zamek”) może i dziś stanowić przykład do naśladowania.

Niezwykle wartościowym elementem krajobrazu kulturowego gminy są liczne zabytkowe kościoły. Są to w większości niewielkie, lecz bardzo interesujące, pięknie położone obiekty: w Charnowie (szachulcowy, murowana wieża XV w.), Duninowie (murowany, XV w. z widocznym z daleka barokowym hełmem), Grabnie (murowany z XIV w.), Machowinie (na wysokim wzgórzu, XIX w.), Możdżanowie (murowany XV w.), Objeździe (szachulcowy z XVI w. z piękną drewnianą sygnaturką, położony na wzgórzu przy drodze), Wytownie (szachulcowy, XIV w.), Zaleskich (murowany, XVIII w.), Gąbinie (murowany, 1925) i Rowach (kamienny, XIX w.). Za wyjątkiem dwu ostatnich (w ewidencji), wszystkie obiekty figurują w rejestrze zabytków.

O krajobrazie kulturowym gminy stanowią też pozostałości wczesnośredniowiecznego osadnictwa. Pośród 40 objętych ochroną stanowisk archeologicznych, 9 zostało objętych strefą bezwzględnej ochrony konserwatorskiej „W”.

3. Stan i tendencje przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy

3.1. Rzeźba terenu i przyczyny jej przekształceń

Przeobrażenia rzeźby terenu związane są z pozyskiwaniem kopalin, składowaniem odpadów, użytkowaniem rekreacyjnym, regulacją stosunków wodnych (kanały, rowy, wały przeciwpowodziowe), robotami niwelacyjnymi typowymi dla terenów zabudowy osiedlowej.

Przekształcenia rzeźby związane z eksploatacją surowców są na terenie gminy znikome. Obecnie prowadzona jest na skalę lokalną eksploatacja kruszywa ze złóż Machowino i Objazda.

Istotnie przekształcona jest rzeźba terenu w obrębie ujściowego odcinka rzeki Łupawy. Rzekę skanalizowano obudowując betonowymi nabrzeżami od m. Rowy do ujścia do morza. Powoduje to zmiany ruchu rumowiska wzdłuż wybrzeża morskiego.

Degradacja powierzchniowej warstwy gleb sprzyjająca uaktywnieniu procesów erozyjnych wiąże się z intensywną penetracją turystyczną. Jej skutki w postaci zniszczonych wydm wzdłuż przejść na plażę, „dzikich” ścieżek, wydepczyk są szczególnie widoczne w pasie nadmorskiej mierzei oraz w rejonach miejsc postoju samochodów i w otoczeniu ośrodków rekreacyjnych.

Naturalne przekształcenia rzeźby związane z rosnącą aktywnością morza (sztormy, wzrost poziomu wód morskich) postępują w obrębie klifowego wybrzeża na wschód od Ustki. Aktywne procesy osuwiskowe powodują stopniowe cofanie się brzegu szczególnie w rejonie Poddąbia, Dębiny, a także Orzechowa.

3.2. Czystość powietrza atmosferycznego i przyczyny zmian jego jakości

Według klasyfikacji stref wprowadzonej przez WIOŚ w województwie pomorskim w 2007 roku, ze względu na występowanie zanieczyszczeń szkodliwych dla zdrowia, gmina Ustka leży w strefie łęborsko-słupskiej, w której nie stwierdzono przekroczeń poziomów dopuszczalnych poszczególnych zanieczyszczeń powietrza⁹.

Tabela 3. Wyniki monitoringu substancji w powietrzu w mieście Ustka według pomiarów prowadzonych przez WIOŚ

Rodzaj substancji	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu	Średni poziom substancji w m. Ustka
-------------------	--	-------------------------------------

⁹ Ocena roczna jakości powietrza w woj. pomorskim za 2007 rok, PWIOŚ Gdańsk 2008, s.10

	dla terenu kraju	na obszarach ochrony uzdrowiskowej	w 2006 r	w 2007 r
Dwutlenek azotu	40 µg/m ³ /rok	35 µg/m ³ /rok	13,4 µg/m ³ /rok	13,4 µg/m ³ /rok
Dwutlenek siarki	125 µg/m ³ /24 h	125 µg/m ³ /24 h	1,6 µg/m ³ /24 h	0,7 µg/m ³ /24 h
PM10	40 µg/m ³ /rok	40 µg/m ³ /rok	8,4 µg/m ³ /rok	6,2 µg/m ³ /rok

W stosunku do roku 2001 nastąpił niewielki wzrost średnich rocznych stężeń dwutlenku azotu o 0,4 µg/m³. Może to być związane z rosnącym natężeniem ruchu samochodowego. Obniżeniu uległy natomiast stężenia dwutlenku siarki. W ostatnim okresie notowany jest także spadek zapylenia, na który mogły mieć wpływ stosunkowo łagodne zimy. Można przypuszczać, że na terenach wiejskich wielkości te mogą być niższe. Nie przekraczają one również stężeń dopuszczalnych w obszarach ochrony uzdrowiskowej.

Na obszarze gminy znajdują się większe obiekty emitujące do powietrza zanieczyszczenia pochodzące ze spalania węgla – kotłownie wojskowe w Lędowie i Przewłocze. Znaczącym i uciążliwym – szczególnie w sezonie grzewczym – źródłem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego jest średnia i niska emisja, pochodząca ze spalania niskoenergetycznego węgla w gospodarstwach domowych i niewielkich kotłowniach lokalnych. Ten nośnik energii wpływający niekorzystnie na stan czystości powietrza atmosferycznego, wykorzystywany jest do ogrzewania mieszkań przez około 80-85% gospodarstw domowych w gminie.

Na terenie gminy prowadzą działalność przetwórcze ryb, zlokalizowane w Duninowie, Wodnicy, Grabnie i Rowach oraz masarnia w Starkowie, emitujące do powietrza odory.

Zważywszy przedstawione powyżej czynniki zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w gminie Ustka, spełnia ono wszystkie wymagane normy, nawet uwzględniając ich zaostrenie w obszarach ochrony uzdrowiskowej.

3.3. Natężenie hałasu komunikacyjnego i pochodzącego z innych źródeł, zmiany w klimacie akustycznym.

Hałas, nieodłącznie związany z działalnością człowieka, jest przyczyną degradacji środowiska przyrodniczego. Skutkuje ona obniżeniem poziomu życia. Na obszarze gminy Ustka źródłami hałasu „zorganizowanego” są głównie środki transportu i komunikacji drogowej, poruszające się po drogach wojewódzkich. Jest on jednak bardzo uciążliwy. Według badań prowadzonych przez Państwowy Instytut Higieny, negatywne subiektywne wrażenia odbiorców powoduje już średnie (powyżej 52 dB) natężenie hałasu komunikacyjnego.

Tabela 4. *Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku wg Rozporządzenia MŚ z dnia 14.06.2007 (Dz. U. Nr 120, poz.826)*

Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
	Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i źródła hałasu	
	średni roczny	średni nocny	średni roczny	średni nocny
Strefa uzdrowiskowa „A”, Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej Tereny zabudowy związane z pobytami dzieci i młodzieży Tereny domów opieki społecznej	55	50	50	40
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego Tereny zabudowy zagrodowej T. rekreacyjno-wypoczynkowe Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45

Na obszarze gminy Ustka nie są prowadzone badania hałasu drogowego na drogach wojewódzkich, ani też najbardziej obciążonej ruchem sezonowym drodze powiatowej Ustka – Objazda – Rowy. Badania hałasu komunikacyjnego prowadzone były przez WIOŚ jedynie w mieście Ustka (ul. Słupska) w latach 2003-05. Wykazały one równoważny poziom dźwięku Leq – 61,0 dB(A), co w

subiektywnej ocenie skali uciążliwości stosowanej przez WIOŚ oznacza średnią uciążliwość hałasu komunikacyjnego¹⁰.

O narastaniu uciążliwości hałasu komunikacyjnego świadczy natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej nr 210¹¹ (Słupsk-Ustka), które w roku 2005 wynosiło 9 241poj/dobę¹² (wobec 5 860 w 1995 r.). Nastąpił wzrost ruchu o 12% w stosunku do roku 2000 i o 36% w stosunku do 1995 r. Na drodze nr 203 (Ustka - Darłowo) natężenie ruchu w 2005 roku wynosiło 1863 pojazdów /dobę i nieznacznie spadło w stosunku do roku 2000 (2400poj/dobę).

Na terenie gminy Ustka nie były w ostatnim czasie dokonywane pomiary uciążliwości akustycznej od działalności gospodarczej. Okresową uciążliwość hałasową dla mieszkańców zachodniej części gminy, stwarzają odgłosy ćwiczeń wojskowych dochodzące z poligonu w Wicku Morskim. Nie są prowadzone badania równoważnego natężenia dźwięku, na podstawie opinii mieszkańców jednak, można zakwalifikować je, jako uciążliwe. Pochodzą one zarówno od strzelań artyleryjskich, jak też odbywających się lotów samolotów wojskowych w ramach ćwiczeń poligonowych (również z udziałem ciężkich samolotów NATO).

3.4. Źródła wibracji i promieniowania elektromagnetycznego

Przez obszar gminy przebiegają następujące linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110kV i wyższym.

Tabela 5. Wykaz linii elektroenergetycznych wysokich napięć przecinających teren gminy Ustka

Lp.	Przebieg linii w gminie	Napięcie [kV]	Długość linii [km]
1	Ustka – Wodnica- Charnowo – Wierzbęcin (napowietrzna)	110kV	6,0
2	Ustka – Duninowo – Starkowo – Możdżanowo – Darłowo (napowietrzna)	110kV	11,5
3	Szwecja - Modlinek – Modła – Duninowo – Pęplino - Wierzbęcin (kabel prądu stałego)	450kV	12,5

W granicach gminy wzniesiono stacje bazowe telefonii komórkowej - punktowe emitery promieniowania elektromagnetycznego (Duninowo, Machowino, na zachód od Możdżanowa).

3.5. Czystość wód powierzchniowych i jakość wód podziemnych

Ujściowy odcinek rzeki Słupi objęty jest badaniami stanu czystości wód przez WIOŚ – Delegatura w Słupsku w ramach monitoringu krajowego. Punkt kontrolny – reperowy, zlokalizowany jest na Słupi w Charnowie w gm. Ustka. Wody Słupi badane w przekroju Charnowo w 2006 r. w ocenie ogólnej były zadowalającej jakości – klasa III w skali 5-ciestopniowej. Stężenia parametrów składających się na ocenę fizykochemiczną odpowiadały najczęściej I i II klasie czystości. Wody charakteryzowały się bardzo dobrym natlenieniem, umiarkowanym zasoleniem i niskim poziomem substancji biogennej. O jakości wód rzeki Słupi przesądził poziom azotu Kjeldahla, którego stężenie przez ponad połowę cyklu badawczego było zadowalającej jakości, jak również, choć w mniejszym stopniu zawartość materii organicznej. Zadowalający stan wód potwierdzał skład gatunkowy oraz obfitość organizmów fitoplanktonu i peryfitonu, jak też struktura makrofauny dennej.

Stan sanitarny wód odpowiadał najczęściej IV - niezadowalającej - klasie (46-50% wyników) jednak w styczniu, kwietniu i październiku jakość wód obniżała się nawet do poziomu klasy V. W stosunku do roku 2004 jakość wód Słupi utrzymała się na niezmiennym poziomie. Na jakość wód w Słupi decydujący wpływ mają zanieczyszczenia pochodzące spoza obszaru gminy.

W ramach monitoringu regionalnego badano czystość wód rzeki Łupawy w 2004 r. W punkcie kontrolnym Rowy charakteryzującym wody ujściowego odcinka wody zaliczono do najgorszej V klasy. Decydował o tym niezadowalający poziom stężenia azotu Kjeldahla. O niskiej jakości wód świadczyła też zawartość materii organicznej, określana wysokością BZT₅ i CHZT-Cr. Ich stężenia oscylowały przeważnie w granicach IV klasy. Niezadowalający był również poziom materii organicznej 33-42% stężeń. O złej jakości wód w przekroju ujściowym Łupawy przesądziły przekroczenia standardów IV klasy, notowane z częstotliwością 33% dla substancji trudniej rozkładalnych.

¹⁰ Raporty o stanie środowiska w woj. pomorskim w 2005 i w 2006 roku, PIOŚ-WIOŚ Gdańsk 2006, 2007

¹¹ Od października 2008 droga wojewódzka nr 210 stała się drogą krajową nr 21

¹² http://www.zdw.hnet.pl/zdw2.hnet.pl/drogi/pomiar_ruchu.pdf

Stan sanitarny Łupawy w Rowach był dobrej jakości, o czym decydowało 92% wyników liczby bakterii coli typu fekalnego. Wzrost ich poziomu do zadowalającego odnotowano tu jedynie w sierpniu i wrześniu.

Wody przebadanych rzek wciąż nie spełniają wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb łososiowatych i karpowatych w warunkach naturalnych. We wszystkich punktach kontrolnych stwierdzono zbyt wysoką, w stosunku do wymaganej, koncentrację azotanów, materii organicznej ulegającej biodegradacji i fosforu ogólnego. Najbardziej niekorzystnie prezentował się stan wód uchodzących do Bałtyku, które poza ww. parametrami dyskwalifikował również odczyn, poziom zawiesiny ogólnej, azotu amonowego i amoniaku.

Od kilku lat utrzymuje się dobry stan sanitarny przybrzeżnych wód morskich w rejonie kąpielisk Ustka, Orzechowo, Poddąbie i Rowy. Jednak w latach 2004 – 2006 do kąpieli nie dopuszczono wód: w mieście Ustka - po obu stronach ujścia rzeki Słupi: 100 m po stronie wschodniej i 150 m po stronie zachodniej, Orzechowo – na odcinku 200 m tj. po 100m po obu stronach ujścia rzeki Orzechówka, Rowy – na odcinku 100 m po obu stronach ujścia rzeki Łupawa (portu rybackiego).

Jakość wód podziemnych omówiona została w oparciu o wyniki analiz fizykochemicznych prób wody pobranych w trakcie próbných pompowań otworów studziennych oraz w trakcie eksploatacji studni. Ocenę jakości wód przeprowadzono na podstawie „Klasyfikacji jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu” wg Błaszczyka i Macioszyczkowej zweryfikowanej w 1995 r.).

Generalnie wody górnego czwartorzędowego poziomu wodonośnego zakwalifikowane zostały do klasy II – średniej jakości. Charakteryzują się one z reguły podwyższoną zawartością żelaza i manganu np. w Zapadłem i Orzechowie Morskim /Fe – 1,2-2,0 mgFe/dm³ – 0,18-0,25 mgMn/dm³/ w Dobrosławiu /Fe – 2,0 mgFe/dm³, Dominku Fe – 2,0 mgFe/dm³, Mn – 0,3 mgMn/dm³. Z występowaniem dużej ilości związków żelaza wiąże się też wysoka barwa tych wód.

Wody dolnego poziomu wodonośnego (poza Rowami) zakwalifikowane zostały do klasy II. Podobnie jak w wodach płytszych przekroczona jest w nich dopuszczalna zawartość związków żelaza i manganu od ok. 0,8 mgFe/dm³ i 0,8 mgMn/dm³ w Objeździe oraz Zapadłem do około 0,6 mgFe/dm³ i 0,2 mgMn/dm³ w Redwankach. W Dalimierzu występuje też znaczna zawartość jonu Cl⁻ w wodzie /118 mgCl/dm³. W Gąbinie duża zawartość związków żelaza i chlorków spowodowała wyłączenie studni głębinowych z eksploatacji.

Wody dolnego poziomu wodonośnego należą wody z czwartorzędowych i trzeciorzędowych utworów eksploatowane w Rowach. Są to wody średniej jakości. W wodach tych stwierdzono ponadnormatywną zawartość chlorków /300-500 mg Cl/dm³/ związków żelaza /0,8-1,3 mgFe/dm³/ i związków manganu /0,18-0,2 mg Mn/dm³. Przekroczona została norma ustalona dla barwy /25-35 mgPt/dm³/, czasami również mętności.

Występowania wód najlepszych należących do klasy Ia - najwyższej jakości nie stwierdzono. W przewodzie ujmowane są wody klasy II – średniej jakości. Natomiast w rejonie Możdżanowa występują wody podziemne klasy III - niskiej jakości, charakteryzujące się dużą zawartością chlorków.

W granicach udokumentowanego w południowo wschodniej części gminy zbiornika wód podziemnych „Dolina kopalna Machowino” jakość wód jest dobra – klasa Ib. Zabezpieczenie możliwości poboru wód podziemnych dobrej jakości na potrzeby ludności nie wymaga przeprowadzenia nadzwyczajnych działań. Obszar zbiornika położony w gm. Ustka jest silnie podatny na degradację z uwagi na słabą naturalną izolację od powierzchni terenu. Projektowany obszar ochronny zbiornika obejmujący teren gmin Ustka i Słupsk wynosi 37 km². Koszty jego ustanowienia poniesie Skarb Państwa. Jest to zadanie dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

W ramach prowadzonego przez Państwowy Instytut Geologiczny monitoringu jakości wód podziemnych sieci krajowej objęto badaniami na terenie gminy poziom trzeciorzędowy (1 punkt) i czwartorzędowy (2 punkty) w rejonie Machowinka. W 2005 r. w ramach prowadzonych badań stwierdzono niezadowalającą jakość wód podziemnych poziomu trzeciorzędowego (podwyższona zawartość amoniaku i żelaza) oraz dobrą i zadowalającą jakość wód podziemnych poziomu czwartorzędowego (podwyższona zawartość żelaza i twardości ogólnej).

Z przeprowadzonej powyżej analizy wynika, że ujmowane na terenie gminy wody podziemne zawierają z reguły związki żelaza i manganu przekraczające wskaźniki dla wody do spożycia przez ludzi ustalone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 203, poz. 1718). Wymagają

prostego uzdatniania przed wprowadzeniem do sieci wodociągowej, tj. ograniczenia zawartych w wodzie ilości związków żelaza i manganu do wartości określonych w obowiązujących przepisach.

3.6. Przyczyny zmian w ilości i jakości wód powierzchniowych i podziemnych

3.6.1. Informacje o sieci wodociągowej gminy w 2006 roku

- długość sieci wodociągowej wynosi 135 km¹³ w stosunku do roku 2003 nastąpił przyrost jej długości o 14 km
- odsetek mieszkańców gminy zaopatrywanych w wodę ze zbiorowych urządzeń wodociągowych wynosi 99%
- funkcjonujące na terenie gminy systemy wodociągowe to:
 - wodociąg grupowy Starkowo – Gołęcino – Krężółki – Krzemienica – Możdżanowo z ujęciem wody w Starkowie,
 - wodociąg grupowy Modlinek – Modła – Lędowo z ujęciem wody w Modlinku,
 - wodociąg grupowy Pęplino – Duninówko z ujęciem wody w Pęplinie,
 - wodociąg grupowy Charnowo – Niestkowo z ujęciem wody w Charnowie
 - wodociąg grupowy Grabno – Zimowiska z ujęciem wody w Zimowiskach,
 - wodociąg grupowy Przewłoka Osiedle – Przewłoka z ujęciem wody w Przewłoce Osiedle,
 - wodociąg grupowy Wytowno – Dalmierz Przewłocki – Redwanki z ujęciem wody w Wytownie,
 - wodociąg grupowy Objazda – Bałamątek z ujęciem wody w Objeździe,
 - wodociąg grupowy Dębina – Rowy z ujęciem wody w Dębinie,
 - wodociąg grupowy Osieki Słupskie – Gąbino – Dominek – Żabiniec z ujęciem wody w Osiekach;
 - wodociągi zbiorowe w Machowinie, Machowinku, Poddąbiu, Zaleskich, Duninowie, Wodnicy.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w roku 2006 wynosiło ogółem 892,8 dam³/rok w tym: przemysł 209 dam³/rok, eksploatacja sieci wodociągowej 683,8 dam³/rok, gospodarstwa domowe 287,8 dam³/rok. W stosunku do roku 2003 zużycie wody ogółem wzrosło o 11,6%, w tym w gospodarstwach domowych 2,5%. Największy wzrost zużycia wody w latach 2003-2006 nastąpił w przemyśle (350%).

Pobór wód podziemnych z reguły nie przekracza ustalonych zasobów eksploatacyjnych dla poszczególnych ujęć wody. Niedobory wody obserwuje się w czasie szczytowych poborów letnich w miejscowościach: Przewłoka, Wytowno, Rowy-Dębina. Woda z wszystkich ujęć wymaga uzdatniania. Uzupełnienie niedoboru wody może nastąpić z planowanego ujęcia w Objeździe.

Stan techniczny sieci wodociągowej jest dobry, sieć wykonana jest przede wszystkim z rur PCV. Jedynie w miejscowości Objazda w centrum wsi wodociąg wykonany jest z rur azbestowo-cementowych i wymaga wymiany. Ponadto na osiedlu Przewłoka istnieje sieć wodociągowa z rur żeliwnych w bardzo złym stanie technicznym.

Główne źródło zagrożenia jakości wód podziemnych rejonu nadmorskiego stanowią słone wody, występujące w podłożu oraz bliskie sąsiedztwo morza. Specyficzne warunki hydrogeologiczne kształtuje w znacznej mierze oddziaływanie morza jako podstawowej bazy drenażu wód wszystkich pięter wodonośnych oraz możliwość kontaktu w strefie brzegu morza słonych wód morskich ze słodkimi wodami piętra czwartorzędowego. W związku z prognozowanym wzrostem poziomu morza należy liczyć się ze wzrostem oddziaływania morza na poziom i chemizm wód gruntowych (zasolenie). Istnieje również niebezpieczeństwo przenikania słonych wód piętra kredowego do warstw wyżej leżących (zjawisko ascencji), stąd też koncentracja poboru w jednym miejscu zagraża jakości wód ze względu na możliwość pojawienia się zasolenia. Nadmierny pobór wód podziemnych w miejscowości Rowy spowodował zasolenie dolnego czwartorzędowego poziomu wodonośnego, zaś podwyższona zawartość chlorków spowodowała konieczność likwidacji ujęcia wody w Możdżanowie oraz wyłączenie z eksploatacji studni w Gąbinie.

3.6.2. Odprowadzenie ścieków nieoczyszczonych do wód powierzchniowych, gruntowych i gleby

¹³ Bank Danych Regionalnych GUS Warszawa

- A. Miejsca bezpośredniego odprowadzania ścieków surowych do wód: brak informacji
 B. Miejsca wprowadzania ścieków do środowiska przez nieuszczelnne szamba: brak informacji
 C. Miejsca odprowadzania nieoczyszczonych wód deszczowych z kanalizacji burzowej – brak informacji

3.6.3. Kanalizacja gminy i oczyszczalnie ścieków na koniec 2006 roku

- długość sieci kanalizacyjnej wynosiła ok. 161,3 km,
- z sieci kanalizacyjnej korzystało 4 220¹⁴ osób, czyli 57,3% ogółu ludności;
- miejscowości w gminie, które nie są skanalizowane: Gołęcino, Krężółki, Lędowo, Machowino, Modlinek, Modła, Możdżanowo, Pęplino, Redwanki;
- funkcjonujące na terenie gminy systemy kanalizacyjne:
 - grupowy system kanalizacji sanitarnej obsługujący wsie: Rowy – Dębina – Poddąbie – Bałamątek – Objazda – Osieki – Gąbino – Dominek – Machowinko – Wytowno – Smużki z oczyszczalnią ścieków w Rowach,
 - grupowy system kanalizacji sanitarnej obsługujący wsie: Przewłoka, Wodnica, Zimowiska, Niestkowo, Duninowo, Zaleskie, Zapadłe oraz osiedle Lędowo z oczyszczalnią ścieków w mieście Ustka,

Gmina Ustka przoduje na tle gmin ościennych i całego powiatu słupskiego w ilości sieci kanalizacyjnej przypadającej na 100 km². W 2006 r. długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 74,2 km/100 km², co stanowi wzrost do roku 2002 o 25,3%.

Tabela 6. Oczyszczalnie ścieków w gminie

Lp.	Nazwa i lokalizacja	Obszar z którego oczyszczalnia zbiera ścieki	Typ oczyszczalni M-mechaniczna B-biologiczna	Przepustowość [m ³ /d]	Odbiornik oczyszczonych ścieków
1	komunalna Rowy	Rowy, Dębina, Poddąbie, Dominek, Objazda, Machowinko, Wytowno, Gąbino, Osieki, Bałamątek.	MB, reaktor wielofunkcyjny	3500,0	rz. Łupawa
2	lokalna Machowino	Dom Pomocy Społecznej	MB złoże biologiczne	50,0	rz. Gnilna
3	lokalna Orzechowo - Zapadłe	Biuro Usług Turystycznych „Słowniec”	MB BIOBLOK MU-25	25,0	ciek Ustka - Przewłoka

W roku 2006 na terenie gminy odprowadzono do wód lub do ziemi 546,3 dm³ ścieków wymagających oczyszczania, z czego 9 dm³ poddano oczyszczaniu biologicznemu, natomiast pozostałą ilość ścieków poddano oczyszczaniu z podwyższonym usuwaniem biogenów. W stosunku do roku 2004 nastąpił nieznaczny wzrost (3,6%) ilości ścieków oczyszczonych, w tym oczyszczonych z podwyższonym usuwaniem biogenów¹⁵.

Oczyszczalnie ścieków w Rowach, po jej modernizacji w 2005r, unieszkodliwia ścieki do parametrów określonych w obowiązującym pozwoleniu wodnoprawnym i nie stanowi zagrożenia dla jakości wód powierzchniowych.

Ponadto na terenie gminy Przedsiębiorstwo „Mariol” S.A. Oddział w Duninowie, zajmujące się przetwórstwem ryb, eksploatuje podczyszczalnię ścieków technologicznych o przepustowości 100m³/h, gdzie w procesie podczyszczania chemicznego (koagulacja, flotacja) oczyszcza ścieki, przed wprowadzeniem do zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej miasta Ustki.

Tabela 7. Oczyszczalnie ścieków gmin sąsiednich przyjmujące ścieki z terenu gminy Ustka

Lp.	Nazwa i lokalizacja	Obszar z którego oczyszczalnia zbiera ścieki	Typ oczyszczalni M-mechaniczna B-biologiczna	Przepustowość m ³ /dobę	Odbiornik oczyszczonych ścieków
-----	---------------------	--	--	---------------------------------------	---------------------------------

¹⁴ Bank Danych Regionalnych GUS Warszawa

¹⁵ jw.

1	komunalna miasta Ustka	miasto Ustka, Wodnica, Grabno-Zimowiska, Niestkowo, Duninowo, Przewłoka, Zaleskie, oraz osiedle Lędowo	MB BIOOXYBLOK	10.000,0	rz. Słupia
---	---------------------------	--	------------------	----------	------------

Zagrożeniem dla jakości wód śródlądowych jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa we wsiach: Lędowo, Modlinek, Modła, Możdżanowo, Pęplino, Starkowo położonych w zachodniej części gminy oraz Machowinie i Redwankach położonych we wschodniej części gminy, gdzie ścieki w przewadze gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych.

3.7. Przeobrażenia gleb i przyczyny ich degradacji

Zmiany w obrębie litosfery zachodzą głównie na skutek czynników związanych z urbanizacją, eksploatacją kopalni, rekreacją i składowaniem odpadów.

Na skutek rozwoju rekreacji najbardziej zagrożone są wydmy nadmorskie. Silnie degradowanymi elementami środowiska jest tam narażona na wydeptywanie szata roślinna i zagrożona zmianą właściwości fizycznych gleba. Niszczenie roślinności wydmowej powoduje nasilenie niekorzystnych procesów erozji wietrznej. Przekształcenie fizycznych właściwości gleb powoduje zmniejszenie infiltracji wód opadowych, rozwijają się procesy splukiwania, zapoczątkowujące procesy erozyjne.

Wybitne walory krajobrazowe, znaczący potencjał rekreacyjny gminy oraz rosnące zagospodarowanie rekreacyjne gminy sprawiają, że w przyszłości zagadnienie to może stanowić istotne zagrożenie dla środowiska (Studium uwarunkowań ...2002).

W 2003 roku zrehabilitowano tereny nieczynnych składowisk odpadów we wsiach: Charnowo, Starkowo, Duninowo i Objazda o łącznej powierzchni 2,26 ha. Przeprowadzone prace rekultywacyjne, polegały na przykryciu odpadów warstwą ziemi.

Na przeobrażenia gleb znaczący wpływ wywiera także gospodarka rolna. Dominujący płaskorówninny i niskofalisty typ rzeźby terenu w areale użytków rolnych gminy oraz stosunkowo niska zawartość frakcji pyłowych w glebie sprawiają, że nie występuje tu większe zagrożenie erozją wodną (intensywną i silną). W wyniku rolniczego użytkowania terenów nastąpiło zintensyfikowanie procesów erozyjnych najczęściej w obrębie zboczy dolinnych.

Z gospodarką rolną związana jest również degradacja gleb w wyniku nieracjonalnie przeprowadzonych melioracji prowadzących do nadmiernego osuszania terenów rolniczych oraz przekształceń fizyko-chemicznych gleb, m.in. związanych ze stosowaniem nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Trwała i intensywna chemizacja prowadzi dodatkowo do zachwiania równowagi biologicznej w glebie. Do niekorzystnych przeobrażeń dochodzi również wskutek ograniczenia w zmianowaniu udziału roślin okopowych i pastewnych na rzecz wieloletnich monokultur zbożowych. Działania te prowadzą do zmęczenia gleby i załamania równowagi biologicznej w warstwie próchnicznej oraz do wyczerpywania z niej substancji organicznej. Wymienione wyżej procesy mogą mieć miejsce przede wszystkim w obrębie wielkoobszarowych gospodarstw wysokotowarowych, przede wszystkim w zachodniej części gminy. Do niekorzystnych zmian w obrębie gleb torfowych dochodzi na skutek zaorywania torfowych łąk trwałych i przeznaczania je pod uprawy polowe. Prowadzi to do mineralizacji torfu a następnie do jego rozpylania w wywiewania w trakcie erozji wietrznej, przyczyniając się do całkowitej degradacji - szczególnie płytszych gleb torfowych w strefie przy morskiej.

W obrębie części nie użytkowanych łąk i pastwisk, na skutek zaprzestania ich użytkowania oraz zaniedbań w stanie urządzenia melioracji szczegółowych, uwidoczniają się procesy wtórnego zabagniania gleb, co z punktu uwarunkowań przyrodniczo-środowiskowych jest zjawiskiem pozytywnym.

W ostatnich latach, dzięki uruchomieniu Programu rolno-środowiskowego następuje poprawa w sposobie użytkowania części przestrzeni rolniczej. z każdym rokiem rośnie udział rolników realizujących w swoich gospodarstwach Program rolnośrodowiskowy, który korzystnie oddziałują na stan i funkcjonowanie przestrzeni rolniczej.

Realizowane są przede wszystkim pakiety¹⁶:

¹⁶ PROW 2004-2006, działanie Wspieranie przedsięwzięć środowiskowych i poprawa dobrostanu zwierząt, PROW 2007-2013, działanie Program rolnośrodowiskowy. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.

- *Ochrona gleb i wód* – polegający na stosowaniu wsiewek międzyplonowych i poplonów ozimych, stanowiącym działanie przeciwozyjne, ograniczające spływy powierzchniowe biogennów z pól do wód oraz przyczyniające się do wzrostu zawartości materii organicznej w glebie.
- *Ekstensywne trwałe użytki zielone* – polegający na przywracaniu walorów lub utrzymaniu stanu cennych przyrodniczo siedlisk łąkowych i pastwiskowych w celu ich ochrony przed degradacją,

Wyniki badań stopnia zakwaszenia gleb gminy wykonane w 2007 r. dla 20 gospodarstw na 958 ha gruntów ornych (341 prób gleby), wskazują, że 63% przebadanych gleb znajdowało się w grupie bardzo kwaśnych i kwaśnych, a potrzeby w zakresie koniecznego i potrzebnego wapnowania wykazywało 52% gleb (śr. dla powiatu odpowiednio: 69% i 50%) - wg analiz Stacji Chemiczno-Rolniczej w Koszalinie. Wartości te – jakkolwiek nadal są bardzo wysokie - wskazują na znaczącą poprawę w zakresie zakwaszenia gleb uprawnych i potrzeb ich wapnowania.

Tabela 8. Odczyn oraz potrzeby wapnowania gleb w latach 2007 (% użytków rolnych).

Okres badań	Obszar (ha)	Liczba bad. pkt.	Odczyn					Potrzeby wapnowania				
			B. kwaśne	Kwaśne	L..kwaśne	Obojętne	Zasadowe	Konieczne	Potrzebne	Wskazane	Ograniczone	Zbędne
Gmina Ustka												
2007	958	341	30	33	31	6	0	34	18	16	15	16
Powiat słupski												
2002	13 151	3 482	20	49	27	3	1	24	26	24	15	11

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Koszalinie

Większość rolników nie korzysta z możliwości przebadania swych gleb pod kątem ich podstawowych właściwości agrochemicznych. Spodziewany jest wzrost liczby tych badań, gdyż regulacja odczynu gleb oraz sporządzenie planu nawożenia wchodzi w zakres obowiązków rolników podejmujących programy rolnośrodowiskowe.

Pomimo widocznej poprawy, gleby gminy Ustka nadal należą do gleb o najwyższym zagrożeniu degradacją - z uwagi na utrzymujący się jeden z największych w powiecie udział gleb o odczynie poniżej 4,5 pH, tj. bardzo kwaśnych (30% - 4 miejsce od końca, średnio. w powiecie 20%). Na tak wysoki stopień zakwaszenia gleb składają się zarówno naturalne właściwości skały macierzystej i postępujące procesy rozkładu substancji organicznej, jak również czynniki antropogeniczne - kwaśne deszcze i niedostateczne wapnowanie. Według analiz największy odsetek gleb zagrożonych występuje w rejonie miejscowości: Starkowo, Wodnica, Gołęcino - Możdżanowo i Modła.

3.8. Degradacja szaty roślinnej i jej przyczyny

Degradacja szaty roślinnej najwyraźniej występuje na obszarach leśnych, gdzie przejawia się monotyzacją, polegającą na tworzeniu znacznych powierzchni monokultur gatunków drzew iglastych, bez zróżnicowania typów siedlisk (częste na gruntach porolnych). Inną formą jest pinetyzacja, związana z wprowadzaniem gatunków drzew iglastych na siedliska lasów liściastych. Powoduje to obniżanie potencjału żyznych siedlisk i zmniejszanie bioróżnorodności obszarów leśnych. Dość częstą formą jest juvenalizacja, szczególnie długowiecznych lasów bukowych i dębowych, jako skutek eksploatacji ich drzewostanów w wieku określonym tylko zasadami gospodarki leśnej. Przejawem tej formy jest brak starodrzewów, natomiast rozpowszechnione są młodociane i regeneracyjne fazy rozwoju zbiorowisk leśnych.

Zmianom ulega też nadal roślinność charakterystycznych dla północnej części terenu gminy, rozległych obszarów różnego typu torfowisk. Degradujący wpływ wywierają min. zabiegi odwadniające, regulacja rzek i wycinanie zakrzaczeń nad rowami, podsiewanie obcymi gatunkami roślin, żywiołowe wydzielanie działek „budowlanych” i związane z tym podnoszenie poziomu terenu przez nasypywanie gruntów mineralnych i gruzu. Na obszarach torfowisk wysokich wskutek odwadniania następuje ograniczenie procesów torfotwórczych lub ich zanik i związane z tym murszenie torfów. Skutkiem jest zanik najcenniejszych zbiorowisk roślinnych.

Zanika rzadka roślinność związana ze źródłiskami, wysiękami w obrębie zboczy wciętych dolin rzecznych, z oczkami śródpolnymi. Główną przyczyną jest obniżanie się poziomu wód gruntowych (melioracje), likwidacja „oczek” i zbyt mała powierzchnia kompleksów leśnych.

Stanowiska chronionych gatunków roślin występujące poza ustanowionymi formami ochrony przyrody są zagrożone przede wszystkim masową, niekontrolowaną penetracją turystyczną, oraz odwadnianiem gruntów użytkowanych rolniczo. Znaczący wpływ ma również masowe pozyskiwanie runa leśnego (jadalne gatunki grzybów, jagody). Do gatunków zagrożonych, przede wszystkim herbicydami, należą również rzadko spotykane gatunki zbiorowisk synantropijnych, związane z uprawami zbożowymi i okopowymi.

Negatywny wpływ na zachowanie wrażliwych siedlisk w pasie nadmorskim ma też niszcząca działalność morza na erodowanym brzegu klifowym.

3.9. Negatywne zjawiska zaobserwowane w faunie

Nadal obserwuje się niekorzystne tendencje w liczebności populacji lęgowych niektórych gatunków ptaków, następujący w wyniku zmian w użytkowaniu ziemi i zaniechania wypasu na terenach wilgotnych łąk dominujących w północno-zachodniej i północno-wschodniej części terenu.

Ptacom wodnym zimującym w okolicach Orzechowa, Dębiny i Poddąbia, może zagrażać skażenie wód przybrzeżnej strefy Bałtyku produktami ropopochodnymi, które wpłynęło już w przeszłości na zmniejszenie populacji różnych gatunków.

Obserwowane są tendencje spadkowe liczebności populacji wszystkich gatunków płazów z uwagi na zanik drobnych, czystych zbiorników wodnych, potrzebnych tym zwierzętom do bytowania i rozrodu. Do innych przyczyn należy również chemiczne zanieczyszczenie środowiska (herbicydy i pestycydy) oraz zaśmiecanie trującymi substancjami (dziłkie wysypiska).

W wyniku oddziaływań antropogenicznych, takich jak: gospodarka łowiecka i hodowla oraz nadmierna penetracja kompleksów leśnych, zmianom ulega skład gatunkowy fauny leśnej ssaków. Maleje liczba zajęcy, wzrasta natomiast lisów, saren i dzików.

Utrudnione są wędrówki i migracje gatunków zwierząt, np. ssaków kopytnych (jelenie, sarny), płazów i gadów w wyniku rozdrobnienia kompleksów leśnych, istnienie sieci głównych tras komunikacyjnych, a w odniesieniu do ptaków, z powodu sieci linii elektroenergetycznych. Potencjalnym zagrożeniem jest też realizacja elektrowni wiatrowych.

Procesy migracyjne wielu gatunków zwierząt zaburza również wycinanie kęp i pasów zadrzewień wzdłuż cieków oraz rozbudowanej sieci rowów melioracyjnych.

3.10. Tereny o obniżonych walorach estetyczno-widokowych krajobrazu

W opinii autorów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ustka (2002) w jej granicach występuje niepokojące zjawisko oderwania użytkowania przestrzeni realizacji zagospodarowania nowych terenów rozwojowych, zwłaszcza w miejscowościach nadmorskich od lokalnych tradycji. Za pozbawione tożsamości i interesującego wizerunku uznano nadmiernie rozbudowujące się miejscowości nadmorskie. Podstawową przyczyną zeszpecenia krajobrazu jest wydzielanie - wszędzie gdzie popadnie - niewielkich działek, na których relatywnie wysokie budynki wznoszone są zbyt blisko granic własności.

W okresie ostatnich 4 lat nie zaobserwowano poprawy w zakresie estetyki krajobrazu wiejskiego gminy Ustka. Wzrost zamożności części społeczeństwa, w połączeniu z brakiem poczucia piękna i estetyki, przyczynia się do nasilenia presji na krajobraz. Brak świadomości, że przestrzeń jest dobrem wspólnym, nadrzędnym, w stosunku do własności. Charakterystyczne jest zjawisko „prywatyzacji” przestrzeni - parcelacji na niewielkie fragmenty, urządzone wyłącznie dla siebie, na miarę własnego gustu i możliwości finansowych. Bogatym i nierzadko ekstrawaganckim „pałacom” towarzyszą „lepianki” z desek i dykty. Ich właściciele łączy pragnienie spędzania kilku tygodni wolnego czasu w środowisku wiejskim i przyrodniczym, najlepiej w bezpośrednim sąsiedztwie morza. Wspólny jest dla nich także całkowity brak świadomości, że sami przestrzeń tę bezpowrotnie niszczą. Lawinowe narastanie tego zjawiska można już porównać do nalołów szarańczy.

W ostatnich latach pojawiło się zjawisko żywiłowego dzielenia dotychczasowych gruntów rolnych, w tym wilgotnych łąk, na małe działki „rekreacyjne” i ich sprzedaż osobom fizycznym. Odbywa się to bez wcześniejszego zatwierdzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co zresztą z uwagi na zagrożenie powodziowe i uwarunkowania środowiskowe nie jest w ogóle możli-

we. W efekcie postępuje degradacja atrakcyjnego naturalnego i półnaturalnego krajobrazu. Szczególnie nasilenie zjawiska ma miejsce w okolicach miejscowości Rowy i Dębina w sąsiedztwie jeziora Gardno, w mniejszym stopniu w okolicach jez. Modła.

Zdecydowanie negatywny wpływ na walory estetyczno – widokowe krajobrazu wywiera też substandardowa zabudowa w zagrodach, gospodarstwach rolnych oraz osiedlach mieszkaniowych, pochodząca w przeważającej większości z lat 70-tych i 80-tych XX wieku. Powszechnie spotykane są niewielkie, przypadkowo lokalizowane prowizoryczne szopki i składziki, wznoszone systemem gospodarczym z niepełnowartościowych materiałów budowlanych. Na terenach wiejskich kończą swój żywot wycofane z eksploatacji, zdewastowane kioski handlowe i domki campingowe. Wszystko to razem sprawia, iż na znacznej części obszarów zabudowanych panuje chaos przestrzenny i bałagan estetyczny.

Znaczna część budynków, zarówno w zabudowie indywidualnej, jak i w osiedlach wielorodzinnych, nie jest od lat remontowana, co – szczególnie w historycznej zabudowie zagrodowej – sprawia przynębiające wrażenie. W osiedlach wielorodzinnych charakterystyczne są liczne budynki gospodarcze, do których przez lata przyrastały w niekontrolowany sposób kolejne składziki, kurniki itp. Sądząc po ich utrzymaniu, znaczna część tych obiektów nie jest użytkowana i nie spełnia żadnych funkcji gospodarczych.

Również część podwórek, ogrodów przydomowych i przestrzeni otaczających budynki wielorodzinne jest niezagospodarowana i zaśmiecona chaotycznie składowanym obornikiem, drewnem opałowym, wrakami porzuconych samochodów. W złym stanie jest duża część ogrodzeń. Dysonansem w krajobrazie są też nowe, prefabrykowane parkany betonowe, często o wymyślnych, pretensjonalnych kształtach.

Dysharmonijnym elementem są w krajobrazie wiejskim tzw. pawilony handlowe z lat 60 i 70-tych, których kształt a także często linia zabudowy zaburza przebieg ulic.

Narasta chaos przestrzenny w m. Zimowiska, na zachód od drogi nr 210. Nie sposób znaleźć tu dwu obiektów, które harmonizowałyby ze sobą. Rozpadające się budynki zagrodowe sąsiadują z pretensjonalnymi dworakami wznoszonymi na małych działkach bez żadnej dyscypliny przestrzennej – prawdopodobnie często jako „siedliska rolnicze”.

Dla wymienionych zjawisk, występujących bynajmniej nie tylko na terenie gminy Ustka, a degradujących krajobraz - przemiany społeczno-gospodarcze, ubóstwo, bieda i niezaradność życiowa, są tylko częściowym i na pewno niewystarczającym wytłumaczeniem. Główną ich przyczyną jest niewykształcona wrażliwość estetyczna w społeczeństwie, a także specyficzny charakter „gospodarności”, sprawiający, że wykorzystuje się i przechowuje resztki i odpady, przedkładając ich wartość nad estetykę otoczenia i harmonię krajobrazu.

Zarówno w zabudowie, jak też otwartym krajobrazie, szpecą coraz liczniejsze, chaotycznie stawiane tablice i szyldy reklamowe. Przytłaczający wpływ na krajobraz wywierają też koncentracje i skrzyżowania przebiegów linii energetycznych wysokiego napięcia w zachodniej części gminy.

Generalnie można stwierdzić, że o ile krajobraz otwarty w gminie Ustka pozostaje na przeważającym obszarze harmonijny i zachował atrakcyjność pejzażu wiejskiego, o tyle na terenach zabudowanych zatracił on w znacznej części walory krajobrazu kulturowego wsi i na znacznych obszarach podlega postępującej degradacji. Wyjawszy bezpowrotnie zepszeconą przestrzeń w centrach wczasowisk, nie są to na szczęście zjawiska nieodwracalne, wymagają jednak podjęcia zdecydowanych i wielokierunkowych działań, w wyniku których można osiągnąć dość szybkie i znaczące, pozytywne efekty.

3.11. Inne zagrożenia i przejawy degradacji środowiska występujące w gminie

Brzeg klifowy występujący we wschodniej części gminy pomiędzy Ustką a Rowami o długości 16 km narażony jest na silną erozję. Niektóre jego odcinki należą do najaktywniejszych polskich brzegów klifowych, co przejawia się w ich szybkim niszczeniu i cofaniu się linii brzegowej w głąb lądu. Wskutek niszczącej działalności morza klif cofa się średnio od 0,2 do 2,5 m/rok. Najbardziej zagrożony jest brzeg w rejonie Ustka – Orzechowo oraz na zachód od kanału portowego w Rowach. Intensyfikację erozji w rejonie Orzechowa wywołało wybudowanie falochronów portowych w Ustce. W ostatnich latach obserwuje się wzmożenie zachodniej cyrkulacji atmosferycznej w rejonie Bałtyku, kształtujące tempo podnoszenia się poziomu morza oraz wielkość erozji brzegów. Powoduje ona wzrost ilości sztormów i wezbrań sztormowych. Sprzyja to odpływowi osadów z pasa plażowego (m.in. w Rowach) oraz aktywności procesów osuwiskowych brzegów klifowych na odcinku

Orzechowo-Poddąbie-Dębina. Tylko niewielki fragment brzegu (km 216,0 -217,5) po wschodniej stronie kanału portowego w Rowach objęty jest Programem ochrony brzegów morskich¹⁷. W ramach Programu prowadzone jest sztuczne zasilanie plaż piaskiem pochodzącym z pogłębiania toru wodnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa obiektom zlokalizowanym na zapleczu brzegu oraz dla utrzymania plaż Słowińskiego Parku Narodowego. Zabiegi ochronne, w tym utrwalanie wydm w pasie technicznym obejmującym brzeg morski w gminie Ustka, należą do zadań Urzędu Morskiego w Słupsku.

Szczególne niebezpieczeństwo powstania powodzi występuje w okresach nakładania się nadmiernych opadów i warunków sztormowych na morzu. Bezpośrednie zagrożenie powodziowe o prawdopodobieństwie 1% (zagrożenie tzw. wodą 100-letnią) obejmuje tereny w sąsiedztwie północno zachodnich brzegów jeziora Gardno, wokół jeziora Modła oraz nie obwałowane tereny doliny Słupi o najszerszym zasięgu w rejonie Charnowa i Wodnicy. Za obszar bezpośredniego zagrożenia powodziowego uznany jest również pas nadbrzeżny¹⁸.

Na stan wody w rzekach i jeziorach istotny wpływ mają wiatry wiejące z kierunku północnego i północno zachodniego wtłaczające wody morskie do ujściowych odcinków Słupi, Poteny, Łupawy i Orzechówki oraz do jezior Modła i Gardno. Ochronie przed zalaniem rolniczych polderów Modła oraz Gardna V-VI służą obwałowania brzegów jezior i rzek oraz stacje pomp. Istniejące wały przeciwpowodziowe miały stanowić ochronę jedynie przed wodą o prawdopodobieństwie 10% (tj. raz na 10 lat). Nie spełniały warunków dla ochrony trwałej zabudowy, której w obrębie polderów jeszcze kilka lat temu nie było. Budowano je często z organicznych utworów torfowych na osiadającym podłożu torfowym, wobec czego obecnie nie stanowią wystarczającej ochrony nawet przed wodą 10-letnią. Należy liczyć się więc z narastaniem sytuacji groźących podtapianiem lub powodzią, zwłaszcza że wskutek globalnych zmian klimatycznych przewidywany jest wzrost poziomu morza. Prognozowany wzrost poziomu morza szacowany dla Bałtyku na 30 – 60 cm będzie powodować nasilenie erozji brzegów morskich i ich cofanie się, a powodzie odmorskie zagrażać będą nisko położonym obszarom przybrzeżnego lądu, zwłaszcza do rzędnej 2,5 m npm¹⁹.

W wielu miejscowościach nie w pełni zabezpiecza się miejsca składowania obornika – dotyczy to zwłaszcza niektórych gospodarstw indywidualnych w południowej i zachodniej części gminy. Gnojówka przesączająca się do gruntu może powodować zanieczyszczenie wód podziemnych, zwłaszcza płytkiego bardzo słabo izolowanego poziomu gruntowego.

Groźne dla środowiska wypalanie roślinności na terenach łąk, pastwisk, nieużytków, rowów, pasów przydrożnych itp. Wpływa na sukcesywne zmniejszanie się bioróżnorodności na danym obszarze, powodując bezpośrednio i pośrednio straty w faunie oraz florze danego obszaru, zarówno naziemnej, jak i podziemnej. Pożar narusza również strukturę próchnicznej warstwy gleby, niszcząc organizmy glebowe (bakterie, grzyby, dżdżownice) decydujące o jej żyzności. Oprócz bezpośredniego działania, pożar zaburza także istniejące łańcuchy pokarmowe, np. spadek liczebności populacji różnych grup bezkręgowców, przyczynia się do zmniejszania liczby żywiących się nimi kręgowców. Stwarza też zagrożenie sąsiednich obszarów i dalszego wzrostu strat.

3.12. Synteza danych o stanie przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy

LP	Problem ekologiczny – rodzaj negatywnego przeobrażenia	Główne przyczyny zaistnienia problemu	Możliwe negatywne skutki dla środowiska i ludzi
1.	zanieczyszczenie odpadami nieczystych wyrobisk piasku, terenów leśnych	brak świadomości ekologicznej społeczeństwa i przedsiębiorców, niedostateczna skuteczność służb komunalnych	zepszczenie krajobrazu, przenikanie zanieczyszczeń do wód podziemnych, degradacja siedlisk naturalnych
2.	zanieczyszczenie wód ujściowych odcinków Słupi i Łupawy oraz Orzechówki	niepełne skanalizowanie gminy (57,3%), Znaczna liczba zbiorników bezodpływowych o niewiadomej jako-	Utrata walorów turystycznych gminy, okresowe zanieczyszczenie kąpielisk morskich w Orzechowie i Rowach w

¹⁷ Ustawa z dn.28.03.2003 o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich (Dz. U, Nr 67, poz.621)

¹⁸ Studium ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, RZGW Gdańsk 2006

¹⁹ Podstawy przyrodnicze, techniczne i organizacyjno-prawne oraz przedsięwzięcia Strategii ochrony brzegów morskich, 2000, Instytut Morski Gdańsk

		ści, spływy powierzchniowe zamiesz- czeń z użytków rolnych. Dopływ za- nieczyszczeń spoza terenu gminy	sąsiedztwie ujść rzecznych. Pogor- szenie warunków bytowania ryb i or- ganizmów wodnych,
3.	przenikanie do wód fekalii z nieuszczelnionych szamb i niewła- ściwie składowanego obornika	brak świadomości ekologicznej społec- zeństwa, niedostateczny nadzór bu- dowlany i sanitarny	obniżenie jakości wód powierzchni- wych i podziemnych
4.	Wzrost zagrożenia erozją brze- gów morskich	zmiany klimatu, w tym cyrkulacji at- mosferycznej na zachodnią, wzrost poziomu morza i częstotliwości sztor- mów	Zanik plaż nadmorskich, niszczenie brzegów, wzrost zagrożenia powo- dziowego, obniżenie walorów tury- stycznych
5.	wzrost zagrożenia powodzią, podtopienia terenów	zmiany klimatyczne, wlewy wód mor- skich do ujść rzecznych i jezior przy- brzeżnych, nieskuteczna polityka za- gospodarowania przestrzennego	podniesienie poziomu wód grunto- wych, zmiany warunków środowiskowych, obniżenie walorów osiedleńczych
6.	degradacja systemu melioracji szczegółowych i wałów prze- ciwpowodziowych	zaniechanie użytkowania rolniczego łąk i niedostateczna ich konserwacja, brak dostatecznego nadzoru nad wa- łami	zwiększenie ryzyka powodzi i podto- pień wtórne zabagnienie użytków ziolo- nych
7.	obniżona jakość wód podziem- nych w rejonie nadmorskim	nadmierny pobór wód w miejscowo- ściach turystycznych w okresie sezo- nu, podciąganie zasolonych wód z podłoża	zła jakość wody dostarczanej miesz- kańcom, zagrożenie zasobów wod- nych
8.	emisja pyłów i gazów do at- mosfery	spalanie węgla i niskiej jakości paliwa w gospodarstwach domowych i przedsiębiorstwach produkcyjnych	pogorszenie zdrowotnych warunków życia mieszkańców
9.	Zniszczenia wydmy i borów nad- morskich	Niedostateczne zabezpieczenie przebieg na plażę, intensywna pene- tracja turystyczna	zagrożenie chronionych siedlisk przy- rodniczych, wzrost zagrożenia abra- zją brzegu morskiego
10.	degradacja krajobrazu wiej- skiego na obszarach zabudo- wanych	brak wrażliwości społeczności na es- tetykę otoczenia, niewłaściwa gospo- darka przestrzenna	utrata walorów turystycznych i osie- dleńczych
11.	zły klimat akustyczny w ośrod- kach osadniczych wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych	Wzrost natężenia ruchu drogowego, niedostateczne parametry dróg, brak obwodnic i barier akustycznych	obniżenie atrakcyjności osadniczej i zdrowotnych warunków życia miesz- kańców
12.	zły stan historycznej zieleni urządzonej	niedoceniające wartości historycznie zagospodarowanej zieleni, nieuregu- lowane stosunki własnościowe	Utrata walorów krajobrazu, atrakcyj- ności turystycznej i osiedleńczyj

Rozdział 4

Ograniczenia i szanse rozwoju gminy, wynikające z istniejących zasobów i walorów oraz stanu środowiska przyrodniczego

1. Ograniczenia w rozwoju

1.1 Osadnictwa, infrastruktury komunalnej i komunikacji

Zasoby, walory i stan środowiska przyrodniczego nakładają pewne ograniczenia dalszego rozwoju osadnictwa na terenie gminy Ustka. Na obszarze Parku Narodowego jest ono praktycznie niemożliwe. Wprawdzie nie wprowadzono dotąd formalnych ograniczeń dla osadnictwa w granicach Obszarów Chronionego Krajobrazu, niemniej jednak należy dążyć do lokowania tam zabudowy o szczególnych wartościach, podkreślających walory krajobrazu, z ograniczeniem dla dużych kubatur. Wykluczone z rozwoju osadnictwa są tereny polderowe, zagrożone zalaniem lub podtapianiem, a także wydmy nadmorskie, gdzie roboty ziemne i fundamentowe grożą uruchomieniem delikatnej równowagi ruchomych piasków.

Tam, gdzie nowe osadnictwo może być realizowane bez ograniczeń, dopuszczalne są wszystkie formy zabudowy jednorodzinnej – zwarta osiedlowa, rozproszona rezydencjonalna i letniskowo – rekreacyjna. Wykluczone, z uwagi na zachowanie walorów kulturowych krajobrazu wiejskiego, jest budownictwo wielorodzinne oraz duże ośrodki turystyki pobytowej. W wielu miejscowościach zabudowa wolnych działek siedliskowych w zwartej zabudowie wiejskiej oraz - zalecana przede wszystkim - rekonstrukcja niszczących budynków, miałyby wręcz korzystny wpływ na walory krajobrazowe.

Wszystkie miejscowości są w dostatecznym stopniu obsłużone systemem dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Nie ma istotnych – wynikających ze środowiska przyrodniczego - przeszkód dla modernizacji większości z nich - tylko na niektórych odcinkach jest to utrudnione, z uwagi na atrakcyjne krajobrazowo obsadzenia przydrożne alejami i szpalerami drzew.

Z uwagi na niewystarczającą podaż wody do konsumpcji, należy ograniczyć osadnictwo w gminie, szczególnie we wschodniej części, gdzie w pasie nadmorskim mogą występować problemy z nadmiernym poborem z istniejących ujęć – podciąganie wód zasolonych. Do czasu realizacji planowego przedsięwzięcia polegającego na budowie sieci przesyłowej wodociągowej z Objazdy przez Dębinę do Rowów, w tej części gminy - poza uzupełnianiem istniejącej zabudowy - nowe przedsięwzięcia osadnicze mogą napotkać na barierę zaopatrzenia w wodę.

1.2 Przemysłu, usług i rzemiosła

Już obecnie na terenie gminy Ustka funkcjonują znaczące przedsiębiorstwa, przede wszystkim w branży spożywczej (MORPOL Duninowo), możliwy jest także dalszy – nawet intensywny - rozwój przemysłu, usług i rzemiosła, jednak pod warunkiem lokalizowania tych funkcji poza obszarami cennymi przyrodniczo oraz projektowanym obszarem ochronnym lokalnego zbiornika wód podziemnych „Dolina kopalna Machowino”. Ograniczenie to dotyczy także pobytowych usług turystycznych w formie dużych ośrodków.

1.3 Rolnictwa, gospodarki leśnej i form wykorzystania biosfery

Ograniczenia w rozwoju rolnictwa w gminie Ustka, to przede wszystkim niekorzystny odczyn gleb (wysoki udział gleb b. kwaśnych i kwaśnych) oraz związane z tym wysokie potrzeby wapnowania. Także położenie gminy na obszarach chronionych, takich jak dwa obszary chronionego krajobrazu oraz lokalny zbiornik wód podziemnych „Dolina Kopalna Machowino” sprawia, że na jej terenie występują specjalne uwarunkowania prawne dotyczące ochrony i zagospodarowania tych obszarów. Położenie na obszarach chronionych ogranicza zgodnie z obowiązującymi zasadami intensywne formy gospodarowania rolniczego.

Blisko 80% obszarów leśnych gminy posiada status lasów ochronnych. Jest to pewnym ograniczeniem, dla prowadzenia w nich gospodarki leśnej.

Ograniczeniem dla gospodarki rybackiej jest niedostateczny stan czystości wód - szczególnie mniejszych rzek gminy, a dla rybołówstwa morskiego – przełowienie strefy łowisk bałtyckich.

Wysoka wietrzność sprzyja lokalizacji energetyki wiatrowej. Jednak obszary, na których mogłaby się ona rozwijać, ogranicza potrzeba ochrony walorów przyrodniczych. Przede wszystkim są to liczne łęgowiska, żerowiska i trasy przelotu ptactwa, znaczna lesistość, a także otwarty krajobraz, który na znacznych obszarach zachował cechy naturalności. Rozwój gminy w kierunku turystycznym, w tym rewitalizacja dziedzictwa kulturowego oraz powstawanie nowego osadnictwa, pozostaje w konflikcie z budową farm wiatrowych, eliminującą zabudowę na dużych przestrzeniach.

1.4 Turystyki

Najpoważniejszym ograniczeniem w rozwoju turystyki w gminie Ustka są niskie temperatury wody w kąpieliskach otwartego morza. Zjawisko to pogłębiane jest przez występowanie lokalnych prądów, mieszających warstwy ciepłej wody z powierzchni z głębiej zalegającą zimną. Praktycznie woda o temperaturze przyjaznej dla kąpieli występuje jedynie w okresie półtora do dwóch miesięcy. Relatywnie duże usłonecznienie (zwłaszcza w maju) nie rekompensuje niezbyt wysokich średnich temperatur powietrza (lipiec 16,6°C – 17°C; sierpień 16,4°C - 16,6°C). Przyczyny te składają się na krótkotrwałość sezonu letniego, który rzadko kiedy przekracza półtora miesiąca. Turystyczne wykorzystanie dużych jezior przymorskich ogranicza prawo ochrony przyrody (SPN, rezerwat Modła) oraz silna eutrofizacja ich wód.

Huraganowe wiatry i sztormy powodują okresowo wymywanie plaż położonych u stóp wysokich brzegów klifowych, co przyczynia się do pogorszenia (lub jak ma to miejsce w Rowach) całkowitej utraty możliwości plażowania.

Klifowy, erodowany brzeg morski stanowi ograniczenie w penetracji turystycznej pasa przymorskiego. Na pozostałych odcinkach stanowi je bardzo wrażliwe na degradację środowisko wydm nadmorskich. Niezbyt korzystnym elementem, z punktu widzenia wykorzystania turystycznego, jest też fakt, iż spora część lasów gminy założona na wrażliwych siedliskach wydm nadmorskich oraz nietrwałych i ubogich siedliskach porolnych, ma niewłaściwą strukturę gatunkową.

Niekorzystną okolicznością jest skażenie bakteriologiczne mniejszych rzek – np. Orzechówki – co w efekcie powoduje okresowe zamykanie niektórych atrakcyjnych kąpielisk.

Jednym z ograniczeń dla rozwoju turystyki w gminie Ustka jest też znaczny stopień degradacji krajobrazu w ośrodkach osadniczych, w istotny sposób obniżający atrakcyjność przejazdu i pobytu. Zdevastowane są zespoły pałacowo – parkowe i historyczne cmentarze a regionalna zabudowa wiejska w znacznej części chyli się ku upadkowi.

2. **Szanse rozwoju gminy wynikające z warunków przyrodniczych**

Położenie, posiadane zasoby i walory środowiska przesądzą, iż dźwignią rozwoju gminy Ustka jest – a może stać się w jeszcze większym stopniu – gospodarka turystyczna. Największym atutem przyrodniczym gminy jest niewątpliwie 25 kilometrów brzegu morskiego i plaże, gdzie szum fal, klimat przesycony aerozolem morskim, a także drobny, o niepowtarzalnej jakości – jak twierdzą przybysze – piasek, zachęcają do wypoczynku i spacerów. Wielką szansą są też: Słowiński Park Narodowy – posiadający status Światowego Rezerwatu Biosfery obszar o unikatowych wartościach krajobrazu, bogaty w liczne gatunki ptactwa i flory, dwa obszary chronionego krajobrazu, rezerwat Jezioro Modła - miejsce gniazdowania i podróznego wypoczynku cennych gatunków ptaków; bogaty starodrzew o pomnikowych rozmiarach. Znaczna lesistość gminy, obfitość zwierzyny leśnej i grzybów, atrakcyjny i niezwykle zróżnicowany krajobraz, czyste powietrze atmosferyczne, stosunkowo czyste większe rzeki dopełniają obrazu gminy niezwykle bogato obdarzonej przez naturę.

Gmina zasobna jest w interesujące obiekty środowiska kulturowego. Liczne zabytki pomorskiego budownictwa wiejskiego, których urokowi cały region zawdzięcza nazwę „Krainy w

kratę”, z dominującymi kościołami z czasów pierwszych książąt pomorskich, pałace i dwory ocienione starymi drzewami, wreszcie port w Rowach, który - jedyny chyba na polskim wybrzeżu - zachował unikatowy klimat portu, nie tylko nadbrzeżnej przystani rybackiej - wzbogacając walory środowiska przyrodniczego o dziedzictwo kultury człowieka, gospodarującego na tej ziemi, poczynawszy od epoki wczesnego średniowiecza.

Rozwój turystyki jest obecnie związany z bardzo szerokim wachlarzem usług. Poczynając od zabezpieczenia miejsc noclegowych we wszystkich standardach (pola namiotowe, campingi, agroturystyka, ośrodki wypoczynkowe, pensjonaty i hotele), poprzez usługi gastronomiczne - najlepiej oparte o lokalne produkty spożywcze: ryby, dziczyzna, warzywa, pieczywo i tradycyjne ciasta...), aż do zabezpieczenia wolnego czasu: organizacja przejażdżek konnych i bryczką (w zimie kuligów), spływów kajakowych, rajdów rowerowych i wycieczek pieszych, imprez integracyjnych wzbogaconych o nowe formy aktywnego spędzania czasu i zabawy (paintball, szkoły przetrwania, skoki na bungee i linach, rajdy pojazdów terenowych...). W oparciu o najwyższe, chronione walory środowiska i przyrody, można organizować w atrakcyjnej formie różne „bezkrwawe łowy” - podglądanie zwierzyny i ptactwa, grzybobrania, wyprawy „przez pustynię”, a także rozwijać tradycyjne sporty łowieckie, w tym wędkarstwo śródlądowe i morskie.

Gmina Ustka może być więc miejscem rozwoju wielu form turystyki i rekreacji, adresowanych do różnych nacji, środowisk i grup wiekowych. Alternatywą spędzania czasu na zatłoczonych plażach i gwarnych promenadach nadmorskich kurortów może być zarówno turystyka kwalifikowana, jak też ta realizowana w najbardziej popularnych formach czynnego wypoczynku, czy wreszcie biernego relaksu, wyciszenia i ucieczki od codziennego stresu...

Wykorzystanie tej szansy warunkowane jest jednak nasyceniem przestrzeni gminy w infrastrukturę turystyczną – stacje kajakowe i wędkarskie, kolejne ścieżki rowerowe i szlaki piesze, a także miejsca odpoczynku, pokrzepienia i atrakcyjnego spędzenia czasu. Niezbędne jest powstrzymanie degradacji krajobrazu wiejskiego i dziedzictwa kultury, jego zagospodarowanie w sposób atrakcyjny dla przybyszów. Zadaniem pierwszoplanowym staje się rehabilitacja ocalałych jeszcze założeń dworsko – parkowych i zabytkowych cmentarzy oraz połączenie ich trasami turystyki kulturowej. Potrzebna jest promocja środowiska gminy, znacznie szersza niż ma to miejsce do tej pory - nie ograniczająca się do obrazu złotej plaży, gdzie w południe zalegają atrakcyjne dziewczyny, a w promieniach zachodzącego słońca rozpryskują morską pianę wierzchowce, lecz prezentująca całą różnobarwną paletę walorów.

Gmina Ustka posiada znaczny potencjał do rozwoju turystyki uzdrowiskowej. Udokumentowane zasoby balneologiczne – wykorzystanie miejscowych peloidów: borowiny ze złoża „Ustka” i solanki udokumentowanej w mieście Ustka, lecznicze walory bioklimatu i ponad stuletnia tradycja predestynują gminę do ubiegania się o status obszaru uzdrowiskowego i - po rozwinięciu infrastruktury publicznej - uzdrowiska.

Jak w większości polskich gmin, niewykorzystane pozostają możliwości rozwoju rzemiosła opartego o zasoby tradycji i dziedzictwa kulturowego: szczególnie w kierunku remontów i odtwarzania substancji budownictwa regionalnego, lecz także wytwarzania pamiątek dla turystów i wczasowiczów oraz lokalnych przetworów.

Agroturystyka i turystyka wiejska to kolejna szansa dla gminy. Dla jej realizacji należy jednak przywracać wartość wiejskiego krajobrazu, chronić tradycje ludowe i zabytki kultury materialnej, kształtować wrażliwość mieszkańców na estetykę otoczenia, umożliwiać im nabycie umiejętności pozyskiwania gości i właściwej nad nimi opieki.

Gmina może więc, mało tego - powinna rozwinąć jako sobotnio-niedzielne zaplecze wypoczynkowe stutysięcznego miasta, a także jedno z „okien na morze”, otwartych dla całej Europy Środkowej – teraz zjednoczonej we Wspólnocie.

Gmina Ustka posiada także wszelkie predyspozycje do rozwoju rolnictwa. Są to głównie:

- wysoki udział użytków rolnych w strukturze użytkowania gruntów (57% powierzchni całkowitej gminy),
- korzystne warunki glebowe na przeważającej części użytków rolnych gminy – blisko $\frac{3}{4}$, gleb zaliczanych do dobrych i średnich,
- korzystny agroklimat, długość okresu wegetacyjnego – ok.214 dni, stosunkowo długi średni okres bezprzymrozkowy,
- znikoma konfiguracja terenów rolnych, pod względem rzeźby terenu przewaga terenów bardzo korzystnych dla rolnictwa (istotne dla zmechanizowania prac polowych),
- przewaga gleb lekkich z niewielkim dodatkiem średnio ciężkich - pod względem oceny trudności do uprawy (ciężkość gleb, nachylenie terenu, kamienistość) występują tu gleby ocenione jako bardzo łatwe do uprawy,
- zagrożenie gleb użytków rolnych przez erozję wodną bardzo niskie - erozja nie występuje lub występuje wyłącznie w stopniu słabym,
- sprzyjające dla rolnictwa warunki wodne – uwilgotnienie gleb użytków rolnych korzystne,
- korzystne warunki przyrodniczo-glebowe dla uprawy oleistych roślin energetycznych,
- duże zasoby odłogowanych użytków rolnych słabszej jakości przydatnych do uprawy mniej wymagających roślin energetycznych (np. wierzby energetycznej),
- brak skażeń promieniotwórczych i chemicznych, sprzyjające warunki naturalne dla rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- znaczące zasoby wód podziemnych dobrej jakości umożliwiają rozwój wodochłonnych branż przemysłu rolno-spożywczego,

Gmina Ustka posiada ogromne możliwości wykorzystania energii wiatru dla wytwarzania energii odnawialnej (oczywiście poza obszarami ochrony przyrody i krajobrazu). Korzystne predyspozycje rolnicze sprzyjają produkcji biomasy. W coraz większym stopniu – choć wciąż na niewielką skalę – wykorzystywana jest energia geotermalna. Duże osłonecznienie pozwala też wykorzystywać energię solarną dla uzupełniania bilansu energetycznego.

Dla rozwoju pozostałych funkcji gospodarczych są przede wszystkim tereny i obiekty niewykorzystanych ośrodków intensywnej produkcji rolniczej (np. Objazda, Zaleskie, Dominek, Gąbino, Wytowno), a także odłogowane grunty rolne niższej jakości, korzystnie położone przy drogach wyższej kategorii (np. rejon Niestkowo, Gąbino). Z uwagi na uwarunkowania ekofizjograficzne, w gminie preferowany jest przede wszystkim rozwój przemysłu spożywczego - przetwórstwa ryb, produktów rolnych. Przetwórstwo wymaga jednak dużych ilości wody o wysokich wartościach konsumpcyjnych, czego w tej chwili gmina nie potrafi zaoferować. Z uwagi na potrzebę zachowania czystego środowiska, pożądany byłby rozwój przemysłu wysokich technologii, co jest jednak mało prawdopodobne - bariera jest tu brak tradycji i właściwego otoczenia gospodarczego.

Rozdział 5

Realizacja celów i zadań Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ustka, w latach 2004 - 2007

Niestety, wbrew przepisom prawa, a także ustaleniom Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ustka, ani razu w trakcie obowiązywania POŚ nie dokonano analizy i oceny jego realizacji. Efektem jest prawie całkowity brak realizacji większości celów i zadań, tam zaś, gdzie realizowane były przedsięwzięcia w ochronę środowiska - nie wynikały one z ustaleń POŚ.

Spośród celów postawionych w obowiązującym Programie, największy nacisk i zaangażowanie finansowe powinno towarzyszyć, co oczywiste, realizacji celów priorytetowych.

Wśród nich w ramach Pierwszego Celu Priorytetowego - **Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wody dostarczanej dla mieszkańców gminy**, zrealizowano za łączną kwotę 1 mln 633 730 zł następujące zadania:

- Budowę stacji uzdatniania wody na Przewłocę;
- Budowę sieci wodociągowej na Przewłocę IV, w Dębinie, Rowach (ul. Parkowa, Kościelna), Objeździe, Osiekach, Wodnicy i Zimowiskach;
- Uzbrojono tereny nowych działek mieszkaniowych w Rowach i Wodnicy (koszt poz. 1, 2, 3: 1 mln 322 249 zł);
- Modernizację hydroforni w Gąbinie, Machowinie, Osiekach, Starkowie, Wytownie koszt: 311 481 zł;

Nie były one wymienione w obowiązującym Programie Ochrony Środowiska. Zadania przewidziane w Programie: „Opracowanie i uchwalenie wieloletniego planu rozbudowy urządzeń zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę i odprowadzenia powstających ścieków” oraz „Budowa ujęć wody w Wytownie i Machowinie nie zostały zrealizowane. Według informacji Urzędu Gminy, Założenia w zakresie budowy lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz zaopatrzenia w wodę i poboru wody są realizowane według Wieloletniego Planu Inwestycyjnego dla Gminy Ustka. Niepokoї jednak rozbieżność pomiędzy zrealizowanymi przedsięwzięciami, a celami i zadaniami zapisanymi w uchwalonym POŚ - może to świadczyć, że Wieloletni Plan Inwestycyjny i POŚ zawierają odmienne ustalenia.

Brak jest informacji o realizacji zadania: „Badanie jakości ujmowanej wody podziemnej”, ale należy przypuszczać, że było ono realizowane w ramach stałych obowiązków dostawcy wody. Niepokoї jednak brak możliwości uzyskania u dostawcy (ZUW Słupsk) informacji na ten temat.

W ramach Drugiego Celu Priorytetowego: **Poprawa jakości wód powierzchniowych na obszarze gminy i zabezpieczenie wód podziemnych przed skażeniem**, wykonano:

- Modernizację oczyszczalni ścieków w Rowach (jest na etapie wykonania studium) i budowę sieci kanalizacji sanitarnej w Wodnicy, Zaleskich i na osiedlu Przewłoka IV, Przewłoka etap III, Przewłoka „Beta-Styl”, Zaleskie etap II, Machowino etap I, Starkowo, łączny koszt: 1 mln 473 494 zł;
- Zakończono rekultywację punktów gromadzenia odpadów i wyrobisk poeksploatacyjnych;

Brak jest informacji o planowanej do realizacji kanalizacji sanitarnej we wsiach: Pęplino, Modlinek, Modła i Lędowo z odprowadzeniem ścieków do kanalizacji sanitarnej w Duninowie i Wodnicy oraz o wykonaniu kolektora tłoczego Machowino - Niestkowo. Z kolei kanalizacja sanitarna na osiedlu Przewłoka oraz Przewłoka III nie była przewidziana Programem

Nie były realizowane zadania:

- Porządkowanie miejsc składowania nawozów naturalnych w gospodarstwach rolnych wraz z zabezpieczeniem przed przenikaniem odcieków do gruntu i wód powierzchniowych;
- Budowa zbiorników retencyjnych opóźniających spływ wód deszczowych w Objeździe i Wytownie oraz modernizacja cieku w Gąbinie

Poza wykonaną modernizację cieku w Gąbinie.

Z kolei zadania:

- Stała kontrola nielegalnego porzucania odpadów i ich usuwanie;
- Badanie jakości oczyszczonych ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych
- Kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych w gospodarstwach indywidualnych;

były realizowane na bieżąco przez specjalistyczne jednostki (niezależne od gminy). Brak jednak informacji o wynikach, co świadczy o niedostatecznej wadze przywiązywanej do spraw monitorowania środowiska.

Trzeci Cel Priorytetowy dotyczył „**Upowszechniania wiedzy o środowisku, jego funkcjonowaniu, lokalnych zasobach i walorach**”. O jego realizacji brak jest informacji, poza tym, że ze środków GFOŚ i GW realizowane były wycieczki dzieci, w tym warsztaty ekologiczne w Górach Stołowych. Nie został opracowany program rodzinnej edukacji ekologicznej: „Dom, szkoła, praca, wypoczynek”, którego główną ideą było połączenie i ukierunkowanie różnych rozproszonych i nie zawsze konsekwentnych działań.

Szkolenia urzędników w zakresie zmieniających się przepisów i obowiązków w sferze ochrony środowiska były realizowane na bieżąco. Mieszkańcy poprzez sołtysów miejscowości byli informowani

o zmianach w zakresie przepisów ochrony środowiska, które dotyczyły ich bezpośrednio.

Czwarty Cel Priorytetowy wskazywał na potrzebę **rozszerzenia i poprawy skuteczności zorganizowanej selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych**. Zrealizowano następujące działania:

- Został opracowany i uchwalony Gminny Plan Gospodarki Odpadami;
- W zakresie zadania wykonywanego wspólnie: „Rozwój selektywnej zbiórki odpadów z terenów parkingów leśnych i penetracji turystycznej w okresie sezonu letniego i grzybobrania”, Starostwo Powiatowe w Słupsku przy współpracy z WFOŚiGW w Gdańsku wdrażało pilotażowy program „Usuwanie odpadów z parkingów leśnych i obszarów turystycznych powiatu słupskiego”. Program, który zakończono w 2004 r. objął na terenie gminy Ustka parking w Zapadłem oraz parking przy leśnej ścieżce przyrodniczej „Wydma Orzechowska”. W ramach programu na obu parkingach ustawiono pojemniki na odpady komunalne niesegregowane – o poj. 1,1 m³, szkło typu „igloo” – o poj. 1,5 m³ i na tworzywa sztuczne typu „druciak” – o poj. 1,5 m³. Efektem realizacji programu w 2004 r. było wywiezienie ze słupskich lasów 340,1 m³ zmieszanych odpadów komunalnych i 121 m³ odpadów opakowaniowych ze szkła i tworzyw sztucznych.
- W zakresie zadania: „Rozwój zbiórki odpadów wielkogabarytowych i niebezpiecznych z gospodarstw domowych” wprowadzono na terenie gminy selektywną zbiórkę odpadów wielkogabarytowych. System polegał na odnoszeniu dwa razy w roku zgromadzonych na terenie posesji odpadów wielkogabarytowych do kontenerów KP-6 lub KP-7 ustawianych na 3-4 dni w poszczególnych wsiach. Zebrane odpady transportowane były do ZZO w Bierkowie wyposażony w stanowiska do ich demontażu.

Nie wprowadzono selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Brak jest informacji o akcjach lub innych działaniach w zakresie upowszechniania technologii produkcji i form usług, które zapobiegają powstawaniu odpadów;

Piąty Cel Priorytetowy wskazywał na potrzebę **powstrzymania degradacji historycznej zieleni urządzonej i degradacji krajobrazu wiejskiego na obszarach zabudowanych**. Zadania przypisane do tego celu realizowane były w różnym stopniu:

- sporządzono i uchwalono 16 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla terenów zabudowanych w miejscowościach: Dębina, Grabno-Zimowiska, Machowinko, Pęplino, Niestkowo, Poddąbie, Przewłoka, Rowy, Wodnica oraz dla parków elektrowni wiatrowych w obrębach: Duninowo, Możdżanowo, Starkowo i Zaleskie. W planach uwzględniano lokalne uwarunkowania kulturowe i krajobrazowe. Niestety, większość tych opracowań powstała dla terenu jednej lub najwyżej kilku działek budowlanych, a celem ich było umożliwienie nowego inwestowania, stąd też nie można stwierdzić, by przyczyniły się one w znacznym stopniu do „**rozwiązania problemów zachowania i rehabilitacji tradycyjnego krajobrazu wiejskiego**” (piąty cel priorytetowy, trzeci cel średnioterminowy, zadanie własne 3.5.1)
- Rewaloryzowano (w czynie społecznym) zabytkowe cmentarze w Machowinie i Zalesinie;
- Kontynuowano organizację gminnego konkursu na piękną posesję, ogród i wieś.
- Estetyczne zagospodarowano skwery i tereny zieleni publicznej w Rowach (ul. Głogowa, Kościelna, Wczasowa, przy kiosku oraz przy parku), w Charnowie, Gąbinie, Grabnie - Zimowskich, Możdżanowie i Niestkowie w sąsiedztwie świetlic wiejskich, w Grabnie-Zimowskich, Machowinku i Zaleskich przy placach zabaw, w Duninowie przy blokach PGR;
- Wójt Gminy podjął działania w kierunku przejęcia na Skarb Państwa opuszczonego i niszczonego zabytkowego pałacu w m. Wytowno;
- Nie opracowano gminnego programu ochrony krajobrazu;
- Nie założono gminnego zabytków i nie ustalono zasad ich ochrony; co za tym idzie - nie opracowano systemu preferencji i ulg podatkowych dla mieszkańców i podmiotów realizujących zalecenia tych programów
- Nie wiadomo też, czy promowane były projekty nowego budownictwa, przyczyniające się do przywrócenia charakteru krajobrazu wiejskiego. Sądząc z kształtu realizowanej zabudowy - promocja taka nie miała miejsca.

W ramach realizacji szóstego Celu Priorytetowego: „Poprawa jakości powietrza atmosferycznego, jako ważnego elementu jakości życia mieszkańców gminy...”

- przebudowano kotłownię w obiektach publicznych na paliwa ekologiczne (SP Wytowno, Zaleskie) oraz świetlice wiejskie Charnowo, Gąbino, Machowino, Objazda, Pęplino, Rowy, Wytowno i Zaleskie;
- wykonano termoizolację budynków użyteczności publicznej: Urzędu Gminy Ustka (193 957 zł), Ośrodka Zdrowia w Zaleskich (173 665 zł), oraz świetlic wiejskich w Charnowie, Gąbinie, Duninowie, Możdżanowie, Niestkowie, Objeździe, Rowach i Zaleskich (1 mln 382 764 zł)

Brak jest informacji o opracowaniu gminnych programów zaopatrzenia w ciepło oraz zaopatrzenia w gaz przewodowy. Żadne z zadań przewidzianych do wspólnego wykonania z innymi podmiotami JW Lędowo, Rowy i Wodnica, PGNiG nie zostało wykonane. Odbyły się jedynie spotkania z mieszkańcami i spółką gazowniczą celem zapoznania i zainteresowania dostawą gazu.

W zakresie celu: „**Rozwój sieci obszarów chronionych oraz ochrony różnorodności biologicznej**” wykonano planowaną modernizację zejść na plażę w m. Poddąbie, Dębina, Rowy OW Bankowiec i w kierunku Dębiny - koszt 94 551 zł.

W latach 2004-2006 w gminie Ustka nastąpił niewielki (0,7%) przyrost powierzchni obszarów objętych ochroną prawną przyrody. Na przyrost tenłożyło się powiększenie granic Słowińskiego Parku Narodowego o 97,1 ha na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2.03.2004 (Dz. U. Nr 43, poz.390) oraz utworzenie nowego rezerwatu przyrody Zaleskie Bagna o powierzchni całkowitej 287,75 ha (Rozporządzenie Woj. Pom. Nr 128/2006 z dnia 4.12.2006). Nowy rezerwat objął częściowo tereny już wcześniej chronione jako użytki ekologiczne, stąd też ogólny przyrost powierzchni chronionych nie był w tym okresie znaczący.

W sprawach związanych z ochroną środowiska, Rada Gminy Ustka w latach 2004 -2007 podejmowała następujące uchwały:

- Uchwała Nr XVII/187/2004 Rady Gminy Ustka z dnia 04 czerwca 2004r. w sprawie szczegółowych wymagań i warunków utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Ustka;

- Uchwała nr XVII/188/2004 Rady Gminy Ustka z dnia 04 czerwca 2004 r. w sprawie zatwierdzenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ustka;
- Uchwała Nr XVII/193 /2004 Rady Gminy Ustka z dnia 4 czerwca 2004 w sprawie przystąpienia Gminy Ustka do Pomorskiego Programu Odnowy Wsi;
- Uchwała Nr XXIV/261/2005 Rady Gminy Ustka z dnia 11 marca 2005r. w sprawie zaopiniowania projektu planu aglomeracji Gminy i Miasta Ustka;
- Uchwała Nr XXV/268/2005 Rady Gminy Ustka z dnia 22 kwietnia 2005 roku w sprawie zmiany uchwały Nr IV/33/2000 Rady Gminy Ustka z dnia 30 czerwca 2000 r. w sprawie współdziałania Gminy Ustka z Gminą Miejską Słupsk w zakresie utrzymania wysypisk odpadów komunalnych i utylizacji odpadów komunalnych;
- Uchwała Nr XXV/272/05 Rady Gminy Ustka z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie wystąpienia Gminy Ustka ze stowarzyszenia pod nazwą Związek Miast i Gmin Dorzecza Rzeki Słupi i Łupawy;
- Uchwała Nr XXIX/301/2005 Rady Gminy Ustka z dnia 30 września 2005 roku w sprawie uzgodnienia odlądowej granicy pasa ochronnego wybrzeża morskiego;
- Uchwała nr XXX/308/2005 Rady Gminy Ustka z dnia 29 listopada 2005 roku w sprawie zaopiniowania odlądowej granicy pasa technicznego wybrzeża morskiego;
- Uchwała nr XXXI/327/2005 Rady Gminy Ustka z dnia 23 grudnia 2005 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków obowiązującego na terenie gminy Ustka
- Uchwała Nr XXXI/335/2005 Rady Gminy Ustka z dnia 23 grudnia 2005 w sprawie zawarcia porozumienia międzygminnego z Gminą Miejską Ustka w sprawie przekazania zadania polegającego na zaspokojeniu zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych z obszaru aglomeracji w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (realizacja wspólnej inwestycji pn. "Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Ustce wraz z kolektorami przetrutowymi");
- Uchwała Nr XXXII/339 / 2006 Rady Gminy Ustka z dnia 25 stycznia 2006 r. w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Ustka;
- Uchwała Nr V/39/2007 Rady Gminy Ustka z dnia 22 marca 2007 r. w sprawie zawarcia aneksu do porozumienia międzygminnego z dnia 30.12.2005 r. z Gminą Miejską Ustka w sprawie przekazania zadania polegającego na zaspokojeniu zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych z obszaru aglomeracji w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (realizacja wspólnej inwestycji pn. "Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Ustce wraz z kolektorami przetrutowymi");
- Uchwała Nr VIII/73/2007 Rady Gminy Ustka z dnia 15 czerwca 2007 roku w sprawie z porozumienia o współpracy Gminy Ustka i Gminy Miasto Ustka;
- Uchwała Nr 98/X/2007 Rady Gminy Ustka z dnia 5 października w sprawie zniesienia formy ochrony z drzewa uznanego za pomnik przyrody na terenie Gminy Ustka;
- Uchwała Nr 104/X/2007 Rady Gminy Ustka z dnia 5 października w sprawie zawarcia Porozumienia Międzygminnego pomiędzy Gminą Miasto Ustka a Gminą Ustka w sprawie nadania obszarowi Gminy Ustka i Gminy Miasto Ustka statusu uzdrowiska;
- Uchwała Nr 125/2007 Rady Gminy Ustka z dnia 12 grudnia w sprawie zawarcia Porozumienia Międzygminnego pomiędzy Gminą Miasto Ustka a Gminą Ustka w sprawie nadania obszarowi Gminy Ustka i Gminy Miasto Ustka statusu uzdrowiska;

Rozdział 6

Projekt systemu działań dla poprawy stanu środowiska gminy.

1. Zadania gminy w sferze ochrony środowiska, wynikające z przepisów prawa

1.1. Status prawny organów gminy w świetle uregulowań dotyczących ochrony środowiska. Stosownie do treści art.6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591 z późn. zm.) do zakresu działania organów gminy należą wszystkie sprawy o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

Zgodnie z art.7 ustawy do **zadań własnych samorządu gminnego** należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, m.in. w sprawach :

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego.

Ustawy mogą ponadto nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Zadania z ww. zakresu gmina może wykonywać również na podstawie porozumienia z organami tej administracji. Gmina może także wykonywać zadania z zakresu właściwości powiatu oraz zadania z zakresu właściwości województwa na podstawie porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Zadania nakładane przez ustawy, mogą być realizowane przez organy gminy działające bądź jako organy jednostki samorządu terytorialnego, bądź jako organy administracji publicznej - w tym drugim przypadku, na podstawie kompetencji przyznanych organom gminy przez ustawy środowiskowe. Ustawa samorządowa nie jest samodzielnym źródłem kompetencji do udzielenia obywatelom uprawnień bądź nakładania na nich obowiązków w sferze ochrony środowiska, nie stanowi również, w odniesieniu do gminy, o przymocie strony w postępowaniach administracyjnych.

W myśl art. 376 p. 1) ustawy Prawo ochrony środowiska, wójt,(burmistrz, prezydent miasta) **posiada status organu ochrony środowiska**. Organy gminy, z mocy art. 4 ust. 1 p. 5) Prawa wodnego, posiadają także status organu właściwego w sprawach gospodarowania wodami.

1.2. Charakterystyka najważniejszych zadań gminy w sferze ochrony środowiska

1.2.1. Działalność uchwałodawcza gmin w sferze ochrony środowiska

Zadaniem gminy, o kardynalnym znaczeniu dla całości zagadnień ochrony środowiska, jest uchwalanie **studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin** oraz **miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego**.

W wymienionych dokumentach planistycznych zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska, w szczególności przez:

- ustalanie programów racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi, w tym na terenach eksploatacji złóż kopalin, i racjonalnego gospodarowania gruntami,
- uwzględnianie obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż,
- zapewnianie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy miast i wsi, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej oraz urządzania i kształtowania terenów zieleni,
- uwzględnianie konieczności ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej,
- zapewnianie ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych,
- uwzględnianie innych potrzeb w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ziemi, ochrony przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi,
- ustalanie przy przeznaczeniu terenów na poszczególne cele oraz przy określaniu zadań związanych z ich zagospodarowaniem w strukturze wykorzystania terenu, proporcji pozwalających na zachowanie lub przywrócenie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia,
- określenie sposobu zagospodarowania obszarów zdegradowanych w wyniku działalności człowieka oraz klęsk żywiołowych.

Wymagania powyższe określa się na podstawie opracowań ekofizjograficznych.

Ponadto, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego:

- określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń, zapewnienia ochrony przed powstającymi zanieczyszczeniami oraz przywracania środowiska do właściwego stanu,
- uwzględnia się poziom wód maksymalnych, o prawdopodobieństwie występowania raz na 100 lat, dla terenów o szczególnym znaczeniu społecznym, gospodarczym lub kulturowym, określonych w studium wykonanym przez dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (określającym w szczególności granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, uwzględniającym częstotliwość występowania powodzi, ukształtowanie dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefę przepływu wzebrzań powodziowych, tereny zagrożone osuwiskami skarp lub zboczy, tereny depresyjne oraz bezodpływowe),
- ustala się warunki realizacji przedsięwzięć, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska, w tym:
 - zakaz budowy (...) w obrębie zwartej zabudowy wsi, zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii.
 - bezpieczne odległości między zakładami stwarzającymi zagrożenie wystąpienia poważnych awarii oraz między takimi zakładami a obszarami chronionymi, osiedlami mieszkaniowymi, obiektami użyteczności publicznej i budynkami zamieszkania zbiorowego.

Gmina ma obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru objętego planem ochrony lub dokonania zmian w obowiązującym planie miejscowym, jeżeli ustanowiony został plan ochrony obszaru poddanego pod ochronę na podstawie ustawy o ochronie przyrody (w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie aktu ustanawiającego plan ochrony). Obowiązkowo sporządza się również plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru chronionego krajobrazu i zespołu przyrodniczo – krajobrazowego, ustanowionych uchwałą Rady Gminy.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, będący przepisem prawa miejscowego, stanowi też wyłączny środek prawny dla:

- przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
- zmiany przeznaczenia terenów zieleni i zadrzewień,
- zmiany przeznaczenia terenów na których znajduje się starodrzew.

Rada gminy jest obowiązana zapewnić mieszkańcom miast i wsi o zwartej zabudowie korzystanie z przyrody przede wszystkim przez tworzenie i utrzymywanie w należytym stanie, terenów zieleni i zadrzewień, łączących się, w miarę możliwości, z terenami zalesionymi.

Rady gmin mają obowiązek uchwalić **gminne programy ochrony środowiska**, wraz z **planami gospodarki odpadami**, stanowiącymi załączniki do programów

Rady gmin posiadają także upoważnienie ustawowe do powzięcia uchwał w przedmiocie:

- a) Określenia - w związku z przedkładaną corocznie informacją Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o stanie środowiska województwa oraz o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla gminy - kierunków działania właściwego organu Inspekcji Ochrony Środowiska, w celu zapewnienia na obszarze gminy należytej ochrony środowiska.
- b) ustanawiania ograniczeń co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
- c) ustanowienia form ochrony przyrody przez wyznaczanie obszarów chronionego krajobrazu, wprowadzanie ochrony w drodze uznania za pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe - jeżeli wojewoda nie wprowadził tych form.
- d) uznania za park gminny terenu pokrytego drzewostanem o charakterze parkowym i nie podlegającego przepisom o ochronie dóbr kultury, jeżeli teren ten stanowi własność Skarbu Państwa lub własność jednostki samorządu terytorialnego, a za zgodą innego właściciela - również innych drzewostanów parkowych,
- e) obejmowania ochroną gruntów określonych w ewidencji gruntów jako użytki rolne, pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu, parków

wiejskich oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym również pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi, zaliczonych do klas IV, IVA, IVb, wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego.

- f) zatwierdzania planów gospodarowania na gruntach rolnych położonych na obszarach ograniczonego użytkowania, istniejących wokół zakładów przemysłowych,
- g) ustalania, w uzgodnieniu z komendantem rejonowym Państwowej Straży Pożarnej, szczegółowych zasad wypalania słomy i pozostałości roślinnych na polach,
- h) wyznaczania, po uzyskaniu zgody właściciela wody, miejsc wydobywania kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów w granicach powszechnego korzystania z wód.

1.2.2. Zadania w sferze zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków

Gmina zobowiązana jest do zapewnienia budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami:

- urządzeń do zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w wodę oraz odprowadzenia i oczyszczania ścieków,
- stacji zlewnych, w przypadku gdy podłączenie wszystkich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty.

Na podstawie przepisów o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków, gminy uchwalają **wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych**, będących w posiadaniu przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. Plany te określają w szczególności:

- planowany zakres usług wodociągowo-kanalizacyjnych,
- przedsięwzięcia rozwojowo - modernizacyjne w poszczególnych latach,
- przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz odprowadzanie ścieków,
- nakłady inwestycyjne w poszczególnych latach,
- sposoby finansowania planowanych inwestycji.

Rada gminy uchwała **regulamin zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków**, obowiązujący na obszarze gminy, który określa m.in. minimalny poziom świadczenia usług w tym zakresie, warunki przyłączania do sieci, techniczne warunki określające możliwości dostępu do usług, sposób postępowania w przypadku nie zapewnienia ciągłości usług i właściwych standardów dostarczanej wody i odbieranych ścieków, i in.

Rada gminy corocznie zatwierdza **taryfę opłat za dostarczenie wody i odprowadzenie ścieków**.

Gminy prowadzą **ewidencję zbiorników bezodpływowych** w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

1.2.3. Zadania w zakresie utrzymania czystości i porządku

Gminy mają obowiązek zapewnienia czystości i porządku na swoim terenie i tworzenia warunków niezbędnych do ich utrzymania, poprzez podejmowanie uchwał w przedmiocie:

a) ustalania szczegółowych **zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy**, dotyczących wymagań w zakresie:

- utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości w zakresie prowadzenia we wskazanym zakresie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- rodzaju urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, a także wymagań dotyczących ich rozmieszczania oraz utrzymywania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym,
- częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych lub nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego,
- uprzątkowania błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego,
- mycia i napraw pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi,

- obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe, mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku,
 - wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach,
 - wyznaczania obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania.
- b) określania, w zależności od lokalnych warunków, innego niż określone w przepisach o utrzymaniu czystości i porządku sposobu dokumentowania przez właścicieli nieruchomości obowiązku zbierania powstałych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych,
- c) przejęcia od właścicieli nieruchomości, na podstawie akceptacji mieszkańców wyrażonej w przeprowadzonym uprzednio referendum gminnym, wszystkich lub wskazanych obowiązków w zakresie:
- wyposażenia nieruchomości w urządzenia służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywania tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym,
 - zbierania powstałych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych zgodnie z wymaganiami określonymi w uchwale rady gminy oraz pozbywania się tych odpadów w sposób zgodny z przepisami,
 - uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości,
- A także poprzez
- d) zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami:
- instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
 - instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych,
 - szaletów publicznych,
- f) zapewnienie zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok bezdomnych zwierząt oraz współdziałanie z przedsiębiorcami, podejmującymi działalność w tym zakresie,
- g) znakowanie obszarów dotkniętych lub zagrożonych chorobą zakaźną zwierząt.
- h) tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych, dla wykonania zadań.

1.2.4. Kompetencje organu wykonawczego gminy, w sprawie wydawania decyzji administracyjnych

Wójt gminy **wydać zezwolenie** na:

- usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości innej niż wpisana do rejestru zabytków,
- prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych,
- ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części,

Wójt gminy **władny jest w drodze decyzji**:

- wyznaczyć umożliwiające dostęp do wody części nieruchomości przyległej do wód objętych powszechnym korzystaniem,
- w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska przez osoby fizyczne, ustalić wymagania w zakresie ochrony środowiska, dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, o ile jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska,
- zatwierdzić ugodę właścicieli gruntów w zakresie zmiany stanu wody na gruntach, jeżeli zmiany te nie wpłyną szkodliwie na inne nieruchomości lub na gospodarkę wodną,
- wymierzyć opłatę za usunięcie drzew lub krzewów,
- nakazać osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko lub nawet wstrzymać użytkowanie instalacji,

- w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska przez osoby fizyczne, nałożyć na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia obowiązek prowadzenia w określonym czasie pomiarów wielkości emisji wykraczających poza obowiązki wynikające z ustawy - Prawo ochrony środowiska, jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych,
- nakazać właścicielowi gruntów wykonanie w określonym terminie odpowiednich zabiegów, w razie wystąpienia z winy tego właściciela degradacji gruntów stanowiących użytki rolne oraz gruntów zrekultywowanych na cele rolne, w tym również spowodowanej nieprzestrzeganiem przepisów o ochronie roślin uprawnych przed chorobami, szkodnikami i chwastami,
- nakazać właścicielowi gruntów, w porozumieniu z wojewódzkim inspektorem sanitarnym, w razie prowadzenia produkcji w sposób naruszający ustalenia planu gospodarowania na gruntach rolnych położonych na obszarach ograniczonego użytkowania, istniejących wokół zakładów przemysłowych, zniszczenia określonych upraw, przemieszczenia zwierząt poza obszar strefy lub dokonania ich uboju,
- nakazać właścicielowi gruntu przywrócenie stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom, jeżeli spowodowane przez właściciela gruntu zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływających na grunty sąsiednie,
- nakazać posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, wskazując sposób wykonania tej decyzji,
- wymierzyć administracyjną karę pieniężną za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów, powodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów, po warunkiem, że od stwierdzenia faktu zniszczenia zieleni upłynęło mniej, niż 5 lat,
- nałożyć karę pieniężną na przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne, które nie dopełnia obowiązku przedłożenia do zatwierdzenia taryf za dostarczanie wody i odprowadzenie ścieków, lub zawiąza zatwierdzone taryfy, a także na kierownika przedsiębiorstwa.

1.2.5. Kompetencje organu wykonawczego gminy w zakresie współdziałania w toku postępowań administracyjnych prowadzonych przez inne organy administracji

Wójt gminy

- opiniuje decyzje starosty w sprawach rekultywacji i zagospodarowania gruntów rolnych,
- wydaje opinię dotyczącą nałożenia w postępowaniu o wydanie decyzji o wyłączeniu gruntu rolnego z produkcji, obowiązku zdjęcia oraz wykorzystania na cele poprawy wartości użytkowej gruntów próchnicznej warstwy gleby z gruntów rolnych klas I, II, IIIa, IIIb, III, IVa i IV oraz z torfowisk,
- wydaje opinię, co do projektu prac geologicznych, których wykonywanie nie wymaga uzyskania koncesji,
- opiniuje wniosek o udzielenie koncesji na poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin, za wyjątkiem poszukiwania i rozpoznawania złóż kopalin w granicach obszarów morskich RP,
- opiniuje projekty wojewódzkich i powiatowych planów gospodarki odpadami,
- opiniuje decyzje dla wytwórców odpadów (decyzja zatwierdzająca program gospodarki odpadami niebezpiecznymi) oraz posiadaczy odpadów prowadzących gospodarkę odpadami (zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów),
- ma prawo delegowania jednej osoby do (powołanej przez wojewodę) komisji, w sprawie prowadzenia negocjacji o ustalenie treści programu dostosowawczego (wynegocjowanego indywidualnie szczegółowego harmonogramu rzeczowo-finansowego realizacji obowiązków z zakresu ochrony środowiska przez prowadzącego instalację, które ze względów technologicznych lub ekonomicznych nie mogą osiągnąć tych wymagań w terminach przewidzianych przez przepisy powszechnie obowiązujące, a za utrzymaniem eksploatacji instalacji przemawia interes publiczny).

W przypadkach bezpośredniego **zagrożenia środowiska**, Wójt może wydać właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska polecenie podjęcia działań zmierzających do usunięcia tego zagrożenia. Polecenia te nie mogą jednak dotyczyć wykonania konkretnych czynności służbowych

ani określać sposobu wykonania zadania przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska, lecz powinny ustalać przedmiot działań lub wskazywać stan niezgodny z prawem, o którego usunięcie chodzi. O wydanym poleceniu Wójt bezzwłocznie informuje Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska. Za treść wydanego polecenia Wójt ponosi wyłączną odpowiedzialność.

W przypadku gdy pomiędzy właścicielem lub posiadaczem gruntu a dzierżawcą lub zarządcą obwo-
du łowieckiego powstał **spór o wysokość wynagrodzenia za szkody** w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, daniela i samy, lub przy wykonywaniu polowania, strony mogą zwrócić się do właściwego ze względu na miejsce powstałej szkody Wójta, w celu mediacji dla polubownego rozstrzygnięcia sporu.

1.2.6. Kompetencje kontrolne organu wykonawczego gminy w zakresie ochrony środowiska

Wójt gminy **sprawuje kontrolę** przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym swoją właściwością. Może on upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległego mu urzędu gminy, lub funkcjonariuszy straży gminnej. Kontrolujący, wykonując kontrolę, jest uprawniony do:

- wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostałe tereny,
- przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych,
- żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz zwywania i przesłuchiwanie osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego,
- żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli.

Kontrolowany obowiązany jest umożliwić przeprowadzanie kontroli. Z czynności kontrolnych kontrolujący sporządza protokół, którego jeden egzemplarz doręcza kontrolowanemu. Protokół podpisują kontrolujący oraz kontrolowany, który może wnieść do protokołu zastrzeżenie i uwagi wraz z uzasadnieniem. W razie odmowy podpisania protokołu przez kontrolowanego, kontrolujący umieszcza o tym wzmiankę w protokole, a odmawiający podpisu może, w terminie 7 dni, przedstawić wójtowi swoje stanowisko na piśmie.

Wójt występuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy.

Wójt, lub osoby przez niego upoważnione, są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska.

1.2.7. Kompetencje kontrolne organu wykonawczego gminy w zakresie ochrony gruntów rolnych i leśnych

Wójt gminy, w zakresie swojej kompetencji, wykonuje również kontrolę przestrzegania ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Osoby przeprowadzające w imieniu wójta kontrolę są uprawnione do:

- wstępu na grunt i teren przedsiębiorstwa,
- wglądu do dokumentów oraz żądania sporządzenia ich odpisów,
- sprawdzania tożsamości osób w związku z prowadzoną kontrolą,
- żądania wyjaśnień i zasięgnięcia informacji,
- pobierania próbek gleby lub roślin do analizy.

Kontrola obejmuje wykonanie następujących obowiązków:

- zdjęcia i wykorzystania próchnicznej warstwy gleby,
- rekultywacji gruntów zdewastowanych i zdegradowanych,
- rolniczego zagospodarowania gruntów zrehabilitowanych, jeżeli zagospodarowanie odbywa się przy wykorzystaniu środków Funduszu,

- przeciwdziałania erozji gleb i innym zjawiskom powodującym trwale pogarszanie wartości użytkowej gruntów,
- określonych w art. 16-19 ustawy (gospodarka w obszarach ograniczonego użytkowania).

Jeżeli objętość próchnicznej warstwy gleby zdejmowanej z gruntów wyłączanych z produkcji przekracza 1000 m³, kontrolę przeprowadza się z wykorzystaniem pomiarów geodezyjnych. Kontrola wykonania obowiązku rekultywacji gruntów polega na sprawdzeniu co najmniej raz w roku zgodności wykonywanych zabiegów z dokumentacją rekultywacji tych gruntów, a zwłaszcza wymagań technicznych oraz ich terminowości, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązku zakończenia rekultywacji w okresie 5 lat od zaprzestania działalności przemysłowej.

O terminie kontroli na obszarach górniczych, morskiego pasa nadbrzeżnego, kolejowych i lotnisk komunikacyjnych, powiadamia się odpowiednio, nie później niż 3 dni przed zamierzoną kontrolą okręgowy urząd górniczy, urząd morski, organ kolejowy lub zarząd lotniska.

Kontrolę stosowania przepisów ustawy w odniesieniu do gruntów użytkowanych na cele obronności lub bezpieczeństwa państwa można przeprowadzać po uprzednim uzgodnieniu jej zakresu z jednostką nadrzędną użytkownika tych gruntów.

1.2.8. Udostępnianie, ewidencjonowanie informacji i sprawozdawczość

Wójt gminy jest obowiązany **udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie, znajdujące się w jego posiadaniu, lub które są dla nich przeznaczone**²⁰ w zakresie przewidzianym art. 19 ust 1 i 2 Ustawy Prawo ochrony środowiska, z zastrzeżeniem art. 20.1 i 2 Ustawy, a także do:

- nieodpłatnego przekazywania posiadanych danych, niezbędnych do założenia i prowadzenia katastru wodnego,
- nieodpłatnego przekazywania danych z rejestrów, wykazów, pomiarów, analiz i obserwacji stanu środowiska, uzyskanych w trakcie działalności, dla potrzeb państwowego monitoringu środowiska

Wójt gminy obowiązany jest do przyjmowania:

- informacji o wystąpieniu awarii, w której występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzącej do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska, a także powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem),
- od osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami - uproszczonej informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (PCB, azbest),
- wykazów, na podstawie których właściwe miejscowo podmioty korzystające ze środowiska ustaliły opłaty za składowanie odpadów,
- w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska przez osoby fizyczne (zwykłym korzystaniem ze środowiska jest takie korzystanie wykraczające poza ramy korzystania powszechnego, co do którego ustawa nie wprowadza obowiązku uzyskania pozwolenia, oraz, zwykłe korzystanie z wody w rozumieniu przepisów ustawy - Prawo wodne) - wstępnych, okresowych i ciągłych wyników pomiarów, o ile pomiary te mają szczególne znaczenie ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kontroli wielkości emisji albo jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych,
- w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska przez osoby fizyczne - zgłoszeń dotyczących instalacji z której emisja nie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji lub energii do środowiska,
- zgłoszenia przez wykonawcę prac geologicznych zamiaru przystąpienia do wykonywania robót geologicznych w granicach gminy,
- informacji o dostrzeżonych objawach chorób zwierząt żyjących wolno.

Wójt gminy zobowiązany jest do prowadzenia **publicznie dostępnych wykazów**, zawierających dane o środowisku i jego ochronie, a także do ich elektronicznego upowszechniania za pośrednictwem Biuletynu Informacji Publicznej²¹:

²⁰ W brzmieniu ustalonym w art. 8 nowej Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 03 października 2008 (szczegółowe regulacje problematyki w art. 8 - 20 ustawy - oczekuje na podpis Prezydenta RP i publikację)

²¹ Art. nr 21 - 24 Ustawy z dnia 3 października 2008 jw.

Wójt gminy obowiązany jest do prowadzenia **zbiorów przekazanych kopii:**

- wydanych przez wojewodę albo starostę: pozwoleń na wytwarzanie odpadów, decyzji zatwierdzających programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi lub informacji o wytwarzanych odpadach i sposobach gospodarowania wytwarzanymi odpadami, jak też decyzji o cofnięciu ww. pozwoleń,
- kopii wydanych przez wojewodę albo starostę zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- kopii zezwoleń Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami oraz decyzji o cofnięciu tych zezwoleń (o ile właściwość ze względu na miejsce odzysku).

Wójt gminy zobowiązany jest do:

- sporządzenia rocznego sprawozdania zawierającego informacje o:
 - a) rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych zebranych przez gminę lub podmiot działający w jej imieniu, w tym wydatkach poniesionych przez gminę;
 - b) rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych przekazanych przez gminę lub podmiot działający w jej imieniu do odzysku i recyklingu, w tym wydatkach poniesionych przez gminę
- przechowywania przez 5 lat dokumentów potwierdzających przekazanie odpadów opakowaniowych do odzysku i recyklingu. Sprawozdanie przekazuje się, w terminie do dnia 15 lutego roku kalendarzowego następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie, marszałkowi województwa i wojewódzkiemu funduszowi, właściwemu ze względu na siedzibę gminy,
- regularnego informowania mieszkańców o jakości wody, przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- okresowego przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
- informowania Ministra Środowiska o wydaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej cel publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu.

2. Cele ekologiczne Programu i zadania służące ich realizacji

Program ochrony środowiska określa, cele ekologiczne oraz priorytety ekologiczne²² podporządkowane priorytetom ekologicznym określonym w polityce państwa. Nawiązują również do celów perspektywicznych określonych w Programie ochrony środowiska województwa pomorskiego²³. Pod względem okresu planowanej realizacji wyróżnia **cele średnio-okresowe** - do zrealizowania przed rokiem 2014 oraz **cele priorytetowe** i niezbędne dla ich realizacji **działania**, planowane do zakończenia w 2010 roku.

- Środowisko a zdrowie – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Program nie ustala hierarchii celów w poszczególnych okresach czasowych, ani też harmonogramu realizacji zadań. Z uwagi na ograniczone możliwości finansowania znacznej większości z nich, byłoby to założenie teoretyczne i niekoniecznie realne. Wielorakość potrzeb, zarówno wynikających z konieczności dostosowania standardów ochrony środowiska do poziomów przyjętych w Unii Europejskiej, jak też niezbędnych dla poprawy warunków życia i nadrobienia wieloletnich zapóźnień w tej sferze, nakazuje jednocześnie dążenie do ich zaspokojenia. O ich faktycznej kolejności - w ramach założonych przedziałów czasowych - zadecydują możliwości finansowania, oraz współfinansowania ze środków zewnętrznych, związane w istotny sposób ze sprawności prowadzonych niezależnie od samorządu procedur, a także pozyskiwanych w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego – pochodnej dynamiki rozwoju gospodarczego w kraju i regionie.

Misja ekologiczna gminy Ustka:

Promocja gminy Ustka

***Poprzez wzorową realizację zasad rozwoju zrównoważonego,
dla osiągnięcia wysokich standardów czystości środowiska,***

2.1. Cele ekologiczne Programu ochrony środowiska gminy Ustka do 2014 roku

2.1.1. Cele priorytetowe

1. Poprawa jakości wód powierzchniowych na terenie gminy i ochrona zasobów wód podziemnych przed zanieczyszczeniem

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) budowa i/lub rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Zaleskie, Starkowo, Machowino etap II, Pęplino, Moźdzanowo, Przewłoka, Gołęcino oraz współudział w rozbudowie miejskiej oczyszczalni ścieków w aglomeracji Ustka w celu osiągnięcia dla 85% RLM efektu redukcji ładunku zanieczyszczeń biodegradowalnych do 2008 r.;
- b) budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dębina oraz modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w aglomeracji Rowy;
- c) budowa do 2010 - 2014 roku instalacji do bezpiecznego przechowywania nawozów naturalnych (płyt obornikowych i szczelnych zbiorników na gnojówkę i gnojowicę) we wszystkich gospodarstwach rolnych,
- d) kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych,

²² art. 14.1. ustawy z dnia 27.04.2001 Prawo ochrony środowiska, Dz. U. z 2008, Nr 25 poz 150 z późn. zm.

²³ Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 207-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014, Pomorskie Studia Regionalne, UMWP, Gdańsk 2007

- e) wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych i przyzagrodowych w zabudowie rozproszonej;

2. Zapewnienie wystarczającej ilości wody odpowiedniej jakości dla potrzeb społeczeństwa i przemysłu spożywczego

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) połączenie wodociągu grupowego Rowy – Dębina z wodociągowym grupowym Bałamątek – Objazda,
- b) wykonanie studni głębinowych w miejscowościach: Zaleskie, Przewłoka, Grabno, Zimowiska, Duninowo, Machowino i Machowinko,
- c) modernizacja ujęcia wody w m. Zimowiska,
- d) budowa sieci wodociągowej na osiedlu Przewłoka IV,
- e) budowa sieci wodociągowej z Przewłoki do wsi Zapadłe,
- f) racjonalne korzystanie z wód podziemnych, zapewniające zachowanie równowagi pomiędzy poborem wód i zasilaniem poziomów wodonośnych.

3. Ochrona ludności i jej mienia przed powodzią i innymi zjawiskami ekstremalnymi

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) upowszechnianie wiedzy o ryzyku powodziowym i zagrożeniach osuwiskowych na terenie gminy Ustka,
- b) modernizacja i właściwe utrzymanie niezbędnych urządzeń przeciwpowodziowych,
- c) nadzór nad poprawą stanu technicznego koryt rzek z zachowaniem charakterystycznych dla nich biocenoz i warunków tarliskowych,
- d) egzekwowanie ograniczeń lokalizacji zabudowy na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i osuwisk,
- e) współpraca z regionalnymi Zarządami Gospodarki Wodnej przy opracowaniu map zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz zasad gospodarowania na terenach zagrożonych powodzią,
- f) współpraca z Urzędem Morskim w Słupsku przy odbudowie plaż nadmorskich,
- g) modernizacja i naprawa przejść na plażę wraz z ciągami spacerowymi w m. Rowy,

4. Uwzględnianie zasad i procedur ochrony środowiska i ochrony przyrody w strategii rozwoju gminy i dokumentach gospodarki przestrzennej

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) uwzględnienie zasad ochrony środowiska i ochrony przyrody w sporządzanej Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Ustka na lata 2008-2015,
- b) zwrócenie szczególnej uwagi na problematykę ochrony środowiska w planach zagospodarowania przestrzennego, w tym wykorzystywanie opracowań ekofizjograficznych i prognoz oddziaływania na środowisko,
- c) dokonywanie okresowej analizy i oceny realizacji Programu, wprowadzanie niezbędnych korekt;
- d) stałe i odpowiedzialne prowadzenie w Urzędzie Gminy monitoringu środowiska w zakresie jakości powietrza i wód oraz poziomów hałasu, przy wykorzystaniu danych statystycznych, informacji z przedsiębiorstw oraz własnych pomiarów uzupełniających braki;
- e) uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, obszarów zagrożonych procesami osuwiskowymi brzegów morskich, przebiegu korytarzy ekologicznych;

2.1.2. Cele średniookresowe

5. Upowszechnianie wiedzy o środowisku, jego funkcjonowaniu, lokalnych zasobach i walorach oraz wykształcenie wśród mieszkańców odpowiedzialności za jakość i estetykę środowiska
--

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie (w tym stała aktualizacja strony internetowej),
- b) organizowanie i wspomaganie akcji lokalnych służących ochronie środowiska i przyrody,
- c) uczestnictwo w ogólnokrajowych, wojewódzkich i lokalnych imprezach, konferencjach, warsztatach ekologicznych itp,
- d) rozwój szkolnej edukacji w zakresie ochrony środowiska (w tym szkolenie nauczycieli),
- e) szkolenie pracowników instytucji publicznych, radnych, sołtysów oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o ochronie środowiska oraz dostępie społeczeństwa do informacji o środowisku,
- f) upowszechnianie uczestnictwa społecznego w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska,
- g) wspomaganie projektowania i urzędnika ścieżek edukacyjnych.

6. Zachowanie różnorodności biologicznej gminy na poziomie gatunkowym i ekosystemowym oraz ochrona i zrównoważone jej wykorzystywanie
--

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) współdziałanie z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody i Nadleśnictwem Ustka przy opracowaniu inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy,
- b) ochrona i pielęgnacja ustanowionych gminnych pomników przyrody, użytków ekologicznych i innych ustanowionych form ochrony przyrody,
- c) ustanawianie nowych form i obiektów ochrony przyrody, obejmujących cenne elementy i zbiorowiska przyrodnicze (np. użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody),
- d) egzekwowanie wymogów ochrony Słowińskiego Parku Narodowego, obszarów Natura 2000, rezerwatów przyrody, obszarów chronionego krajobrazu oraz pozostałych form ochrony przyrody i korytarzy ekologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i działalności inwestycyjnej,
- e) ochrona cennych przyrodniczo i krajobrazowo zadrzewień przydrożnych oraz śródpolnych,
- f) promowanie rozwoju turystyki zrównoważonej dostosowanej do wartości i wrażliwości zasobów przyrodniczych oraz chłonności środowiska.

7. Upowszechnienie dobrych praktyk rolniczych oraz leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) przeciwdziałanie niewłaściwemu użytkowaniu i chaotycznej urbanizacji terenów rolnych, (w tym łąkowych), leśnych i wodno-błotnych, powodujących ich degradację,
- b) rekultywacja gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracająca im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą,
- c) zwiększanie retencji wodnej przez renaturyzację zdegradowanych niewłaściwymi melioracjami terenów wodno-błotnych (zadanie Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych oraz Lasów Państwowych),

- d) szkolenie rolników w zakresie przyjaznych dla środowiska i efektywnych metod produkcji rolnej,
- e) promocja rolnictwa ekologicznego,
- f) dostosowywanie składu gatunkowego drzewostanów leśnych do siedliska i zwiększanie różnorodności gatunkowej biocenoz leśnych (zadanie Lasów Państwowych i Urzędu Morskiego w Słupsku),
- g) wdrażanie standardów i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych zgodnych z zasadami dobrej praktyki gospodarki leśnej (zadanie Lasów Państwowych i Urzędu Morskiego w Słupsku).

8. Powstrzymanie dewastacji historycznej zieleni urządzonej i degradacji krajobrazu wiejskiego na obszarach zabudowanych

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) wspomaganie rewitalizacji zasobów historycznej zieleni urządzonej (parki, cmentarze),
- b) poprawa estetyki obiektów i urządzeń publicznych (elewacje budynków, place zabaw, skwery, chodniki, urządzenia rekreacyjne, ogrodzenia itp.),
- c) pielęgnacja terenów zieleni publicznej, w tym nasadzenia drzew i krzewów,
- d) organizowanie gminnych konkursów na piękną zagrodę wiejską, ogród, wieś i uczestnictwo w konkursach ponadgminnych,
- e) opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami.

9. Wykorzystanie zasobów i walorów środowiska dla tworzenia „zielonych” miejsc pracy

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) współdziałanie z Samorządem Miasta Ustka w celu nadania statusu uzdrowiska Gminie Miasto Ustka i Gminie Ustka, w tym uzyskanie świadectw o właściwościach leczniczych klimatu oraz o właściwościach leczniczych złoża torfów (borowiny) „Ustka”,
- b) opracowanie operatu uzdrowskiego (wspólnie z Samorządem Miasta Ustka),
- c) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego strefy ochrony uzdrowskiej,
- d) wspieranie rozwoju urządzeń publicznej infrastruktury uzdrowskiej,
- e) promocja i wspieranie rozwoju sieci gospodarstw agroturystycznych, pensjonatów, hoteli oraz zakładów z usługą uzdrowską.

10. Zapobieganie powstawaniu odpadów, rozwój systemów selektywnego zbierania oraz ograniczanie ilości odpadów kierowanych do unieszkodliwiania przez składowanie przez zwiększenie poziomów odzysku wytworzonych odpadów.

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a). kontrola zawierania przez właścicieli nieruchomości umów na odbiór odpadów komunalnych z firmami prowadzącymi działalność w tym zakresie;
- b). wzmocnienie kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców, głównie w zakresie przekazywania odpadów do unieszkodliwiania;
- c). rozbudowa „kontenerowego” systemu selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych i poużytkowych,

- d). promowanie selektywnego zbierania odpadów przez mieszkańców oraz kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców gminy,
- e). wspieranie rozwoju kompostowni przydomowych,
- f). wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów ulegających biodegradacji w systemie workowym „u źródła” w zabudowie wielorodzinnej obiektach użyteczności publicznej i usługach;
- g). wyznaczenie miejsc i punktów zmiennego (mobilnego) selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych, wielkogabarytowych i zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- h). stały monitoring miejsc porzucania odpadów i ich porządkowanie,
- i). stworzenie komputerowej gminnej bazy danych w zakresie gospodarki odpadami,

11. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) zmiana struktury zużycia paliw poprzez wzrost udziału biomasy jako źródła zaopatrzenia w ciepło,
- b) stworzenie systemu zachęt do budowy i modernizacji kotłowni wykorzystujących paliwa niskoemisyjne,
- c) modernizacja urządzeń kotłowni w budynkach komunalnych w połączeniu ze zmianą nośników energii z kopalnych paliw stałych na paliwa przyjazne środowisku,
- d) prowadzenie stałej kampanii na rzecz przeciwdziałania spalaniu odpadów w indywidualnych źródłach ciepła oraz na rzecz przeciwdziałania wypalaniu traw,
- e) kontynuowanie prac związanych z termomodernizacją budynków użyteczności publicznej,
- f) budowa ścieżki rowerowej Ustka – Słupsk (wspólnie z Samorządami Miasta Ustka, Gminy Słupsk i Miasta Słupsk)
- g) opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

12. Wzrost wykorzystania zasobów energii odnawialnej i racjonalizacja zużycia energii

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) wykorzystanie lokalnych zasobów odnawialnych źródeł energii (biomasa, wiatr, słońce) z uwzględnieniem uwarunkowań społecznych, przyrodniczych i krajobrazowych,
- b) wspieranie lokalizacji i budowy elektrowni wiatrowych Duninowo - Pęplino, Możdżanowo -Starkowo i Zaleskie, z uwzględnieniem minimalizacji negatywnych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska, w tym korytarze wędrówkowe ptaków i krajobraz kulturowy,
- c) wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

13. Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin i minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) ochrona obszaru udokumentowanych zasobów torfów leczniczych „Ustka” i innych złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym ich przyszłe wykorzystanie,
- b) opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Borowiny” dla złóż torfów leczniczych (wspólnie z Samorządem Miasta Ustka),
- c) rekultywacja terenów poeksploatacyjnych żwirowni w m. Objazda.

14. Zmniejszenie skali narażenia mieszkańców ośrodków osadniczych na hałas komunikacyjny

Działania służące realizacji celu w latach 2007- 2010:

- a) wprowadzanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ograniczeń dla lokalizacji funkcji mieszkaniowych i rekreacyjnych w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu oraz w sąsiedztwie zakładów produkcyjnych,
- b) nasadzenia zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu (zarządcy dróg)
- c) stosowanie rozwiązań technicznych zapewniających właściwe warunki akustyczne w budynkach.

Rozdział 7

Projekt systemu zarządzania programem

1. Instrumenty zarządzania środowiskiem

Program ochrony środowiska pełni szczególną rolę w procesie realizacji zrównoważonego rozwoju. Z punktu widzenia władz samorządowych, stanowi narzędzie koordynacji działań podejmowanych w sferze ochrony środowiska przez służby administracji publicznej oraz instytucje i przedsiębiorstwa. Skuteczności realizacji celów i przedsięwzięć zaproponowanych w Programie służy bogate instrumentarium, wynikające z przepisów prawa, rachunku efektywności ekonomicznej, polityki społecznej i struktury zarządzania środowiskiem.

1.1. Do instrumentów prawnych należą przede wszystkim decyzje administracyjne.

- ✓ Pozwalające na korzystanie z zasobów środowiska i wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane, wynikające ze wprowadzenia do polskiego systemu prawnego wymogów Dyrektywy IPPC,
- ✓ Wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych,
- ✓ Zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- ✓ O warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz o pozwoleniu na budowę, podejmowane w oparciu o zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także prowadzone postępowania, w sprawie oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć
- ✓ Pozwolenia wodnoprawne,
- ✓ O wyłączeniu gruntów z użytkowania rolnego i leśnego,
- ✓ O podziałach i scaleniach gruntów,
- ✓ Zezwalające na wycinkę drzew i krzewów,
- ✓ Zobowiązujące do prowadzenia badań monitoringowych stanu środowiska,
- ✓ O konieczności przeprowadzenia przeglądu ekologicznego.

A także wszystkie inne, wynikające z przepisów szczególnych.

1.2. Do instrumentów związanych z rachunkiem efektywności ekonomicznej należą m.in.:

1.2.1. Instrumenty prawno – finansowe, jak:

- o opłaty naliczane za korzystanie ze środowiska,
- o preferencyjne ustalanie i różnicowanie stawek podatkowych, opłat i innych danin publicznych,
- o administracyjne kary pieniężne,
- o skutki finansowe wynikające z odpowiedzialności karnej i cywilnej,

1.2.2. Instrumenty ekonomiczne, jak:

- o kredyty - w tym umarzalne - i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- o dotacje z europejskich funduszy strukturalnych i funduszu spójności, a także budżetów krajów nie uczestniczących we wspólnocie (mechanizm norweski, szwajcarski)
- o pomoc publiczna w postaci zwolnień i ulg podatkowych, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń należności budżetu państwa i samorządu oraz udzielanie gwarancji finansowych dla projektowanych przedsięwzięć,

- o rozszerzenie listy wyrobów objętych opłatami produktowymi i opłatami depozytowymi oraz ustalenie szczegółowych zasad dysponowania wpływami z tych opłat,
- o ubezpieczenia ekologiczne od odpowiedzialności cywilnej za szkody, spowodowane poważnymi awariami przemysłowymi i transportowymi,
- o tworzenie rynku uprawnień do emisji zanieczyszczeń (zbywalne pozwolenia),

1.3. Do instrumentów społecznych należą:

- ✓ Obowiązek upowszechniania w społeczeństwie informacji o środowisku i zasięgania jego opinii podczas procedur prowadzonych w sprawach ochrony środowiska,
- ✓ Wykraczające poza zakres obowiązkowy przekazywanie informacji w mediach, w formie spotkań, dyskusji publicznych i akcji związanych z konkretnymi problemami ochrony środowiska,
- ✓ Systemowa edukacja ekologiczna społeczeństwa, prowadzona we wszystkich grupach wiekowych,
- ✓ Stymulacja i wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, kompetentnie i rzetelnie działających w sferze ochrony środowiska,
- ✓ Współpraca i wzajemna wymiana informacji pomiędzy administracją publiczną, placówkami naukowo – badawczymi, instytucjami finansowymi, podmiotami korzystającymi ze środowiska i sektorem pozarządowym, w celu wymiany doświadczeń i popularyzacji efektywnych i przyjaznych środowisku technik, procesów i działań.

1.4. Instrumenty związane ze strukturą zarządzania środowiskiem, to:

- ✓ Strategiczne i operacyjne dokumenty o zasięgu regionalnym i lokalnym, interdyscyplinarne i sektorowe, wytyczające cele i określające zadania do realizacji (Strategie Rozwoju, Studia uwarunkowań i kierunków oraz plany zagospodarowania przestrzennego, Programy ochrony środowiska i poszczególnych jego elementów, Plany operacyjne, koncepcje i studia wykonalności, programy dostosowawcze, oceny oddziaływania itp.),
- ✓ Ramowa i metodyczna współpraca pomiędzy instytucjami administracji publicznej, w zakresie wykonywania zadań w zakresie ochrony środowiska i ich skutecznego egzekwowania,
- ✓ Spójny system monitoringu środowiska, pozwalający na okresową weryfikację stopnia osiągnięcia wymaganych i założonych w programach wskaźników,
- ✓ Zintegrowana baza danych o środowisku i jego stanie w poszczególnych urzędach administracji publicznej, zbudowana w technice komputerowej, w sposób umożliwiający jej stałą aktualizację i szybkie udostępnianie, np. za pośrednictwem Internetu i Intranetu.
- ✓ Wykorzystanie instytucji, przedsiębiorstw naukowo badawczych i ekspertów, dla opracowywania procedur i modeli usprawniających prowadzone i zamierzone działania oraz podnoszących ich skuteczność,
- ✓ Sprawny system uzgadniania i rekomendowania przedsięwzięć istotnych dla ochrony środowiska, ułatwiający montaż finansowy środków publicznych i komercyjnych na ich realizację.

2. Zasady zarządzania programem

Konsekwentne egzekwowanie wykonania przedsięwzięć wskazanych w Programie, okresowa jego weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska, jest niezbędnym warunkiem sukcesywnego osiągnięcia wyznaczonych celów. Odpowiedzialni za to są uczestnicy wdrażania programu, w tym:

- ✓ Władze samorządowe organizujące i zarządzające Programem,
- ✓ Przedsiębiorstwa i komórki Urzędu Gminy, realizujące zadania Programu,
- ✓ Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu,
- ✓ Społeczność gminy - jako główny beneficjent odczuwający skutki realizacji Programu.

Głównym wykonawcą programu jest Wójt Gminy. Współdziała on z administracją rządową, a w szczególności z Wojewodą i podległymi mu służbami zespolonymi, innymi organami administracji publicznej oraz samorządem powiatowym i sąsiednimi gminami.

Włączenie do procesu realizacji Programu szerokiego grona partnerów instytucjonalnych i społecznych zapewni jego akceptację i przyjmowanie współodpowiedzialności za osiągnięcie

celów. Stąd ważnym elementem jest uspołecznienie procesu planowania i podejmowania decyzji, przejrzystość procedur włączających szerokie grono partnerów – również, w proces oceny skuteczności realizacji.

Istotny jest również rozwój partnerstwa ze wszystkimi lokalnymi, krajowymi i międzynarodowymi podmiotami, działającymi w regionie, w celu skupienia zasobów technicznych i zwielokrotnienia efektów finansowych.

W ramach monitoringu wdrażania Programu regularnie oceniane i analizowane będą: wykonanie przedsięwzięć, stopień realizacji przyjętych celów, rozbieżność pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem oraz przyczyny tych rozbieżności.

Główny wykonawca Programu – Wójt Gminy - winien co dwa lata oceniać realizację przedsięwzięć, przedstawiając na tę okoliczność Radzie Gminy stosowny raport. Cele i kierunki działań w perspektywie do 2014 roku i po 2014 roku powinny być weryfikowane nie częściej, niż co 4 lata.

3. Finansowanie zadań ochrony środowiska w latach 2004 - 2007

3.1. Wydatki poniesione na realizację Programu

W latach 2004-2007 Gmina Ustka na realizację zadań związanych z ochroną środowiska przeznaczyła środki w wysokości ponad **5,1 mln zł**, W stosunku do lat ubiegłych (2000 - 2003), kiedy to na te cele wydatkowano 21,4 mln zł, nastąpił bardzo znaczący spadek. Wynika to przede wszystkim z konieczności spłacania kredytów zaciągniętych w latach ubiegłych, co spowodowało obniżenie nakładów inwestycyjnych w ogóle, nie tylko na ochronę środowiska. Nie uzyskano jednak informacji o wysokości kwot spłaty. Trend taki obserwowany jest w większości gmin powiatu, w tym we wszystkich, które w latach 2000-2003 poczyniły znaczne inwestycje w ochronę środowiska. Wyraźny jest jednak wzrost wydatków na ochronę środowiska w roku 2007 - pozwala to mieć nadzieję, że przejściowy kryzys został przełamany.

Wobec powyższego, wydatki na przedsięwzięcia w sferze ochrony środowiska stanowiły niewielką część wydatków budżetowych gminy, które zostały zdominowane przez tzw. wydatki sztywne (płace, oświata, opieka społeczna). W tabeli przedstawiono, jak w kolejnych latach kształtowały się relacje wysokości wydatków poniesionych na ochronę środowiska do całości wydatków budżetu, a także do kwot wydatków inwestycyjnych. I tu również zaznacza się korzystna tendencja obserwowana w roku 2007

Tabela 9. Nakłady na ochronę środowiska w gminie Ustka w latach 2004 - 2007

LP	Rok	wydatki ogółem (zł)	wydatki inwestycyjne	wydatki na ochronę środowiska	udział w wydatkach ogółem % 5/3	% stosunek do wydatków inwestycyjnych 5/4
1	2	3	4	5	6	7
1.	2004	17 723 586	3 591 460	1 720 870	9,71	47,91
2.	2005	20 483 486	3 645 208	1 952 643	9,53	53,56
3.	2006	24 497 005	6 977 065	1 432 587	5,84	20,53
4.		62 704 077	14 213 733	5 106 100	8,14	35,92
5.	2007	26 663 347	7 401 602	2 869 664	10,76	38,77

Dane w tabeli z materiałów za Rocznikami Statystycznymi Województwa (wydatki ogółem) oraz informacjami Urzędu Gminy Ustka (wydatki inwestycyjne, wydatki na ochronę środowiska)

Prognoza możliwych do wykonania wydatków na realizację POŚ sporządzona w ramach POŚ 2003-2006 zakładała wydatkowanie na realizację programu kwoty rzędu 13,2 mln zł w latach 2004-2006. Prognoza była pochodną udziału wydatków środowiskowych w budżecie w latach 2000-2003. Udział ten w kolejnych latach znacząco spadł, również z tego powodu, że nie wliczano spłaty rat kredytów.

Porównanie prognozowanych i wykonanych przez gminę wydatków wskazuje na skalę trudności finansowych, na jakie napotkała gmina w realizacji Programu. Konsekwencją niedostatecznego stopnia wykonania będzie niestety, opóźnienie w realizacji celów środowiskowych i przesunięcie części z nich na kolejne lata.

3.2. Planowane nakłady na realizację programu w latach 2007 - 2010

Tabela. 11. Wydatki planowane na budowę kanalizacji sanitarnej i modernizację oczyszczalni ścieków w latach 2007-2010

Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne nakłady 2008-2010 r.	Planowane wydatki (zł)				Źródła finansowania
		2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Dębina		-	480 000	-	-	dochody własne
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Zaleskie - II etap	2 202 542	-	1 110 000	1 102 542	-	dochody wł., kredyty, pożyczki
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Starkowo	2 213 533	-	980 000	1 233 533	-	dochody własne
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Machowino - I etap	3 231 941	-	1 150 000	2 081 941	-	dochody własne
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Peplino i m. Moździanowo	1 800 000	-	-	100 000	1.700 000	bd
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Przewłoka IV – II etap	1 000 000	-	-	1 000 000	-	bd
Budowa kanalizacji sanitarnej na osiedlu Przewłoka IV „Beta Styl”	783 265	-	300 000	483 265	-	dochody własne
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Gołęcino	500 000	-	-	500 000	-	bd
Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Rowach	2 350 000	-	500 000	1 850 000	-	dochody własne, kredyty, pożyczki
Zakup urządzeń do przepompowni w Rowach	130 000	-	130 000	-	-	dochody własne
Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Ustce wraz z kolektorem przetrutowym	726 315	425 878	300 437	-	-	
Razem	14 937 596	425 878	4 950 437	8 351 281	1 700 000	

Tabela 12. Wydatki inwestycyjne planowane na budowę wodociągów w latach 2007-2010

Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne nakłady 2008-2010 r.	Planowane wydatki w zł				Źródła finansowania
		2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	
Wykonanie studni głębinowej Grabno, Zimowiska	150 000	-	-	150 000	-	dochody własne
Wykonanie studni głębinowej w Zaleskich	150 000	-	-	150 000	-	dochody własne
Wykonanie studni głębinowej w Przewłocze	150 000	-	-	150 000	-	dochody własne
Wykonanie studni głębinowej w Duninowie	200 000	-	-	200 000	-	dochody własne
Połączenie wodociągu grupowego Rowy – Dębina z wodociągiem grupowym Balamutek - Objazda	2 200 000	-	-	2 080 000	-	dochody własne, kredyty, pożyczki
Budowa sieci wodociągowej w m. Przewłoka IV	1 696 100	996 100	-	200 000	500 000	dochody własne
Modernizacja ujęcia wody w m. Zimowiska	60 000	-	60 000	-	-	dochody własne
Budowa sieci wodociągowej z Przywłoki do wsi Zapadłe	25 437	-	25 437	-	-	dochody własne
Razem	4 631 537	996 100	85 437	2 930 000	500 000	

Źródło: Limity wieloletniego planu inwestycyjnego na lata 2008-2010 oraz wydatki inwestycyjne gminy Ustka w 2008 r.

Tabela 13. Wydatki inwestycyjne planowane w latach 2007-2010 na realizację celu: zabezpieczenie przed skutkami katastrof naturalnych

Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne nakłady 2008-2010 r.	Planowane wydatki w zł				Źródła finansowania
		2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	
Zakup samochodu strażackiego i pompy szlamowej	-	-	199 808	-	-	dochody własne
Modernizacja zejść na plażę z ciągami spacerowymi w Rowach	1 500 000	-	-	500 000	1 000 000	dochody własne
Razem	1 500 000	-	199 808	500 000	1 000 000	

Źródło: Limity wieloletniego planu inwestycyjnego na lata 2008-2010 oraz wydatki inwestycyjne gminy Ustka w 2008 r.

4. Wskaźniki zaawansowania realizacji celów i zadań Programu

Zaawansowanie realizacji Programu, a więc postępy zrównoważonego rozwoju w gminie można określić na podstawie wskaźników. W poszczególnych sferach działalności przyjmuje się określony poziom wyjścia. Są to na ogół ogólnodostępne dane statystyczne, a także wyliczenia dokonane na podstawie gminnej bazy danych. Zaproponowane poniżej wskaźniki efektywności programu nie są wyczerpujące i powinny być sukcesywnie uzupełniane, przede wszystkim w miarę rozbudowy baz danych. Na ogół wskaźniki osiągania poszczególnych celów wymagane są w aplikacjach, składanych o środki z funduszy. Wskaźniki mogą odnosić się zarówno do celów ekologicznych, jak też oceniać wpływ ich osiągania na rozwój.

System oceny realizacji Programu powinien być oparty na wskaźnikach charakteryzujących: presję stan i reakcję, pozwalających całościowo opisać zagadnienia polityki ochrony środowiska i zarazem dających możliwość porównań międzygminnych. System tworzyć będą:

- **wskaźniki presji na środowisko**, wskazujące główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych, odnoszące się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów (np. emisja zanieczyszczeń do środowiska, ilość odpadów gromadzonych na składowiskach, tempo eksploatacji zasobów środowiska),
- **wskaźniki stanu środowiska**, odnoszące się do jakości środowiska i jego zasobów, pozwalające na ocenę zachodzących zmian (np. lesistość, udział gruntów rolnych..),
- **wskaźniki reakcji (działań ochronnych)**, pokazujące działania podejmowane w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropopresji na środowisko (np. procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy, wydatki na ochronę środowiska).

Tabela 14. Wskaźniki realizacji celów Programu ochrony środowiska gminy Ustka

Lp.	WSKAŹNIKI	Jednostki miary	2002 r.	2006 r.
Wskaźniki presji				
1	Zużycie wody ogółem: - w tym na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej	dam ³	741,6* 681,6*	892,8 683,8
2	Zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam ³	24	209
3	Udział terenów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni gminy,	ha %	753 3,5	943 4,3
4	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia - w tym ścieki nie oczyszczane	dam ³	716,4 10,4	546,3 0,0
5	Masa wytworzonych odpadów komunalnych	Mg/rok	826,20	1 488,13
6	Ilość odpadów komunalnych przekazanych do składowania	Mg/rok	564,0 (68,26%)	1056,5 (71%)
Wskaźniki stanu środowiska				
7	Ładunek BZT5 w oczyszczonych ściekach komunalnych	kg/rok	907*	1042
8	Udział gruntów ornych w powierzchni gminy	%	37,72	38,79
9	Udział trwałych użytków zielonych w pow. gminy	%	16,11	16,08
10	Udział gruntów leśnych i zadrzewionych oraz zakrzewionych w powierzchni gminy,	%	31,44	31,53
11	Powierzchnia zieleni urządzonej na 1 mieszkańca	m ² /M	b.d.	7,38

Wskaźniki reakcji (działań ochronnych)				
12	Udział powierzchni prawnie chronionej, o szczególnych walorach przyrodniczych w powierzchni gminy	%	28,73	29,3
13	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	%	46,62	57,28
14	Ilość zebranego z gospodarstw domowych zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	kg/ mieszkańca	0	0
15	Długość rozdzielczej sieci wodociągowej	km	121,0	135,0
16	% budynków mieszkalnych objętych zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych.	%	90	95
17	Ilość zebranych selektywnie odpadów opakowaniowych i ze szkła	Mg/rok	20,52	133,18
18	Ilość zebranych selektywnie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych	Mg/rok	0	0
19	% odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych przekazanych do odzysku i recyklingu	%	6,0	30,66
20	Zainstalowana moc elektryczna ze źródeł odnawialnych	MW	b.d	b.d.
21	Nakłady inwestycyjne na gospodarkę wodną	tys. PLN / rok	132,0	706,9
22	Nakłady inwestycyjne na gosp. ściekową i ochronę wód	tys. PLN / rok	6 276,0	364,9
23	Nakłady inwestycyjne na gospodarkę odpadami, ochronę gleb oraz wód podziemnych	tys. PLN /rok	184,0	0

* z uwagi na niewiarygodne dane GUS z roku 2002, jako poziom odniesienia przyjęto rok 2003

W tabeli zestawiono, ujęte częściowo w pierwszej edycji Programu ochrony środowiska na lata 2003-06, wartości wyjściowe wskaźników z 2002 roku oraz ich wielkość w 2006 roku, stanowiącą poziom odniesienia dla oceny realizacji Programu na lata 2007-2010.

Do określenia zmian założonych wskaźników wykorzystywane są przede wszystkim informacje Głównego Urzędu Statystycznego oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Dane dotyczące gospodarki odpadami podano według stanu za rok 2006 na podstawie Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Ustka na lata 2007-2010.

W kilku przypadkach szczególnie dane GUS budzą poważne wątpliwości: np. w latach 2002 - 2006 blisko 3-krotnie wzrosło zużycie wody, podczas gdy w tym samym czasie ilość ścieków do oczyszczenia.... zmalała o 1/3. W latach 2002 - 2006 (a dokładnie 2002-2003 10-krotnie zmalał ładunek BZT5 w oczyszczonych ściekach komunalnych. Informacje te są tak niewiarygodne, że podejmowane były próby potwierdzenia ich u źródła, tzn. w Wojewódzkim Zakładzie Usług Wodnych, który administruje siecią wodociągową gminy oraz oczyszczalnią ścieków w Rowach. Niestety, przedsiębiorstwo nie było w stanie wyjaśnić przywołanych anomalii. Sytuacja ta potwierdza niedoskonałość statystyki publicznej oraz wyraźnie wskazuje na potrzebę monitorowania wskaźników w Urzędzie Gminy. Tylko to może zagwarantować ich wiarygodność i prawidłowość, a co za tym idzie - przyjęcie właściwych podstaw do planowania zadań ochrony środowiska.

5. Jednostki uczestniczące w realizacji programu

- Rada Gminy i Wójt Gminy Ustka
- Rada, Zarząd i Starosta Powiatu Słupskiego
- Zarząd Województwa Pomorskiego,
- Wojewoda Pomorski, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- Wojewódzki Konserwator Zabytków Delegatura w Słupsku
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Delegatura w Słupsku
- Urząd Morski w Słupsku
- Dyrekcja Parku Krajobrazowego Dolina Słupi w Słupsku
- Dyrekcja Słowińskiego Parku Narodowego w Smołdzinie
- PGL Lasy Państwowe Nadleśnictwo Ustka
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku, w Szczecinie
- Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego w Gdańsku - Terenowy Oddział w Słupsku,
- Zakład Urządzeń Wodnych w Słupsku

- Powiatowy Inspektor Sanitarny w Słupsku
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Ustce
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Słupsku
- Uzdrowisko Ustka w Ustce
- Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Słupsku
- Państwowa Straż Rybacka w Słupsku
- PTTK Słupsk
- Polski Związek Wędkarski, Zarząd Okręgu w Słupsku

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

1. Wprowadzenie;

W pierwszej części Programu przedstawiono podstawy prawne jego opracowania, opisano okoliczności polityczne towarzyszące jego powstania, czynniki, jakie miały wpływ na kształt dokumentu oraz najważniejsze cele, jakie przed nim postawiono.

Program Ochrony Środowiska jest przewidzianym w polskim prawie dokumentem wspomagającym wprowadzenie na obszarze gminy ładu ekologicznego. Celem Programu jest uzgodnienie pakietu spójnych i możliwych do wykonania działań które należy podjąć dla zapewnienia mieszkańcom stałej poprawy warunków życia w środowisku, a także - poprzez oszczędne korzystanie z zasobów przyrodniczych - pozostawienie ich przyszłym pokoleniom. Okres realizacji Programu wynika z przepisów prawa i zamyka się w latach 2007-10, przewidując w perspektywie kontynuację części z nich w latach 2010-2014.

Dla potrzeb programu przygotowana została syntetyczna charakterystyka gminy: położenie, powierzchnia, ludność i jej rozmieszczenie oraz najważniejsze cechy gospodarki.

Punktem wyjścia programu jest inwentaryzacja stanu zasobów i ocena przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy, w tym przyrody nieożywionej i ożywionej oraz obszarów objętych ochroną prawną. Inwentaryzację uzupełnia analiza ograniczeń i szans rozwoju, wynikających ze środowiska przyrodniczego. W programie przedstawiono skróconą ocenę realizacji celów i działań przyjętych na lata 2004-2007 dla poprawy stanu środowiska i ochrony jego zasobów.

W programie wzięto pod uwagę uwarunkowania wynikające z przepisów prawa i polityki ekologicznej państwa, w tym szczególnie wynikających z procesu dostosowawczego do Unii Europejskiej. Program jest spójny z ustaleniami Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Pomorskiego, Strategii rozwoju województwa pomorskiego, Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, Programu Ochrony Środowiska dla powiatu słupskiego oraz Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu słupskiego.

Programowi towarzyszy – jako osobny dokument - plan gospodarki odpadami, w którym zawarta została całość związanych z tą problematyką zagadnień.

2. Środowiskowa charakterystyka gminy Ustka

W tej części opracowania opisano krajobraz gminy, warunki klimatyczne, wody powierzchniowe i podziemne, gleby i użytkowanie gruntów, zasoby surowcowe i ich aktualne wykorzystanie, występujące gatunki zwierząt i roślin oraz obowiązujące formy ochrony przyrody i krajobrazu. Scharakteryzowano krajobraz kulturowy, w tym zabytkowe i współczesne budownictwo oraz formy zieleni urządzonej.

3. Przeobrażenia środowiska przyrodniczego gminy i zagrożenia środowiska

Przedstawiając zmiany w środowisku, jakie są skutkiem wieloletniego gospodarowania człowiekiem na obszarze gminy, obszernie opisano zachodzące niekorzystne procesy i możliwe zagrożenia. Wskazano na już widoczne - przekształcenia rzeźby terenu, jakość powietrza atmosferycznego i natężenie hałasu. Obszernie scharakteryzowano aktualny stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych, a także stan i sposób funkcjonowania gospodarki wodno-ściekowej w gminie. Opisano problemy towarzyszące usuwaniu odpadów i przyjęte rozwiązania. W końcowej części tego rozdziału wskazane zostały nadzwyczajne

zagrożenia środowiska, miejsca ich potencjalnego występowania oraz czynniki wpływające na prawdopodobieństwo zaistnienia.

4. Cele i zadania ustalone w Programie

Tak zatytułowany rozdział Programu Ochrony Środowiska zawiera najważniejsze ustalenia, które mają być realizowane w gminie Ustka przez administrację publiczną, przedsiębiorców, mieszkańców i tworzone przez nich organizacje. Zgodnie z polityką ekologiczną państwa, spośród sformułowanych **celów ekologicznych** Program wyróżnia **cele priorytetowe**, których realizacja zakończy się najpóźniej do 2010 roku oraz **cele średniookresowe** - do zrealizowania przed rokiem 2014. Program formułuje też **Misję Środowiskową Gminy Ustka** - zmierzającą do połączenia aspiracji i powinności wspólnoty samorządowej. Sformułowanym celom przypisano szczegółowe **zadania**, niezbędne dla ich osiągnięcia.

Program nie ustala hierarchii ważności, ani też szczegółowego harmonogramu realizacji zadań, które posłużą osiągnięciu celów. Wielorakość potrzeb, wynikających tak z konieczności dostosowania standardów ochrony środowiska do poziomów przyjętych w Unii Europejskiej, jak też niezbędnych dla poprawy warunków życia i nadrobienia wieloletnich zapóźnień w tej sferze, nakazuje jednocześnie do ich zaspokojenia. O ich faktycznej kolejności - w ramach założonych przedziałów czasowych - zadecydują możliwości finansowania, oraz pozyskania wsparcia ze środków zewnętrznych, w tym w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego.

Proponowana Misja ekologiczna gminy Ustka, to:

Promocja gminy Ustka, poprzez wzorową realizację zasad rozwoju zrównoważonego, dla osiągnięcia wysokich standardów czystości środowiska,

Gdzie połączono zapisaną w projekcie Strategii Rozwoju Gminy promocję gminy i jej walorów z ekologicznym charakterem gospodarowania i dążeniem do osiągnięcia wysokich standardów jakości życia mieszkańców w środowisku.

Sformułowane w POŚ 2004-2007 cele ekologiczne w znacznej części pozostają aktualne na kolejny okres programowania. Ich zapisy zostały jednak w części zaktualizowane dla dostosowania ich formy do aktualnych dokumentów polityki ekologicznej Państwa i regionu.

Wśród 14 Celów Ekologicznych POŚ wyróżniono 4 Cele Priorytetowe, których realizacja powinna zamknąć się w roku 2010:

- 1. Poprawa jakości wód powierzchniowych na terenie gminy i ochrona zasobów wód podziemnych przed zanieczyszczeniem;**
- 2. Zapewnienie wystarczającej ilości wody odpowiedniej jakości dla potrzeb społeczeństwa i przemysłu spożywczego;**
- 3. Ochrona ludności i jej mienia przed powodzią i innymi zjawiskami ekstremalnymi;**
- 4. Uwzględnianie zasad i procedur ochrony środowiska i ochrony przyrody w strategii rozwoju gminy i dokumentach gospodarki przestrzennej**

Oraz 10 Celów średniookresowych, planowanych do realizacji w latach 2007-2014

- 5. Upowszechnianie wiedzy o środowisku, jego funkcjonowaniu, lokalnych zasobach i walorach oraz wykształcenie wśród mieszkańców odpowiedzialności za jakość i estetykę środowiska;**

6. **Zachowanie różnorodności biologicznej gminy na poziomie gatunkowym i ekosystemowym oraz ochrona i zrównoważone jej wykorzystywanie;**
7. **Upowszechnienie dobrych praktyk rolniczych oraz leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego;**
8. **Powstrzymanie dewastacji historycznej zieleni urządzonej i degradacji krajobrazu wiejskiego na obszarach zabudowanych;**
9. **Wykorzystanie zasobów i walorów środowiska dla tworzenia „zielonych” miejsc pracy;**
10. **Zapobieganie powstawaniu odpadów, rozwój systemów selektywnego zbierania oraz ograniczanie ilości odpadów kierowanych do unieszkodliwianych przez składowanie przez zwiększenie poziomów odzysku wytworzonych odpadów;**
11. **Poprawa jakości powietrza atmosferycznego;**
12. **Wzrost wykorzystania zasobów energii odnawialnej i racjonalizacja zużycia energii;**
13. **Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin i minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji;**
14. **Zmniejszenie skali narażenia mieszkańców ośrodków osadniczych na hałas komunikacyjny**

Poszczególnym Celom przypisano Zadania niezbędne dla ich realizacji. Wśród nich znajdują się takie, do których samorząd gminny jest obligowany przez przepisy prawa, a więc zadania własne, a także zadania, które będą realizowane wspólnie z innymi instytucjami i podmiotami gospodarczymi. Samorządowi gminnemu przypadnie najczęściej rola koordynatora wspierającego przedsięwzięcie w skali regionalnej lub krajowej. Trzecia wreszcie grupa, to zadania polegające na inspiracji podmiotów gospodarczych z terenu gminy lub indywidualnych mieszkańców, ich organizacji i grup nieformalnych, do samodzielnych działań, zbieżnych z celami przyjętymi w programie oraz wspomaganie tych działań, przede wszystkim poprzez udostępnianie i upowszechnianie doświadczenia, organizacji i posiadanych kontaktów.

5. *Ogólne zasady zarządzania programem i jego wdrażania*

Ostatnia część Programu zawiera opis narzędzi i procedur zarządzania jego realizacją. Program ochrony środowiska stanowi narzędzie koordynacji działań podejmowanych w sferze ochrony środowiska przez służby administracji publicznej, instytucje i przedsiębiorstwa oraz aktywnych mieszkańców. Skuteczności realizacji celów i przedsięwzięć zaproponowanych w Programie służy bogate instrumentarium, wynikające z przepisów prawa, rachunku efektywności ekonomicznej, polityki społecznej i struktury zarządzania środowiskiem. Do instrumentów prawnych należą przede wszystkim decyzje administracyjne, do instrumentów ekonomiczno – finansowych zaliczają się głównie opłaty i kary, a także skutki finansowe odpowiedzialności cywilnej. Ważne są też instrumenty społeczne, wśród których znajdujemy przede wszystkim obowiązki wynikające z przepisów o upowszechnianiu informacji o środowisku.

Włączenie do procesu realizacji Programu szerokiego grona partnerów instytucjonalnych i społecznych, zapewnia jego akceptację i przyjmowanie współodpowiedzialności za osiągnięcie celów. Stąd ważnym elementem jest uspołecznienie procesu planowania i podejmowania decyzji, przejrzystość procedur włączających szerokie grono partnerów – również, w proces oceny skuteczności realizacji.

Konsekwentne egzekwowanie wykonania przedsięwzięć wskazanych w Programie, okresowa jego weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska, jest niezbędnym warunkiem sukcesywnego osiągnięcia wyznaczonych celów. Odpowiedzialni za to są uczestnicy wdrażania programu. Głównym wykonawcą programu jest Wójt Gminy. Współdziała on w jego realizacji z administracją rządową, a w szczególności z Wojewodą i podległymi mu służbami zespolonymi, innymi organami administracji publicznej, samorządem powiatowym oraz samorządami gminnymi.

Wójt gminy będzie oceniał co dwa lata realizację przedsięwzięć i przygotowywał na tę okoliczność stosowny raport, który zostanie przedstawiony Radzie Gminy. Cele i kierunki działań w perspektywie do 2010 roku i po 2010 roku powinny być weryfikowane nie częściej, niż co 4 lata.

Materiały źródłowe

1. Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, 2008, Ministerstwo Środowiska, Warszawa,
2. Bank Danych Regionalnych, <http://www.stat.gov.pl>,
3. Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zlewni Słupi i Orzechowej, 2002, ARCADIS Ekokonrem Sp. z o.o., Wrocław;
4. Dokumentacja hydrogeologiczna Zbiornika „Dolina kopalna Machowino”, 2002, ARCADIS EKOKONREM Sp. z o.o., Wrocław,
5. Geodezyjne wykazy gruntów dla województwa pomorskiego, powiatu słupskiego, gminy Ustka według stanu na 1.01.2007. Urząd Marszałkowski w Gdańsku.
6. Górski E., 2002, Prognoza dotycząca wpływu elektrowni wiatrowych w parkach nr 1 – “Duninowo-Wodnica”, nr 2 – “Możdżanowo-Starkowo” i nr 3 – “Zaleskie” na awifaunę; Mskr;
7. Gromadzki M., Mokwa T. 2001. Delimitacja wskazanych obszarów w gminie Ustka (wg mapy w skali 1:25000) dla możliwości lokalizacji parków wiatrowych w zakresie awifauny,
8. Informacja miesięczna o stanie bezrobocia na obszarze działania PUP w Słupsku za grudzień 2007 r.
9. Informacja w zakresie właściwości agrochemicznych gleb gminy Ustka i powiatu słupskiego w 2007 r. Okręgowa Stacja Chemiczna - Rolnicza w Koszalinie.
10. Komunikat nr 3/2007 dot. dopuszczenia do organizacji kąpielisk morskich w 2007 r, PWIS Gdańsk,
11. Limity wieloletniego planu inwestycyjnego na lata 2008-2010. Załącznik Nr 4 do uchwały Nr XVI/188/2008 Rady Gminy Ustka z dnia 12 czerwca 2008 roku.
12. Ocena roczna jakości powietrza w województwie pomorskim za rok 2006, 2007, WIOŚ Gdańsk,
13. Ochrona Środowiska 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, GUS Warszawa, 2000- 2006,
14. Ostoje ptaków w Polsce, 1994, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Biblioteka Monitoringu Środowiska Gdańsk;
15. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z perspektywą do roku 2014 (projekt), Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008;
16. Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego 2010, przyjęty uchwałą nr 191/XII/07 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2007 roku;
17. Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014 przyjęty uchwałą nr 191/XII/07 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2007 r.;
18. Plan gospodarki odpadami dla powiatu słupskiego 2010 przyjęty uchwałą nr 21/151/2008 Rady Powiatu z dnia 24 czerwca 2008;
19. Program ochrony środowiska dla powiatu słupskiego 2010 przyjęty uchwałą nr 21/151/2008 Rady Powiatu z dnia 24 czerwca 2008;
20. Plan rozwoju lokalnego na lata 2004-2010 przyjęty Uchwałą nr XVIII/198/04 Rady Gminy Ustka z dnia 04 sierpnia 2004r.
21. Podstawy przyrodnicze, techniczne i organizacyjno-prawne oraz przedsięwzięcia Strategii ochrony brzegów morskich, 2000, Instytut Morski Gdańsk
22. Prognoza demograficzna ludności do 2030 r. dla powiatu słupskiego (wieś). GUS Warszawa.
23. Program małej retencji województwa pomorskiego do roku 2015, (2004), ZMiUW WP, Gdańsk,
24. Projekt Badań hydrogeologicznych dla oceny zasobów wód podziemnych z utworów czwartorzędowych i trzeciorzędowych Wodnica k. Ustki, Kombinat Geologiczny „Zachód” we Wrocławiu Zakład Projektów i Dokumentacji Geologicznych w Poznaniu, Poznań 1976 r.
25. Raporty o stanie środowiska województwa pomorskiego w roku 2003, 2004, 2005, 2006, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Gdańsk;
26. Raport z realizacji w latach 2005-2006 „Programu Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, WBPP Słupsk, 2007,
27. Rocznik Województwa Pomorskie 2006. US Gdańsk.
28. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237),
29. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9.07.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin rodzimych objętych ochroną (Dz. U. nr 168, poz. 1764).
30. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16.05.2005 w sprawie wyznaczenia obszarów specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, (Dz. U. Nr 94 poz. 795):
31. Rozporządzenie MŚ z 21.07.2004 w sprawie ochrony dzikich ptaków, Dz. U. Nr 229,
32. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2.03.2004 w sprawie Słowińskiego Parku Narodowego (Dz.U. Nr 43, poz. 390),
33. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Planu Gospodarki Odpadami Gminy Ustka za okres 2004 – 2006, Urząd Gminy, Ustka 2007;
34. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Ustka, Raport o stanie gminy (projekt) Ustka 2008;

35. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ustka, 2002, Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne „DOM” Sp. z o.o. Starogard Gdański;
36. System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk, Studium ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, RZGW Gdańsk 2006,
37. Studium ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, RZGW Gdańsk 2006,
38. Turystyka w woj. pomorskim w latach 2003-2007, US Gdańsk 2008
39. http://www.zdw.hnet.pl/zdw2.hnet.pl/drogi/pomiar_ruchu.pdf
40. Uchwała Rady Ministrów Nr 233 z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie "Krajowego planu gospodarki odpadami 2010", (M.P. z dnia 29 grudnia 2006 r.),
41. Uchwała Nr XXXII/339 / 2006 Rady Gminy Ustka z dnia 25 stycznia 2006r. w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Ustka.
42. Ustawa z dnia 28.03.2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich,” Dz. U. Nr 67, poz. 621,
43. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, 2002, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
44. Wykaz sołectw oraz stan ich zaludnienia na dzień 1.01.2007 r. Urząd Gminy w Ustce.
45. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2002. GUS Warszawa.
46. Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2002. GUS Warszawa.
47. Wydatki majątkowe (inwestycyjne) Gminy Ustka w 2008 roku. Załącznik Nr 3 do uchwały Nr XVI/188/2008 Rady Gminy Ustka z dnia 12 czerwca 2008 roku